

รายงานการวิจัย

การพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม
ของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา

Development of digital cultural heritage archives
of the Ban Khok Phra community, Nong Phluang Subdistrict,
Chakkarat District, Nakhon Ratchasima Province

บุษกร จันท์เทวณูมาส
พิมพ์ประภัสร์ ทำสวน
อนัตตา แสงศิรินาวิน
ศรุตยา ธีระวัฒนะกิตติ
สุนารี ศรีสงคราม
เกียรติศักดิ์ ชันโอ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ประจำปีงบประมาณ 2567

กุมภาพันธ์ 2568

รายงานการวิจัย

การพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม
ของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา

Development of digital cultural heritage archives
of the Ban Khok Phra community, Nong Phluang Subdistrict,
Chakkarat District, Nakhon Ratchasima Province

บุษกร จันท์เทวณูมาส
พิมพ์ภัทร ทำสวน
อนัตตา แสงศิรินาวิน
ศรุตยา ธีระวัฒนะกิตติ
สุนารี ศรีสงคราม
เกียรติศักดิ์ ชันโอ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ประจำปีงบประมาณ 2567

กุมภาพันธ์ 2568

“ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา”

หัวข้อวิจัย	การพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา
ชื่อผู้วิจัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร จันท์เทวณูมาส, นางสาวพิมพ์ภัทร ทำสวน, นางสาวอนัดดา แสงศิรินาวัน, นางสาวศรุตยา ธีระวัฒนะกิตติ, นางสาวสุนารี ศรีสงคราม และนายเกียรติศักดิ์ ชันโอ
หน่วยงาน	หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และการจัดการแห่งเรียนรู้ สาขาวิชาภาษาไทย และหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ปีที่ทำวิจัยเสร็จ	2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย

- 1) เพื่อศึกษาข้อมูลชุมชนเรื่องมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านโคกพระ
- 2) เพื่อพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม ของบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี โดยเชิงคุณภาพมีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ มีผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้านในชุมชนบ้านโคกพระ หมู่ 4,9 และตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 17 คน โดยเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่ได้รับการยกย่องในด้านนี้จากคนในชุมชน

รวมถึงการให้ความยินยอมในการเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมด้วย จากนั้นนำมาวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อการจัดหมวดหมู่ข้อมูล

ส่วนในเชิงปริมาณใช้แบบประเมินคุณภาพของคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมที่พัฒนาขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ที่มีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี ในด้านที่เกี่ยวข้อง โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงที่สะท้อนสภาพจริงของการพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมได้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า

1. ข้อมูลด้านมรดกทางวัฒนธรรมในชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา พบ 2 กลุ่ม คือ มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ได้แก่ 1) โบราณสถาน อุโบสถเก่าวัดโคกพระ 2) โบราณวัตถุ พระพุทธรูปโบราณ และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ได้แก่ 1) ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำไซ สุ่มไก่ เป็ดไม้ไผ่ เสือกก 2) ศิลปะการแสดงการตีโทน 3) อาหารพื้นบ้าน

แกงบอน แกงขี้เหล็ก แกงหัวตาล ขนมตาล ขนมตดหมา 4) ประเพณีวัฒนธรรม การแข่งเรือ การละเล่นพื้นบ้านต่าง 5) ความเชื่อ / พิธีกรรม การเลี้ยงศาลตาปู่ และการทอดเสา

2. ผลการประเมินประสิทธิภาพคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ด้านการออกแบบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.60) ด้านเนื้อหา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.88) ด้านการค้นหาข้อมูล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.63) และด้านการใช้งาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$, S.D. = 0.88)

Research Title	Development of digital cultural heritage archives of the Ban Khok Phra community, Nong Phluang Subdistrict, Chakkarat District, Nakhon Ratchasima Province
Researcher	Asst. Prof. Dr.Bussakorn Chantewanumas, Miss Pimpraphat Thamsuan, Miss Anatta Sangsirinawin, Miss Sarutthaya Theerawatnakitti, Miss Sunaree Srisongkram and Mr. Kiattisak Khano
Institute	Faculty of Humanities and Social Science, Nakhon Ratchasima Rajabhat University
Year	2024

Abstract

This research aimed to: 1) explore the cultural heritage of Ban Khok Phra, and 2) develop a digital cultural heritage database for Ban Khok Phra in Nong Phluang Subdistrict, Chakkarat District, Nakhon Ratchasima Province. A mixed-method approach was used. Qualitative data were collected through interviews with 17 key informants, including community leaders, local experts, residents, and representatives of relevant agencies. Content analysis was used to categorize the information. The digital database quality was evaluated by five experts with over five years of experience in relevant fields.

The results of the study were as follows:

1. Cultural heritage information in the community of Ban Khok Phra, Nong Phluang Subdistrict, Chakkarat District, Nakhon Ratchasima Province, is found in two groups: tangible cultural heritage, which includes 1) the ancient site of the old Ubosot of Wat Khok Phra, 2) ancient artifacts such as ancient Buddha statues, and intangible cultural heritage, which

includes 1) local wisdom in making bamboo fish traps, chicken traps, bamboo hammocks, and reed mats, 2) the art of the Ton drum performance, 3) local cuisine such as Gon curry, Kie Lek curry, Hua Tan curry, Tan dessert, and Dog fart dessert, 4) cultural traditions such as boat racing and the Nang Dong ghost play, and 5) beliefs/rituals such as the worship of the Grandfather Spirit shrine and pole hugging.

2. The evaluation of the digital cultural heritage database for Ban Khok Phra, Nong Phluang Subdistrict showed high performance across several dimensions: design (Mean = 4.50, S.D. = 0.60), content (Mean = 4.40, S.D. = 0.88), searchability (Mean = 4.53, S.D. = 0.63), and usability (Mean = 4.66, S.D. = 0.88).

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยมีความคาดหวังว่าผลการวิจัยที่ได้รับ จะเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการศึกษาข้อมูลชุมชนเรื่องมรดกทางวัฒนธรรม และการพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม ของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ที่คนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากคลังข้อมูล หรือผลการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางสำหรับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและขยายผลไปยังพื้นที่ชุมชนอื่นได้

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาในการประเมินเครื่องมือวิจัย รวมถึงให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่นักวิจัย ขอขอบพระคุณผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน และชาวบ้านชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลอันมีคุณค่าเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมในชุมชน ข้อมูลที่ได้รับจากท่านเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการรวบรวมและพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลของงานวิจัยนี้

ขอขอบพระคุณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่ให้การสนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้ สำหรับคณาจารย์และนักศึกษา ในการสร้างองค์ความรู้หรือนวัตกรรมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ 2567

สุดท้ายนี้ ผลอันจะเป็นประโยชน์ ความดีงามทั้งปวงที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยนี้ ขอมอบแด่ผู้สนับสนุนช่วยเหลือทุกท่าน หากมีข้อบกพร่องประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7

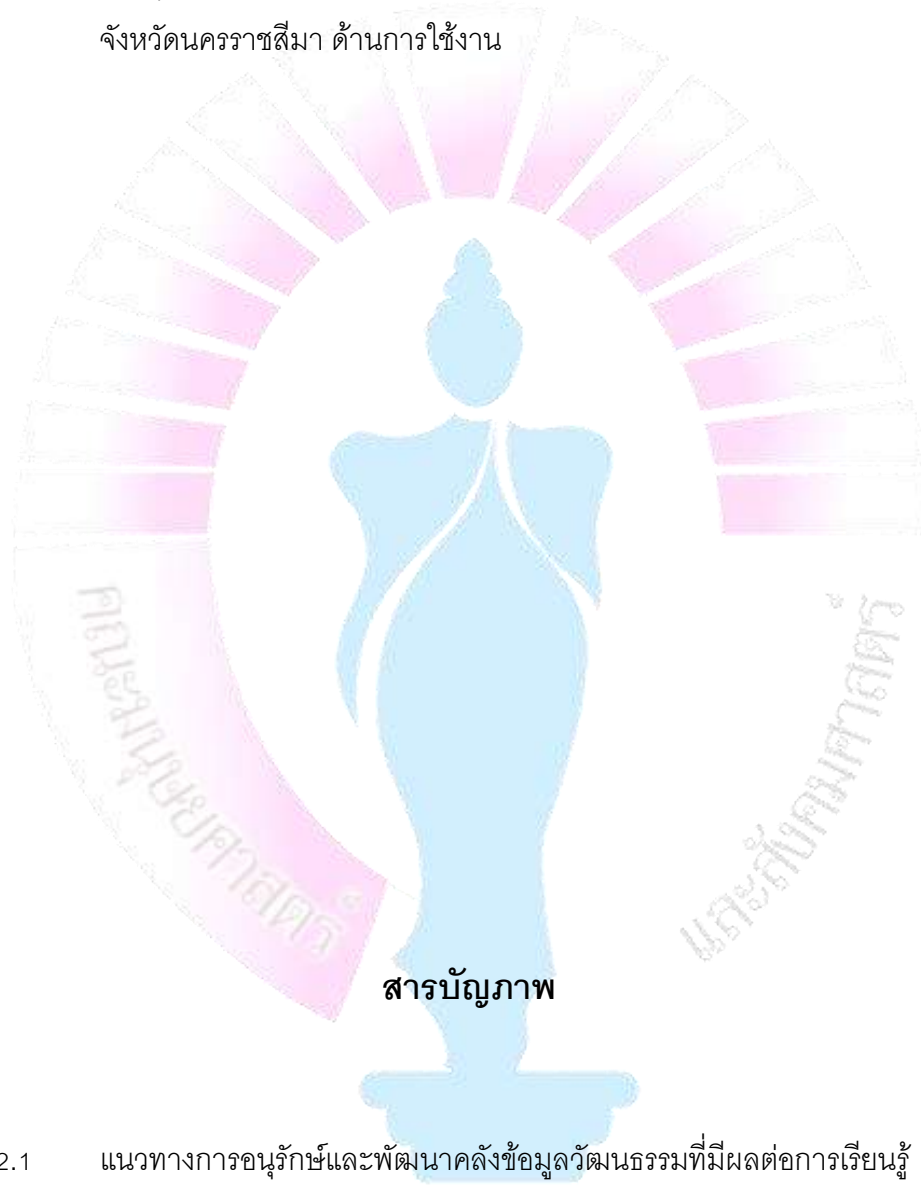
	การพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัล	7
	มรดกทางวัฒนธรรม	20
	บริบทเกี่ยวกับชุมชนบ้านโคกพระ	29
	กรอบแนวคิดในการวิจัย	30
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย	31
	ระเบียบวิธีวิจัย	31
	หน่วยวิเคราะห์	31
	การเลือกพื้นที่ในการวิจัย	32
	วิธีดำเนินการวิจัย	32
บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	42
	ผลการศึกษาข้อมูลชุมชนเรื่องมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านโคกพระ	42
	ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา	
	ผลการประเมินคุณภาพภาพของการพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม	51
	ของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา	๙
สารบัญ (ต่อ)		
		หน้า
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	59
	สรุปผลการวิจัย	59
	อภิปรายผล	60
	ข้อเสนอแนะจากการวิจัยและการนำไปใช้ประโยชน์	62
	บรรณานุกรม	64
	ภาคผนวก	68
	ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	69
	ภาคผนวก ข ตัวอย่างคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านโคกพระ	80
	ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา	
	ภาคผนวก ค ตัวอย่างหนังสือขอความอนุเคราะห์	84

ภาคผนวก ง	รายชื่อผู้ให้ข้อมูลและผู้เชี่ยวชาญประเมินประสิทธิภาพ ของคลังข้อมูลดิจิทัล	88
ภาคผนวก จ	ภาพการลงพื้นที่ดำเนินการวิจัย	90
ประวัติผู้วิจัย		97

		หน้า
ตารางที่ 3.1	สรุปขั้นตอนการวิจัยตามระยะการดำเนินการวิจัย	40
ตารางที่ 4.1	แสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม ของชุมชน บ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ด้านการออกแบบ	55
ตารางที่ 4.2	แสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม ของชุมชน บ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ด้านเนื้อหา	56

ตารางที่ 4.3	แสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม ของชุมชน บ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ด้านการค้นหาข้อมูล	57
ตารางที่ 4.4	แสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม ของชุมชน บ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ด้านการใช้งาน	58

		หน้า
ภาพที่ 2.1	แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาคลังข้อมูลวัฒนธรรมที่มีผลต่อการเรียนรู้ ชุมชน	28
ภาพที่ 2.2	กรอบแนวคิดในการวิจัย	30
ภาพที่ 3.1	การเตรียมข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลลงใน Google sheet	36

ภาพที่ 3.2	แสดงหน้าจอโปรแกรม Glide app ที่ใช้การสร้างคลังข้อมูลดิจิทัล	36
ภาพที่ 3.3	แสดงการสร้างชิ้นงานในการสร้างคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมด้วยโปรแกรม Glide App	37
ภาพที่ 3.4	หน้าจอโปรแกรม Glide App ที่ทำการออกแบบและใส่รายละเอียด	37
ภาพที่ 4.1	อุโบสถเก่าวัดโคกพระ	43
ภาพที่ 4.2	พระพุทธรูปโบราณของวัดโคกพระ	44
ภาพที่ 4.3	ตัวอย่างผลงานศิลปะหัตถกรรมของชุมชนบ้านโคกพระ	45
ภาพที่ 4.4	การสาธิตการแสดงรำโทนของชุมชนบ้านโคกพระ	46
ภาพที่ 4.5	แกงบอน	47
ภาพที่ 4.6	แกงขี้เหล็ก	48
ภาพที่ 4.7	แกงหัวตาล	48
ภาพที่ 4.8	ขนมตาล	49
ภาพที่ 4.9	ขนมตดหมา	50
ภาพที่ 4.10	การแข่งขันเรือของชุมชนบ้านโคกพระ	51
ภาพที่ 4.11	การสาธิตการเล่นผีนางด้งของชุมชนบ้านโคกพระ	52
ภาพที่ 4.12	การเลี้ยงศาลตาปู่ของชุมชนบ้านโคกพระ	53
ภาพที่ 4.13	การถอดเสาโบสถ์วัดโคกพระ	54

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันโลกได้มีการเริ่มเข้าสู่ในยุคของระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลที่เทคโนโลยีดิจิทัลจะไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุนการทำงานเฉกเช่นที่ผ่านมาอีกต่อไป

หากแต่จะเป็นการ หลอมรวมเข้ากับวิถีชีวิตของคนอย่างแท้จริง และจะเปลี่ยนโครงสร้างรูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กระบวนการผลิต การค้า การบริการและกระบวนการทางสังคมอื่นๆ รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไปอย่างสิ้นเชิง ปัจจุบันข้อมูลเนื้อหาความรู้ต่าง ๆ ส่วนใหญ่ได้ถูกทำให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล (Digital Format) ทำให้ข้อมูลเหล่านั้นสามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ต่างๆ เช่น ระบบอินเทอร์เน็ต โปรแกรมสำเร็จรูป หรือ Smartphone Applications ทำให้มีผู้ใช้มากขึ้นเช่นกัน ซึ่งหลายประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว โดยได้ดำเนินการนำข้อมูลด้านต่าง ๆ ที่สำคัญของประเทศตนมาพัฒนาเป็นรูปแบบดิจิทัลแล้ว (ณัฐนนท์ จิรภิญโญมิตร, 2563) ซึ่งขณะนี้โครงการดิจิทัลไทย (Digitized Thailand) ได้ดำเนินงานแล้วในบางพื้นที่และบางเรื่อง โดยการดำเนินงานดังกล่าวยังไม่ได้มีการพัฒนาคลังข้อมูลเกี่ยวกับความรู้หรือมรดกทางวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ของชุมชนบ้านโคกพระ เช่น ข้อมูลด้านเอกสารโบราณ อาทิ โบราณ พับสา หนังสือ รูปภาพ ข้อมูลด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี โบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่ปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน โดยเฉพาะเพื่อการส่งเสริมให้เกิดคุณค่าและมูลค่าของ “มรดกทางวัฒนธรรม” ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งทางสังคม ทั้งนี้ เนื่องจากมรดกทางวัฒนธรรมนั้นเป็นรูปแบบของวัฒนธรรม ที่มีเอกลักษณ์และมีคุณค่าซึ่งเกิดขึ้นในอดีต และได้รับการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง มรดกทางวัฒนธรรมบางอย่างกลายเป็นแบบแผนทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญและเป็นความภาคภูมิใจของคนในสังคมสืบเนื่องมาจนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งองค์การ การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ และกฎหมายประเทศต่าง ๆ ทั้งในแถบทวีปยุโรป และเอเชีย ได้แบ่ง ประเภทของวัฒนธรรมออกเป็นสองประเภท คือ มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) เช่น โบราณวัตถุ โบราณสถาน แหล่งโบราณคดีงานจิตรกรรม เป็นต้น และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) หรือตามกฎหมายไทยที่เรียกว่า “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” ได้แก่ ภาษา ศิลปะการแสดง งานช่างฝีมือดั้งเดิม เป็นต้น แม้ว่ามรดกทางวัฒนธรรมทั้งสองประเภทจะมีความหลากหลายในตัวเองอยู่มากก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถแบ่งแยกเนื้อหางาน ทั้งสองประเภทได้ชัดเจนเด็ดขาด

เนื่องจากมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้

ล้วนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเป็นสิ่งที่อยู่คู่กันมาโดยตลอดโดยเฉพาะงานจับต้องได้ซึ่ง
เป็นรูปธรรมนั้น มี พื้นฐานมาจากแนวความคิด

ความเชื่อและทักษะเทคนิคอันเป็นลักษณะนามธรรมของงานจับต้องไม่ได้ ลักษณะดังกล่าว
จึงก่อให้เกิดความไม่หลากหลายในความหลากหลายของมรดกทางวัฒนธรรมขึ้น

แสดงให้เห็นความโดดเด่นของพัฒนาการทางวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับและถ่ายทอด สืบมา
อันจะนำไปสู่การคุ้มครองและสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมสืบไป (ชาคริต สีทธิฤทธิ, 2559)

มรดกทางวัฒนธรรม

เป็นรูปแบบของวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์และมีคุณค่าซึ่งเกิดขึ้นในอดีตและได้รับการสืบทอดจากค
นรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง

มรดกทางวัฒนธรรมบางอย่างกลายเป็นแบบแผนทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญและเป็นความภา
คภูมิใจของคน ในสังคมสืบเนื่องมาจนกระทั่งปัจจุบัน

แม้ว่ามรดกทางวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้จะมีความหลากหลายในตัวเองอยู่มากก็
ตาม แต่ก็ไม่สามารถแบ่งแยกเนื้อหาทางทั้งสองประเภทได้ชัดเจนเด็ดขาด

เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เป็นสิ่งที่อยู่คู่กันมาโดยตลอด
โดยเฉพาะงานจับต้องได้ซึ่งเป็นรูปธรรมนั้นมีพื้นฐานมาจากแนวความคิด

ความเชื่อและทักษะเทคนิคอันเป็นลักษณะนามธรรมของงานจับต้องไม่ได้ลักษณะดังกล่าวจึงก่อใ
ให้เกิดความไม่หลากหลายในความหลากหลายของมรดกทางวัฒนธรรมขึ้น แสดงให้ 2

เห็นความโดดเด่นของพัฒนาการทางวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับและถ่ายทอดสืบมา

อันจะนำไปสู่การคุ้มครองและสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมสืบไป (วนิดา อินทรอำนวย, 2560)

ถึงแม้ว่ากรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ได้ดำเนินนโยบายเพื่อการปกป้อง
คุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยกิจกรรมสำคัญประการหนึ่ง

คือการประกาศขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของ ชาติซึ่งได้ดำเนินการมานับตั้งแต่ปี
พ.ศ. 2552 เพื่อป้องกันความเสี่ยงต่อการสูญหายของวัฒนธรรมท้องถิ่น

ทั้งวัฒนธรรมที่จับต้องได้และวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

หากทุกฝ่ายร่วมให้ความสำคัญและพยายามหาแนวทางในการสืบทอดภูมิปัญญาวัฒนธรรมของท

องถึนั้น ๗ เพื่อระบุความเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของพื้นที่ และแสดงความมีตัวตนของวัฒนธรรมในพื้นที่ที่ความร่วมมือของชุมชนเป็นสิ่งสำคัญใน กระบวนการอนุรักษ์และสืบสานมรดกทางวัฒนธรรม ด้วยคนในชุมชนเป็นเจ้าของวัฒนธรรม มีความเข้าใจในวิถีชีวิต พิธีกรรม ประเพณี และธรรมชาติของชุมชนเอง จึงสามารถบอกเล่าเนื้อ 3 เรื่องราววัฒนธรรมของตนได้ดีที่สุด (โกวิท ฑะลิ, 2565)

การสร้างแหล่งเรียนรู้คลังข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรม หรือคลังข้อมูลชุมชน เพื่อเป็นเรื่องราวของชุดสะสม (Collection) ของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกัน หรืออาจต่างพื้นที่กัน ซึ่งเกิดจากการทำงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายและผู้เกี่ยวข้องกับข้อมูล ในการรวบรวม จัดการและดูแลข้อมูล(Data curation) ที่กลุ่มคนเหล่านี้มีความสนใจ มีความสัมพันธ์ มีการกระทำระหว่างกัน มีความรู้สึก หรือมีพื้นฐานชีวิตร่วมกัน โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ จัดเก็บ จัดการดูแล และใช้ประโยชน์จากข้อมูลชุมชนอย่างเหมาะสมและยั่งยืน (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), 2563) ให้เกิด ความเชื่อมโยงกับเนื้อหาทางภูมิปัญญา พื้นที่ และชุมชน เพื่อเปิดโอกาสทางการเรียนรู้

โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาผสมผสานให้เป็นเครื่องมือที่ใช้พัฒนาคลังข้อมูลวัฒนธรรมของชุมชน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ที่ได้กำหนดเป็นนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญา และแผนงานหรือ โครงการต่าง ๆ ๗

เพื่อส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติการจ้ดให้มีกลไกกำกับดูแลโดยคณะกรรมการการขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ เพื่อให้ได้รับการปกป้องคุ้มครองที่ชัดเจน เป็นระบบ รวมถึงส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ของชาติให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืนสืบไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ที่มุ่งเน้นการดำเนินภารกิจภายใต้ วิสัยทัศน์ที่ว่า “เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศด้านการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น”

มีการกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 4 การยกระดับเศรษฐกิจ สังคม ศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, กองนโยบายและแผน, 2566, หน้า 17) นอกจากนี้การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดังกล่าว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จึงได้กำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ 3

การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจและศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้เข้มแข็ง (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 2566, หน้า 12) ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ทางหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และการจัดการแหล่งเรียนรู้ จึงเล็งเห็นความสำคัญในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว

ด้วยการบูรณาการการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร ร่วมกับการวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ให้เกิดเป็นคลังข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมต้นแบบ มุ่งส่งเสริมและสนับสนุน การจัดการข้อมูลชุมชนแบบมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ให้สืบทอด ต่อไปยังชนรุ่นหลังนำไปใช้ประโยชน์ให้ เกิดเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศต่อไป

จากประเด็นปัญหาและความสำคัญดังกล่าว

จึงมีผู้สนใจที่จะศึกษาวิจัยเพื่อแก้ปัญหาหรือแสวงหาองค์ความรู้ที่จะเป็นแนวปฏิบัติที่ดีในหลายกรณี จึงมีงานวิจัยบางส่วนที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา พบ 3 ประเด็น ได้แก่ สภาพปัญหาของคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม การอนุรักษ์และพัฒนาคลังข้อมูลวัฒนธรรมของชุมชน คลังข้อมูลดิจิทัลของกลุ่มชาติพันธุ์ (โกวิทย์ ทะลิ, 2565 ; ณัฐนนท์ จิรจินิมิต, 2563 ; ศิริเพ็ญ อึ้งสิทธิพูนพร, 2563) จะเห็นได้ว่าการพัฒนาคลังข้อมูลชุมชนด้านมรดกทางวัฒนธรรม

จะมีขอบเขตของการพัฒนาที่เชื่อมโยงกับสภาพบริบทของชุมชนแต่ละพื้นที่

ซึ่งส่งผลต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมที่อาจเจาะลึกได้ที่ละประเด็น

เนื่องจากแต่ละเรื่องมีความเกี่ยวข้องข้องกับข้อมูลหลายส่วน

จึงต้องใช้เวลาและความร่วมมือกับชุมชนเป็นอย่างมาก

ทั้งนี้

ยังพบว่าในการพัฒนาคลังข้อมูลชุมชน ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1)

การจัดการเนื้อหาและข้อมูลเข้าในรูปแบบที่กำหนดไว้ และการ

จัดเก็บข้อมูลเพื่อนำเข้าระบบจัดเก็บ 2)

พัฒนาระบบคลังข้อมูลวัฒนธรรมที่สามารถใช้งานร่วมกันได้ 3) สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาทางภูมิ

ปัญญาและพื้นที่ของชุมชน 4)

จัดการข้อมูลให้รองรับการจัดการเนื้อหาที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน

(สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย, 2563, หน้า 54-55)

ซึ่งเป็นแนวทางให้คลังข้อมูลวัฒนธรรม ตอบสนองความต้องการของชุมชนและพฤติกรรมกลุ่ม

ผู้เรียนในปัจจุบันได้

ดังนั้น

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม

ของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา

เนื่องจากเป็นพื้นที่ดำเนินโครงการบูรณาการของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และการจัดการแหล่งเรียนรู้

ให้สอดคล้องกับแผนงานและยุทธศาสตร์ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ประจำปีงบประมาณ

2567

อีกทั้ง

สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมทั้งที่จับ

ต้องได้และจับต้องไม่ได้ เพื่อนำไปจัดเก็บและเผยแพร่เป็นแหล่งเรียนรู้ของบุตรหลานในชุมชน

ให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทั้งในด้านการท่องเที่ยวและการพัฒนาท้องถิ่น

ต่อไปให้เกิดความยั่งยืน

ซึ่งยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องนี้ในบริบทของพื้นที่ดังกล่าว

จึงเป็นที่มาให้ผู้วิจัย สนใจที่จะศึกษาว่าข้อมูลชุมชนด้านมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านโคกพระ

ที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้มีอย่างไรบ้าง รวมถึงเนื้อหาองค์ความรู้และผู้ที่เกี่ยวข้อง

และควรพัฒนาเป็นคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมให้ชุมชนของบ้านโคกพระได้อย่างไร

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลชุมชนมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านโคกพระ

และเพื่อพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านโคกพระ

ตำบลหนองพลวง

อำเภอจักราช

จังหวัดนครราชสีมา

ทั้งนี้ผลที่ได้รับจากการวิจัยจะทำให้ทราบถึงข้อมูลชุมชนด้านมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านโคกพระ

ได้คลังดิจิทัลสำหรับจัดเก็บและแบ่งปันข้อมูลชุมชนด้านมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านโคกพระ และได้คลังดิจิทัลต้นแบบในการจัดการข้อมูลสำหรับชุมชนอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลชุมชนเรื่องมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อพัฒนาค้นคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม ของบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัด นครราชสีมา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลชุมชนด้านมรดกทางวัฒนธรรม ของบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา
2. ได้คลังข้อมูลดิจิทัลสำหรับจัดเก็บและแบ่งปันข้อมูลชุมชนด้านมรดกทางวัฒนธรรม ของบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราชจังหวัดนครราชสีมา

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัย

การพัฒนาค้นคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับการจัดการข้อมูลชุมชนด้านมรดกทางวัฒนธรรม ตามวงจรชีวิตของ ข้อมูลชุมชน และพัฒนาค้นคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม ของบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา เพื่อการแบ่งปันข้อมูล
2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษา คือ ชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา โดยเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากเป็นพื้นที่บูรณาการความรู้ของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และการจัดการแหล่งเรียนรู้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และชุมชนที่มีความต้องการให้
จัดการข้อมูลชุมชนเพื่อการอนุรักษ์และดูแลรักษา

3. ขอบเขตด้านเวลา ดำเนินการระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ – กันยายน 2567

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

- คลังข้อมูลดิจิทัล หมายถึง คอลเลกชันเนื้อหาดิจิทัลที่เป็นระบบและจัดระเบียบ ซึ่งเก็บข้อมูลอันมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ หรือรูปแบบอื่นใดในรูปแบบดิจิทัล ต่างจากเอกสารสำคัญแบบดั้งเดิมที่อาศัยเอกสารทางกายภาพและสิ่งประดิษฐ์ เป็นหลัก เอกสารสำคัญดิจิทัลใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการอนุรักษ์ จัดการ และให้การเข้าถึงสื่อดิจิทัลที่หลากหลาย สื่อเหล่านี้อาจ รวมถึงเอกสารข้อความ รูปภาพ การบันทึกเสียง ไฟลวิดีโอ ชุดข้อมูล และอื่น ๆ
- มรดกทางวัฒนธรรม หมายถึง ผลงานที่เกิดจากการสร้างสรรค์ การประดิษฐ์ การคิดค้นในสิ่งที่ดีงามทั้งในรูปแบบที่จับต้องได้ (สัมผัสได้) และจับต้องไม่ได้ (สัมผัสไม่ได้) แล้วเรียนรู้สืบทอด ต่อกันมา รวมถึงสิ่งที่ยังคงเหลือเป็นหลักฐานให้เห็นในปัจจุบัน ได้แก่ งานสถาปัตยกรรมและงานศิลปกรรมต่าง ๆ เป็นต้น
- ข้อมูลชุมชน หมายถึง ข้อมูลที่ชุมชนมีแผนจะจัดการและดูแล ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ระดับ คือ ข้อมูลพื้นฐานชุมชน (Basic information) และข้อมูลที่เป็นองค์ความรู้ท้องถิ่น (Local knowledge) การจัดการข้อมูลชุมชน จึงเป็นขั้นตอนและกิจกรรมที่ถูกรื้อแบบขึ้น เพื่อจัดการและดูแลข้อมูล (Data curation) แบบเป็นลำดับขั้นตอนตามวงจรชีวิตข้อมูลชุมชน (Community's data lifecycle) ที่จะเกิดขึ้น และสอดคล้องกับกระบวนการทำงานของโครงการคลังข้อมูลชุมชนและเครือข่ายข้อมูล โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนโครงการ วิธีการ ให้ได้มาซึ่งข้อมูล การคัดเลือก จัดทำรายการ และตรวจสอบข้อมูลการนำเข้าและอธิบายข้อมูล และการแบ่งปันข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์

เพื่อสร้างข้อมูลที่มีคุณภาพ

ทั้งในเชิงเนื้อหาและคุณภาพของไฟล์ข้อมูล

พร้อมทั้งจัดเก็บและแสวงหาแนวทางการใช้ประโยชน์จากข้อมูลเหล่านี้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม ของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ศึกษหลักการ แนวคิดทฤษฎีจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จึงได้นำเสนอเรียงตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. การพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัล
2. มรดกทางวัฒนธรรม
3. บริบทเกี่ยวกับชุมชนบ้านโคกพระ
4. กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัล

คลังข้อมูลดิจิทัล

เปรียบเสมือนห้องสมุดเสมือนจริงที่เก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลไว้หลากหลายประเภท ข้อมูลเหล่านี้อาจจะเป็นเอกสาร งานวิจัย สื่อการสอน รูปภาพ วิดีโอ หรือข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรหรือหน่วยงาน

ในการพัฒนาคลังดิจิทัลที่สามารถเก็บรวบรวมสารสนเทศเหล่านั้นไว้ จึงมีแนวคิดที่สำคัญ ดังนี้

1. ความหมายของคลังข้อมูลดิจิทัล

มีขอบเขตเนื้อหาเดียวกัน มีนักวิชาการได้กล่าวถึงความหมายไว้ ดังนี้

น้ำทิพย์ วิภาวิน, อารีย์ ธัญกิจจานุกิจ, จีรวรรณ ศรีวงษ์, พงศ์ธวัช ชีพพิมลชัย, นิลวัฒน์ อินทร์รักษา และชาติรี วงษ์แก้ว (2564, น. 7) กล่าวว่า คลังสารสนเทศ (Repository) หมายถึง ระบบสารสนเทศที่ใช้จัดเก็บข้อมูลผลการวิจัยในรูปแบบดิจิทัลที่เป็นผลงานของอาจารย์ นักวิจัย นักศึกษา หรือบุคลากรของหน่วยงาน อาจเรียกว่า คลังสารสนเทศดิจิทัล (Digital repository) หรือ คลังสารสนเทศสถาบัน (Institutional repository) สารสนเทศที่จัดเก็บ ได้แก่ บทความวิจัยหรือบทความวิชาการ ชุดข้อมูลหรือข้อมูลที่เกิดขึ้นระหว่างการทำวิจัย (Dataset) วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทและปริญญาเอก รายงานการวิจัย หนังสือ และทรัพยากรการเรียนรู้อื่น ๆ ที่เป็นผลจากการวิจัย

ปัทมวิษณุ วงศ์วิวัฒนานนท์ (2552) กล่าวว่า คลังสารสนเทศดิจิทัล คือ ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ขององค์กร ที่รวบรวมฐานข้อมูลจากหลายแหล่งหลายช่วงเวลา ผ่านวิธีการออกแบบและพัฒนาระบบใหม่ โดยการรวมเอาเนื้อหาของข้อมูลทั้งหมดในองค์กรให้เป็นหนึ่งเดียว แต่ไม่สามารถทดแทนระบบงานเก่าๆ ที่แยกเป็นอิสระจากกันได้ โดยข้อมูลที่นำมาประมวลผลจะเป็นข้อมูลในอดีตเพื่อจะนำไปเก็บไว้ในคลังข้อมูล และการจัดเก็บข้อมูลจะอยู่ในรูปแบบของฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์และเก็บข้อมูลในรูปแบบข้อมูลสรุป

สุวดี คุ่มกัน (2559) กล่าวว่า คลังข้อมูลดิจิทัล หมายถึง คลังข้อมูลเป็นระบบสารสนเทศที่จัดเก็บเอกสารในงานวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป

Smith (2020) กล่าวว่า "คลังข้อมูลดิจิทัล" (Digital Repository) หมายถึงระบบที่ออกแบบมาเพื่อเก็บรวบรวม จัดเก็บ และบริหารจัดการข้อมูลดิจิทัลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเอกสาร ข้อมูลวิจัย ภาพถ่าย วิดีโอ หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่สามารถอยู่ในรูปแบบดิจิทัลได้ คลังข้อมูลดิจิทัลนี้ช่วยให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ได้อย่างสะดวก และมีความปลอดภัย นอกจากนี้ยังมีการจัดการสิทธิ์การเข้าถึงและการเก็บรักษาข้อมูลในระยะยาวอีกด้วย

สรุปได้ว่า คลังข้อมูลดิจิทัล หมายถึง ระบบที่ออกแบบมาเพื่อจัดเก็บ จัดการ และเผยแพร่ข้อมูลดิจิทัล เช่น เอกสาร ข้อมูลวิจัย และสื่อดิจิทัลอื่น ๆ ช่วยให้การเข้าถึงและการเก็บรักษาข้อมูลมีประสิทธิภาพและปลอดภัย

2. ความสำคัญของคลังข้อมูลดิจิทัล

จากความหมายของคลังข้อมูลดิจิทัล สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการเก็บรักษาข้อมูล และสารสนเทศของทุกองค์กร เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ได้อย่างสะดวก Smith (2020) และ White (2018) ได้กล่าวถึงความสำคัญของคลังข้อมูลดิจิทัล สรุปได้ดังนี้

2.1 การสนับสนุนการอนุรักษ์ข้อมูล คลังข้อมูลดิจิทัลช่วยให้ข้อมูลสำคัญ เช่น งานวิจัย เอกสารสำคัญ และสื่อดิจิทัลต่าง ๆ ถูกเก็บรักษาและสามารถเข้าถึงได้ในระยะยาว

2.2 การเพิ่มประสิทธิภาพในการค้นคว้า ด้วยระบบการจัดเก็บที่เป็นระบบและสามารถค้นหาได้อย่างรวดเร็ว ช่วยให้นักวิจัยสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้อย่างรวดเร็วและง่ายดาย

2.3 การเสริมสร้างการเรียนรู้และการสอน คลังข้อมูลดิจิทัลเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญสำหรับนักเรียนและนักศึกษาในการศึกษาและค้นคว้า

2.4 การสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิจัย ทำให้ผลงานวิจัยสามารถเผยแพร่และเข้าถึงได้โดยผู้ที่สนใจทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพิ่มโอกาสในการทำงานร่วมกัน

คลังข้อมูลดิจิทัลช่วยให้ผู้วิจัยจากทั่วโลกสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการแชร์ข้อมูลและทรัพยากรทางวิชาการ

ดังนั้น คลังข้อมูลดิจิทัล จึงมีความสำคัญทั้งต่อองค์กรในการจัดเก็บ รวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อการอนุรักษ์ และยังมีประโยชน์ต่อบุคคลในการเป็นแหล่งค้นคว้าที่สำคัญทางวิชาการอีกด้วย

3. ลักษณะของระบบคลังข้อมูลดิจิทัล

คลังข้อมูลดิจิทัลมีลักษณะของระบบ สรุปได้ดังนี้

3.1 ประเภทของคลังข้อมูลดิจิทัล มีวัตถุประสงค์เพื่อแยกกลุ่มข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปฏิบัติการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และทำให้การเรียกใช้ข้อมูลทำได้ง่ายและรวดเร็ว มีเวลาที่ตอบสนองรวดเร็วยิ่งขึ้น และผู้บริหารสามารถนำข้อมูล

เพื่อประกอบการตัดสินใจดำเนินงานอย่างแม่นยำการที่ระบบคลังข้อมูลสามารถนำมาใช้ช่วยในการวิเคราะห์และตัดสินใจได้ จึงสามารถจำแนกประเภทของคลังข้อมูลดิจิทัลออกเป็น 3 ลักษณะตามแนวทางของ สุณีย์ พงษ์พิณีจิฎา (2544) สรุปได้ดังนี้

3.1.1 การแบ่งโครงสร้างตามเนื้อหา (Subject Oriented) ในองค์กรแต่ละแห่งจะมีการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อตอบสนองการทำงานขององค์กรที่แตกต่างกัน เช่น ระบบสารสนเทศการขายเพื่อตอบสนองการวิเคราะห์ข้อมูลการขายสินค้า ระบบสินค้าคงคลัง เพื่อตอบสนองการวิเคราะห์การสั่งซื้อสินค้าเข้า-ออก เป็นต้น ข้อมูลในคลังข้อมูลถูกจัดเก็บโดยยึดหลักความสำคัญของธุรกิจหรือเป็นการแบ่งข้อมูลตามกิจกรรมขององค์กร แต่ในระบบคลังข้อมูลนั้นข้อมูลจะถูกจัดกลุ่มตามเนื้อหาของข้อมูลโดยข้อมูลที่มีความคล้ายคลึงกัน จะถูกจัดอยู่ในกลุ่มเดียวกัน

3.1.2 ความสัมพันธ์กับเวลา (Time - variant) ระบบปฏิบัติงานเป็นระบบที่เป็นข้อมูลปัจจุบันซึ่งมีผลต่อการดำเนินธุรกิจขององค์กร ณ เวลาขณะนั้น แต่ระบบคลังข้อมูลมุ่งเน้นการเก็บข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลตามช่วงเวลา การจัดเก็บข้อมูลจะเป็นการจัดเก็บ ข้อมูลในอดีตและปัจจุบันขององค์กร 10 โดยเมื่อนำข้อมูลมาใช้งานสามารถระบุได้ว่าข้อมูลที่น่ามาเกิดขึ้นเมื่อใด

3.1.3 การรวมเป็นหนึ่งเดียว (Integrated) ข้อมูลที่จะนำเข้าสู่คลังข้อมูลนั้นมาจากหลายแหล่งโอกาสที่จะมีความซ้ำซ้อนของข้อมูลนั้นเกิดขึ้นได้ จึงเป็นหน้าที่ของคลังข้อมูลในการรวมข้อมูลเป็นหนึ่งเดียว ลดความซ้ำซ้อนของข้อมูลนั้น

3.2 องค์ประกอบของคลังข้อมูล ในการพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัล จะต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบที่สำคัญ ดังที่ คม ก้นชูลี (2561)

ได้มีการอธิบายถึงองค์ประกอบของคลังข้อมูล

หรือคลังสารสนเทศ

โดยสามารถสรุปเป็นแนวทางได้ ดังนี้

3.2.4 ฐานข้อมูลคลังข้อมูล (Data Warehouse Database)

เป็นฐานข้อมูลที่ทำให้หน้าที่ในการจัดเก็บข้อมูลทางธุรกิจขององค์กร

จัดเป็นส่วนที่มีความสำคัญมากที่สุดของคลังข้อมูล

กระบวนการส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในคลังข้อมูลจะมีจุดประสงค์เพื่อการออกแบบข้อมูลในการจัดเก็บข้อมูลนั่นเอง

3.2.5 พื้นที่พักข้อมูล (Staging Areas) ระบบปฏิบัติงานขององค์กร

อาจมีความหลากหลายของข้อมูลในการจัดเก็บข้อมูลในคลังข้อมูลจำเป็นต้องจัดเก็บให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกันเพื่อลดการซ้ำซ้อน

พื้นที่พักข้อมูลจะทำหน้าที่เป็นที่พักและตรวจสอบข้อมูลโดยกระบวนการหลาย ๆ อย่าง เพื่อให้ข้อมูลนั้นพร้อมสำหรับการนำไปเก็บไว้ในฐานข้อมูลของคลังข้อมูล

3.2.6 ดาต้ามาร์ท (Data Marts)

ฐานข้อมูลคลังข้อมูลจะทำหน้าที่ในการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจขององค์กรซึ่งลักษณะดังกล่าวอาจจะไม่เหมาะสมกับการใช้งาน หรือนำมาวิเคราะห์

ด้วยเหตุนี้จึงมีการใช้ดาต้ามาร์ทเพื่อเป็นจัดเก็บข้อมูลที่มีโครงสร้างที่เหมาะสมต่อการนำไปใช้งาน ประโยชน์ที่เด่นชัดของดาต้ามาร์ท คือ

ต้นทุนต่ำการจัดทำข้อมูลใช้เวลาสั้นและการนำไปประยุกต์ใช้สะดวกกว่าการใช้คลังข้อมูลกลางขององค์กร

3.2.7 การจัดเก็บข้อมูลในคลังข้อมูล การทำความเข้าใจลูกค้าแบบ 360 องศา

หรือในทุกรูปแบบเป็นสิ่งสำคัญในการเลือกใช้ข้อมูลลูกค้าเพื่อการจัดเก็บในคลังข้อมูล

การเลือกข้อมูลเพื่อการจัดเก็บมีผลต่อความเร็วของคลังข้อมูล

ซึ่งการเลือกข้อมูลในการจัดเก็บเป็นส่วนที่สำคัญและยากที่สุดจึงมีกฎของการเลือกข้อมูลเพื่อจัดเก็บ

(Business Rules) การจัดตั้งกฎต้องให้ความรู้

ความเข้าใจในกระบวนการทางธุรกิจและเลือกเฉพาะสิ่งที่สำคัญเพื่อการนำมาวิเคราะห์ต่อไป

กฎของการเลือกข้อมูลเพื่อจัดเก็บสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงตามสภาพการแข่งขัน

และตามการพัฒนาธุรกิจขององค์กร

3.2.8

การเคลื่อนที่ของข้อมูลในคลังข้อมูล 11

ข้อมูลที่จัดเก็บภายในคลังข้อมูลมีการเคลื่อนที่ของข้อมูล (Information Flow) มี 5 ประเภท ดังนี้

3.2.8.1

In

flow

คือการนำข้อมูลจากฐานข้อมูลอื่นเข้าสู่คลังข้อมูลพื้นฐานข้อมูล ภายในและภายนอกองค์กร โดยในขั้นนี้อาจมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างข้อมูล การทำ DE normalize การลบหรือการเพิ่มฟิลด์เพื่อให้ข้อมูลทั้งหมดอยู่ในเนื้อหาที่สนใจเดียวกัน ในขั้นตอนนี้อาจใช้เครื่องมือที่เรียกว่า Data Warehouse Tool

3.2.8.2

Up

flow

เมื่อข้อมูลที่เราต้องการอยู่ในคลังข้อมูลแล้ว

ในบางครั้งอาจต้องมีการเพิ่มคุณค่าให้กับข้อมูลด้วยเพื่อให้ข้อมูลอยู่ในรูปแบบที่เป็นประโยชน์มากที่สุดต่อการนำเครื่องมือมาใช้ ซึ่งได้แก่การจัดกลุ่มข้อมูลหาค่าทางสถิติที่ซับซ้อน จัดข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบหรือเทมเพลตมาตรฐาน

3.2.8.3

Down flow

เป็นขั้นตอนของการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงข้อมูลเก่า

และไม่อยู่ในเนื้อหาที่องค์กรสนใจออกไปจากคลังข้อมูลขององค์กร

3.2.8.4

Out

flow

เป็นขั้นตอนที่ผู้ใช้เรียกใช้ข้อมูลในคลังข้อมูลผ่านเครื่องมือต่างๆ

โดยการเรียกใช้อาจมีเพียงขอเรียกเป็นครั้งคราวเป็นประจำทุกวัน/เดือน

หรือแม้กระทั่งต้องการแบบทันที

3.2.8.5

Meta flow ข้อมูลที่จัดเก็บในคลังข้อมูลจะถูกทำข้อมูลไว้อีกชุดหนึ่ง

เป็นแหล่งที่มาของข้อมูลนั้น หรือแม้กระทั่งที่อยู่ของข้อมูลนั้นในคลังข้อมูลและข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง

3.2.9

โครงสร้างคลังข้อมูลแบบรูปดาวโครงสร้างชนิดนี้นิยมใช้ในการออกแบบคลังข้อมูลจะมีตารางข้อ

เท็จจริงเป็นศูนย์กลางของข้อมูลเพียงตารางเดียวและมีตารางมิติที่มีรายละเอียดของรหัสที่ใช้ในตาราง

ข้อเท็จจริง ตารางมิติจะมีจำนวนเท่าใดก็ได้และจะมีคีย์หลัก (Primary Key) ที่มีความสัมพันธ์

ไปยังตารางข้อเท็จจริง เท่านั้น โครงสร้างชนิดนี้จะช่วยเพิ่มความเร็วในการสืบค้นข้อมูล

เนื่องจากลักษณะของสตาร์สคีมา ที่สำคัญคือข้อมูลเป็น แบบดินอร์มอลไลเซชัน (Denormalized) ทั้งนี้เพื่อให้สามารถค้นหาข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว

3.2.10 วิธีการออกแบบฐานข้อมูลสำหรับคลังข้อมูล ระเบียบวิธี 9 ขั้นตอน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าดาต้ามาร์ท (Data Mart) โดยออกแบบแต่ละส่วนสำเร็จแล้ว จึงนำมารวมกันเป็นคลังข้อมูลขององค์กรในขั้นสุดท้าย

12

4. แนวทางในการพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัล

แนวทางในการจำแนกประเภทของการพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลจะพิจารณาจากลักษณะและลำดับเวลา ก่อน-หลัง แบ่งออกเป็น 3 แนวทาง ได้แก่ การพัฒนาคลังข้อมูลด้วยหลักการพัฒนาจากบนลงล่าง การพัฒนาคลังข้อมูลด้วยหลักการพัฒนาจากล่างขึ้นบน และการพัฒนาด้วยหลักการผสม ดังแนวทางของ สูดี้ คุ่มกัน (2559) และณัฐนนท์ จิริกิจนิมิต (2563) สามารถสรุปได้ดังนี้

4.1 การพัฒนาคลังข้อมูลด้วยหลักการพัฒนาจากบนลงล่าง (Top-Down Data Warehouse Development) เป็นหลักการที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาสถาปัตยกรรมแบบรวม จะทำให้ได้ คลังข้อมูลรวมของทั้งองค์กรในคราวเดียว โดยวิธีพัฒนาจะเริ่มจากการวิเคราะห์ห้องค์กรธุรกิจและ ออกแบบแบบจำลองข้อมูลที่เป็นภาพรวมแล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูลนำเข้าและผลลัพธ์ เพื่อการออกแบบ และสร้างดาต้ามาร์ทต่อไป

4.2 การพัฒนาคลังข้อมูลด้วยหลักการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom-Up Data Warehouse Development) ตรงกันข้ามกับแนวทางบนลงล่าง การวิเคราะห์และออกแบบเพื่อสร้าง คลังข้อมูลจะเริ่มด้วยวิธีการวิเคราะห์และออกแบบผลลัพธ์และข้อมูลนำเข้าที่ละส่วน แล้วจึงออกแบบ แบบจำลองข้อมูลหลังจากนั้นจึงมีการนำข้อมูลที่มีอยู่ในแต่ละส่วนมารวมกัน

4.3 การพัฒนาคลังข้อมูลด้วยหลักการพัฒนาแบบผสม (Mixed Data Warehouse Development) โดยแยกข้อมูลออกเป็นส่วน ๆ แล้วพิจารณาเลือกวิธีการวิเคราะห์และออกแบบที่

เหมาะสมสำหรับข้อมูลแต่ละส่วน

แล้วจึงนำเอาแต่ละส่วนที่ได้พัฒนาขึ้นมาแล้วมารวมกันในภายหลัง

ดังนั้น

จึงสามารถสรุปแนวทางในการจำแนกประเภทของการพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลได้ว่า

แนวทางในการจำแนกประเภทของการพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลนั้นจะพิจารณาจากลักษณะและลำดับเวลา

ก่อน-หลัง แบ่งออกเป็น 3 แนวทาง ได้แก่

การพัฒนาคลังข้อมูลด้วยหลักการพัฒนาจากบนลงล่าง

การพัฒนาคลังข้อมูลด้วยหลักการพัฒนาจากล่างขึ้นบน และการพัฒนาด้วยหลักการผสม

13

5. กระบวนการเตรียมข้อมูลสำหรับคลังข้อมูลดิจิทัล

กระบวนการเตรียมข้อมูลสำหรับคลังข้อมูลดิจิทัลนั้นเป็นกระบวนการซึ่งทำหน้าที่แปลงและเคลื่อนย้ายข้อมูล

จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งในคลังข้อมูลหรือเรียกว่า

กระบวนการคัดแยกข้อมูล (ETL)

โปรแกรมประยุกต์ในปัจจุบันสามารถดำเนินการได้กับแหล่งที่มาหลายประเภท

ชุดของการดำเนินงานของสถาปัตยกรรมคลังข้อมูลที่เกิดขึ้นในภายหลังเป็นที่รู้จักกันในชื่อว่า

การคัดแยกข้อมูล (Extraction) การแปลงข้อมูล (Transformation) และการโอนย้ายข้อมูล

(Loading)

กระบวนการคัดแยกข้อมูลมีหน้าที่คัดแยกข้อมูลที่มาจากต่างแหล่งที่มาทำความสะอาดข้อมูลและ

ปรับแต่งข้อมูลให้ถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการทางธุรกิจ

จากนั้นจึงโอนย้ายข้อมูลเข้าสู่คลังข้อมูล

คลังข้อมูลทั่วไปเก็บบันทึกข้อมูลประวัติศาสตร์ที่เป็นผลมาจากการการแปลง

การรวมและการรวมกันของรายละเอียดต่าง ๆ ของแหล่งที่มาแต่เดิม (สุวดี คุ่มกัน, 2559)

ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการคัดแยกข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

5.1 การคัดแยกข้อมูล (Extract) คือ การดึงข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน

5.2 การแปลงข้อมูล (Transform) คือ การนำข้อมูลที่ได้มาจากการExtract มาจัดรูปแบบให้ ถูกต้องสอดคล้องกัน เช่น การจับคู่ข้อมูล (Data Mapping) การทำให้ข้อมูลที่มี

ความหมายเดียวกันแต่อยู่ในรูปแบบที่แตกต่างกันให้อยู่ในรูปแบบเดียวกัน

การทำความสะอาดข้อมูล (Data Cleansing) การตรวจสอบและแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้อง

5.3 การโอนย้ายข้อมูล (Load)

คือการนำข้อมูลที่ผ่านการแปลงข้อมูลแล้วเข้าสู่คลังข้อมูล

กระบวนการสำหรับการนำข้อมูลเข้ามาสู่คลังข้อมูล และการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลก่อน

การนำเข้า (ซึ่งจะทำให้เรามีข้อมูลครบถ้วนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ) ว่า

“กระบวนการเตรียมข้อมูล (Data Preparation)”

กระบวนการสำหรับการนำข้อมูลเข้ามาสู่คลังข้อมูล

และการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลก่อนการนำเข้า

(ซึ่งจะทำให้เรามีข้อมูลครบถ้วนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ) ว่า “กระบวนการเตรียม ข้อมูล

(Data Preparation)” กระบวนการ Data Preparation แบ่งออก ได้เป็น 2 กระบวนการใหญ่

ๆ คือ กระบวนการเพื่อการนำข้อมูลเข้าสู่คลังข้อมูล (Data Propagation)

และกระบวนการเพื่อการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล (Data Validation)

ซึ่งกระบวนการหนึ่งที่สำคัญสำหรับกระบวนการเตรียมข้อมูลสำหรับคลังข้อมูลดิจิทัล

เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วน และผู้ใช้สามารถรับทราบ เข้าใจ

และนำชุดข้อมูลหรือวัตถุเหล่านั้นไปใช้งานต่อได้โดยง่าย จึงได้นำหลักการเก็บข้อมูลตาม Dublin

Core Metadata

มาปรับใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม เทอดศักดิ์

ไม่เท่าทอง (2559) ได้อธิบายว่า

ชุดข้อมูลย่อยดับลินคอร์เมทาตาเป็นเค้าร่างเมทาตาสำหรับการทำรายการวัตถุดิจิทัล

ประกอบด้วยหน่วยข้อมูลย่อย 15 หน่วย ได้แก่ ชื่อเรื่อง เจ้าของผลงาน หัวเรื่อง ลักษณะ สำนักพิมพ์

ผู้ร่วมงาน ปี ประเภท รูปแบบ รหัส ต้นฉบับ ภาษา เรื่องที่เกี่ยวข้อง ขอบเขต และสิทธิ

โดยเป็นเค้าร่างเมทาตาที่ได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน

เนื่องจากมีความยืดหยุ่นในการประยุกต์ใช้ ซึ่งผู้ใช้สามารถกำหนดเมทาตาให้กับวัตถุดิจิทัลได้

โดยไม่จำเป็นต้องใช้ทุกหน่วยข้อมูลย่อย เลือกใช้หน่วยข้อมูลย่อยได้ตามความต้องการ

- 1) ชื่อเรื่อง (Title) เป็นชื่อที่กำหนดให้แก่วัตถุดิจิทัล
อาจกำหนดขึ้นโดยเจ้าของผลงานหรือสำนักพิมพ์
ซึ่งเป็นชื่อเรื่องที่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายหรือเป็นทางการ
- 2) ผู้เขียน หรือเจ้าของผลงาน (Author or Creator) เป็นบุคคล
นิติบุคคลหรือหน่วยบริการที่รับผิดชอบในการสร้างเนื้อหาของวัตถุดิจิทัลหรือสร้างสรรค์ผลงาน
- 3) หัวเรื่อง (Subject) เป็นหัวข้อเรื่องที่ใช้แทนแนวคิดเชิงเนื้อหาของวัตถุดิจิทัล
- 4) ลักษณะ (Description) เป็นคำอธิบายรายละเอียดเนื้อหาของวัตถุดิจิทัล
- 5) สำนักพิมพ์ (Publisher) เป็นบุคคล
นิติบุคคลหรือหน่วยบริการที่รับผิดชอบในการสร้างหรือผลิตวัตถุดิจิทัลให้สามารถเข้าถึงได้
- 6) ผู้ร่วมงาน (Contributor) เป็นบุคคล
นิติบุคคลหรือหน่วยบริการที่มีส่วนร่วมสร้างเนื้อหาของวัตถุดิจิทัลในระดับรองจากผู้แต่งหรือเจ้าของ
ผลงาน
- 7) วัน เดือน ปี ที่สร้างผลงาน (Date)
เป็นการระบุเวลาที่เกี่ยวข้องกับปีที่ผลิตหรือเผยแพร่วัตถุดิจิทัล
- 8) ประเภท (Type) เป็นการระบุประเภทเนื้อหาของวัตถุดิจิทัล
- 9) รูปแบบ (Format) เป็นรูปแบบแฟ้มข้อมูล สื่อทางกายภาพหรือมิติของวัตถุดิจิทัล
โดยให้กำหนดตามชนิดของสื่อทางอินเทอร์เน็ต (Internet Media Type)
- 10) รหัส (Identifier) เป็นสัญลักษณ์หรือตัวเลขที่ระบุถึงวัตถุดิจิทัลในรูปแบบปัจจุบัน
- 11) ต้นฉบับ (Source)
เป็นการอ้างอิงถึงทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นที่มาของวัตถุดิจิทัล
ซึ่งอาจได้จากการดัดแปลงบางส่วนหรือทั้งเรื่อง
- 12) ภาษา (Language)
เป็นภาษาที่ใช้ในเนื้อหาหรือใช้เรียบเรียงเนื้อหาของวัตถุดิจิทัล
- 13) เรื่องที่เกี่ยวข้อง (Relation)
เป็นการอ้างอิงถึงทรัพยากรสารสนเทศที่เกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์กับวัตถุดิจิทัล

14)	ขอบเขต	(Coverage)
เป็นการระบุเกี่ยวกับสถานที่หรือเวลาที่แสดงขอบเขตเนื้อหาของวัตถุดิจิทัล		
15)	สิทธิ (Rights)	เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการสิทธิในวัตถุดิจิทัล
รวมถึงสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา		
เพื่อให้ผู้ใช้รับทราบและยอมรับข้อปฏิบัติเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ของทรัพยากรสารสนเทศ		

6. โปรแกรมที่ใช้ในการพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัล

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (2554)

ได้กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลในปัจจุบันมีการนำโปรแกรมหรือซอฟต์แวร์ที่นิยมมาใช้ในการจัดทำคลังสารสนเทศอย่างหลากหลาย ทั้งโปรแกรมเชิงพาณิชย์ (Commercial software) และโปรแกรมโอเพนซอร์ส (Open Source Software) ซึ่งองค์กรสารสนเทศขนาดเล็กส่วนใหญ่เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร จึงนิยมใช้โปรแกรมโอเพนซอร์ส เนื่องจากโปรแกรมที่สามารถนำไปใช้งานศึกษา แก้ไข เผยแพร่ได้อย่างเสรี เกิดขึ้นจากกลุ่มนักพัฒนาโปรแกรมอิสระที่ต้องการพัฒนาต้นฉบับโปรแกรม (Source code) สามารถศึกษาพัฒนาต่อยอดได้และสามารถใช้ได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ตัวอย่างเช่น โปรแกรมโอเพนซอร์ส ได้แก่ โปรแกรม Dspace โปรแกรม Eprint โปรแกรม Fedora โปรแกรม Greenstone และโปรแกรม Drupal แต่ละโปรแกรมนั้นมีคุณลักษณะเฉพาะ เพื่อที่จะสามารถเลือกโปรแกรมได้เหมาะสมกับองค์กร และตรงกับวัตถุประสงค์ในการจัดทำคลังฯ โปรแกรมโอเพนซอร์สเหมาะสมที่สุดเนื่องจากเหตุผลดังต่อไปนี้

1)

สามารถปรับเปลี่ยนให้ตรงตามความต้องการเมื่อต้องการคุณลักษณะเพิ่มเติมการแก้ปัญหาต่าง ๆ หรือการปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงผล สามารถจัดทำตัวเอง

2) ประหยัดค่าใช้จ่ายเพราะไม่มีค่าลิขสิทธิ์และติดตั้งได้ไม่จำกัดจำนวน

3)

เริ่มต้นการใช้งานได้อย่างรวดเร็ว

สามารถดาวน์โหลดไปใช้ให้เหมาะสมกับงานได้ทันที

4)

ลดค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาระบบ เนื่องจากเป็นการพัฒนาและดูแลในลักษณะชุมชน (Community) จึงมีการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน ต่างจากการพัฒนาโปรแกรมด้วยตนเอง

ซึ่งจากที่ผู้วิจัยได้มีการศึกษาค้นคว้า

จึงจะขอยกตัวอย่างโปรแกรมที่งานวิจัยอื่นได้มีการศึกษาค้นคว้าแล้วค้นพบว่าโปรแกรมนั้นเหมาะสมกับงานวิจัยตัวเอง ดังนี้

16

6.1 WordPress

จากงานวิจัยของ

กัณฑ์ดิศ

รัตติกัดสุนทร

(2563)

ได้มีการศึกษาค้นคว้าหาโปรแกรมเพื่อพัฒนาระบบคลังข้อมูลดิจิทัล โดยพบว่าโปรแกรม WordPress มีความเหมาะสมกับการสร้างเว็บไซต์โดยมีข้อมูลดังนี้

เนื่องจากเป็นแอปพลิเคชันหรือระบบโปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้สำหรับการสร้างเว็บไซต์แบบ CMS (Content Management System) ที่ได้รับความนิยมและมีชื่อเสียงมากในปัจจุบัน เพราะโปรแกรม WordPress

ช่วยให้ผู้ใช้งานไม่จำเป็นต้องเรียนรู้ถึงภาษาหรือวิธีการเขียนโค้ดในการทำเว็บไซต์

เนื่องจากระบบของ WordPress

ได้ทำการสนับสนุนการทำงานทั้งหน้าบ้านและหลังบ้านของเว็บไซต์

ทำให้ผู้ใช้สามารถสร้างเว็บไซต์ของตัวเองได้ง่าย มีหน้าตาสวยงามตามที่ต้องการ

และมีความรวดเร็วขึ้น

โปรแกรม WordPress เป็นโปรแกรมสำหรับสร้างเว็บไซต์ที่ได้รับความนิยมสูง

สามารถ ติดตั้งได้ง่าย มีระบบสนับสนุนการทำงานของเว็บไซต์

ทำให้ผู้ใช้สามารถทำเว็บไซต์ของตนเองได้ โดยง่ายและเร็วขึ้น

มีกลุ่มผู้ใช้งานเป็นจำนวนมากที่สอนการใช้งาน พัฒนาและให้คำปรึกษา

ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ สามารถทำงานได้ในหลายภาษาและมีภาษาไทยด้วย

โปรแกรมห้างกล่าวได้มีการพัฒนาระบบให้มั่งคั่งประสิทธิภาพ มีความยืดหยุ่นสูง

และความปลอดภัยสูง

ซึ่งเหตุผลทั้งหลายนี้ทำให้บริษัทหลาย

๗

บริษัทให้ความเชื่อถือและยอมรับในการใช้งาน

โปรแกรม	ข้อดี	ข้อจำกัด
WordPress	<ol style="list-style-type: none">1. สร้างเว็บไซต์ได้ง่ายกว่าการเขียนโค้ดเพราะระบบมีให้แล้ว2. มีรูปแบบมากมายให้เลือกใช้งาน ทำให้เว็บดูทันสมัย3. มีการอัปเดตระบบตลอดเวลา4. มีประสิทธิภาพ ยืดหยุ่น และปลอดภัยสูงสุด5. มีแหล่งชุมชนกลุ่มผู้ใช้งานหรือคอมมูนิตี้จำนวนมากที่คอยตอบและแก้ปัญหาของ WordPress6. สามารถปรับแต่งเองได้ในกรณีที่ต้องการปรับเฉพาะ7. มีระบบปลั๊กอินที่คอยสนับสนุน ในลักษณะ Child Theme	<ol style="list-style-type: none">1. ไม่มีระบบร้านค้าในตัวต้องใช้ Plugin เสริมเพื่อสร้างระบบการซื้อขาย2. สำหรับผู้ใช้งานเบื้องต้นไม่จำเป็น ต้องมีความรู้ด้านการเขียนโปรแกรมแต่ถ้าหากเป็นการใช้งานระดับสูงจำเป็นต้องมีพื้นฐานการแก้ไขโค้ด

17

6.2 Weebly

จากงานวิจัยของ	วิวัฒน์	มีสุวรรณ	(2557)
ได้มีการศึกษาค้นคว้าหาโปรแกรมเพื่อการสร้างเว็บไซต์	โดยค้นพบว่าโปรแกรม	Weebly	
มีความเหมาะสมกับการสร้างเว็บไซต์	เนื่องจากWeebly	คือ	

เว็บไซต์แอปพลิเคชันที่ช่วยให้คุณมีเว็บไซต์เป็นของตัวเองได้ โดยที่ไม่จำเป็นต้องมีความรู้ด้านใด ๆ เกี่ยวกับเว็บไซต์เลย (ทั้งการออกแบบและโปรแกรม) แต่ตั้งชื่อเว็บไซต์โดดเด่น จากนั้นลากแล้ววางองค์ประกอบต่าง ๆ ที่คุณต้องการมีในเว็บไซต์ ภายในเวลา 10 นาที ก็มีเว็บไซต์ได้ ที่สำคัญไม่ต้อง “ลง” หรือ “ใช้” โปรแกรมใด ๆ นอกจากโปรแกรมเปิดเว็บอย่างอินเทอร์เน็ต Google chrome, Firefox, Explorer เป็นต้น

Weebly มีองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับการสร้างเว็บทั่วไป เช่น ใสภาพ เพลง หนังสืมีช่องติดต่อกับทีมงาน ที่สำคัญสามารถเลือกใช้องค์ประกอบเหล่านี้ด้วยวิธีง่าย ๆ แค่ลากแล้ววาง มีระบบติดต่อกลับ เมื่อมีคนส่งเมลล์เข้ามา มีเตือนที่อีเมลล์ของเจ้าของเว็บไซต์ สามารถรับรองภาษาไทยได้ สามารถเก็บข้อมูลคนเข้าชมได้ สามารถบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ของเว็บไซต์ในรูปแบบไฟล์บีบอัด (Zip File) ได้ และที่สำคัญคือสามารถแสดงผลได้กับอุปกรณ์ที่หลากหลาย Weebly จะทำให้การปรับหน้าจอ รูปแบบการแสดงผลตามอุปกรณ์ที่เรียกใช้งาน ซึ่ง Weebly เป็นอีกแพลตฟอร์มที่อยู่มานานมาก ส่วนใหญ่จะเน้นใช้เป็นเว็บขายของออนไลน์ ทำธุรกิจ สามารถจดโดเมนและใช้โฮสต์ที่ตัวของ Weebly ได้เลย สามารถปรับแต่งได้ตามใจ หรือจะใช้เทมเพลตที่มีให้ก็ได้เช่นกัน

โปรแกรม	ข้อดี	ข้อจำกัด
Weebly	<ol style="list-style-type: none"> มีองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับการสร้างเว็บทั่วไป เช่น ใสภาพ เพลง หนังสืมีช่องติดต่อกับทีมงาน ที่สำคัญสามารถเลือกใช้งานองค์ประกอบเหล่านี้ด้วยวิธีง่าย ๆ มีระบบโปรแกรมให้เรียบร้อย เช่น ช่องติดต่อกลับ เมื่อมีคนส่งเมลล์เข้ามา ก็จะมีเตือนที่อีเมลล์ของเจ้าของเว็บอีกที่ 	<ol style="list-style-type: none"> มีรูปแบบในการใช้งานน้อยเพราะจะเป็นเว็บที่ให้บริการฟรี ไม่สามารถแก้ไขพื้นหลังของเว็บได้

6.3 Joomla

จากงานวิจัยของ

ศิริพล

แสนบุญส่ง

(2559)

ได้มีการศึกษาค้นคว้าหาโปรแกรมเพื่อพัฒนาเว็บไซต์คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาด้วยระบบบริหารจัดการเนื้อหาบนเว็บไซต์

โดยค้นพบว่าโปรแกรม

Joomla

สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวม

และนำเสนอข้อมูลสารสนเทศของคณะครุศาสตร์

เพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เข้าใช้งานได้

Joomla

เป็นโปรแกรม

Opensource

ที่ใช้บริหารจัดการเว็บไซต์ช่วยในการจัดการข้อมูลและเนื้อหาของเว็บไซต์

CMS

Joomla

เขียนด้วยภาษา

PHP

และใช้

MySQL

ในการจัดการฐานข้อมูล

เป็นระบบที่ช่วยในการจัดการเนื้อหา (Content Management System : CMS) บนเว็บไซต์

เพื่อช่วยในการอำนวยความสะดวกขั้นต้น

และความยุ่งยาก

ในการบริหารจัดการเว็บไซต์โดยผู้ที่ไม่จำเป็นต้องมีองค์ความรู้ในด้านการเขียนโปรแกรม

หรือออกแบบเว็บไซต์ ก็สามารถจัดทำเว็บไซต์ด้วยตัวเองได้

โปรแกรม	ข้อดี	ข้อจำกัด
Joomla	<ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถใช้งาน Joomla ได้ฟรี 2. ขั้นตอนในการติดตั้งง่าย 3. มี Template (เทมเพลต) ให้เลือกใช้มาก 4. สร้างและจัดการเนื้อหาได้ง่าย 5. รองรับการทำงานหลายคนพร้อมกัน 6. มีเสถียรภาพ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ที่เริ่มต้นใช้งาน สามารถสับสนกับ Compon ent , Module, Plug-in ได้ 2. Component บางอย่าง ไม่ครอบคลุมความต้องการ 3. สำหรับ Template อาจแก้ไขได้ไม่เยอะ
	ปลอดภัยและมีการอัปเดตอยู่เสมอ	

7. ไม่ยึดติดกับคอมพิวเตอร์หรือซอฟต์แวร์อื่น ๆ

8. มี Social Network

ให้ข้อมูลและความช่วยเหลือจำนวนมาก

19

6.4 Glide apps

กิตติรัตน์ หน่อชาติ (2564) ได้มีการศึกษาค้นคว้าหาโปรแกรมเพื่อการสร้างเว็บไซต์ โดยค้นพบว่าโปรแกรม Glide app มีความเหมาะสมกับการสร้างเว็บไซต์และแอปพลิเคชันได้โดยง่าย โดยไม่ต้องเขียนโปรแกรม โดยผู้ที่จะสร้างแอปสามารถสร้างเว็บไซต์ผ่านทางเว็บไซต์ของ Glide ได้เลยโดยไม่ต้องติดตั้งโปรแกรมหรือระบบพัฒนาใด ๆ ที่สำคัญกว่านั้นคือ สร้างแค่ครั้งเดียวแต่สามารถใช้งานได้ทั้งในโทรศัพท์ระบบ Andiron และ iPhone การจะเผยแพร่เว็บไซต์ที่สร้างนั้นเพียงแค่ส่งลิงค์ ทาง Line, e-mail, Facebook, Website หรือผู้ใช้สามารถ Scan QR Code ที่พิมพ์ออกมาที่สำคัญแอปที่ทำไม่กินหน่วยความจำ Progressive Web Application หรือเว็บไซต์สำหรับมือถือที่ทำตัวเหมือนแอป คือมี icon ให้คลิกเรียกใช้งาน สามารถปรับปรุงเนื้อหาในแอปได้ แอปที่สร้างจะอาศัย Google sheet เป็นฐานข้อมูล Google sheet คือ เว็บ Application ที่ให้บริการฟรี

สำหรับคนที่มี Gmail หรือ Google account กระบวนการทำงานของ Google sheet จะเก็บข้อมูลต่าง ๆ เป็นตาราง มีแนวตั้งเรียกว่า Columns ในส่วนนี้จะมีตัวอักษรกำกับอยู่ข้างบน และแนวนอนเรียกว่า rows ในส่วนนี้จะมีตัวเลขกำกับอยู่ข้างหน้าจุดตัดระหว่าง Columns และ Rows เรียกว่า Cell ในแต่ละ Cell จะมีข้อมูลบรรจุอยู่ซึ่งในหนึ่ง Google sheet file จะสามารถสร้าง sheet ได้หลาย sheet สำหรับข้อมูลต่างๆ เช่น ชื่อลูกค้า ชื่อสินค้า เป็นต้น สรุปคือ Glide เหมาะสำหรับทำ Mobile app

ที่มีฐานข้อมูลไม่ได้เยอะและซับซ้อนมากมาย ใช้งานง่ายเหมาะกับการทำเป็น Prototype เพื่อนำเสนอ Idea และได้ทดลองก่อนที่จะพัฒนาให้ได้รูปแบบ

โปรแกรม	ข้อดี	ข้อจำกัด
Glide app	<ol style="list-style-type: none"> สร้างเว็บไซต์และแอปพลิเคชันโดยใช้ Google sheet เป็นแหล่งข้อมูล อินเตอร์เฟซ drag-and-drop ที่เรียบง่าย เทมเพลตที่ปรับแต่งได้หลากหลาย กระบวนการสร้างเว็บไซต์และแอปพลิเคชันที่ง่ายและรวดเร็ว สภาพแวดล้อมการสร้างแอปการทำงานร่วมกัน แพลตฟอร์มที่ใช้งานง่ายเหมาะสำหรับบุคคลที่มีพื้นฐานทางเทคนิคจำกัด อินเตอร์เฟซที่ใช้งานง่ายช่วยในการสร้างเว็บแอปในระยะเวลาอันสั้น รองรับการทำงานร่วมกันทำให้ผู้ใช้หลายคนสามารถทำงานในการพัฒนาแอปได้พร้อมกัน 	<ol style="list-style-type: none"> จำกัดให้ใช้ Google sheet เป็นแหล่งข้อมูลเท่านั้น อาจไม่เหมาะกับการใช้งานที่ซับซ้อน มีการปรับแต่งที่จำกัด

20

ซึ่งในโลกยุคปัจจุบันคงปฏิเสธไม่ได้ที่จะบอกว่า โทรศัพท์สมาร์ทโฟนเป็นส่วนสำคัญในชีวิตของมนุษย์หลายด้าน ซึ่งหากนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ หรือปรับปรุงกระบวนการทำงานให้สะดวกมากขึ้น การพัฒนาคัดลอกข้อมูลที่เป็นเว็บไซต์หรือ Mobile App เพื่อรวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญไว้ ก็จะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก

อีกทั้งยังช่วยในการอนุรักษ์องค์ความรู้อันเป็นภูมิปัญญาของแหล่งสารสนเทศบุคคลไว้ได้ ซึ่ง Glide apps สามารถตอบสนองความต้องการของผู้คนในสังคมปัจจุบันมากขึ้น เนื่องด้วย Glide apps นั้นสามารถทำเว็บไซต์และแอปพลิเคชันได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจที่จะนำ Glide apps มาปรับใช้ในการสร้างคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน บ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา

มรดกทางวัฒนธรรม

มนุษย์มีวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมมาอย่างยาวนาน แต่ละยุคสมัยล้วนมีเอกลักษณ์ ภูมิปัญญา และประเพณีที่หล่อหลอมให้เกิดเป็น "มรดกทางวัฒนธรรม" ซึ่งเปรียบเสมือนสมบัติล้ำค่าที่ตกทอดจากรุ่นสู่รุ่น เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และอัตลักษณ์ของผู้คนในอดีตการศึกษาและทำความเข้าใจมรดกทางวัฒนธรรม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายของมรดกทางวัฒนธรรม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มรดก หมายถึง สิ่งที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษหรือที่สืบทอดมาแต่บรรพกาล ส่วน วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่ทำให้ความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมในการแต่งกาย วิถีชีวิตของหมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมชาวเขา (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2556) นอกจากนี้ กรมศิลปากร, กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ (2563) ได้นำเสนอว่า วัฒนธรรม (Culture) หมายถึง ความดี ความงาม ความเจริญในชีวิตมนุษย์ ซึ่งปรากฏเป็นรูปต่าง ๆ เช่น ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวิทยาการ ความเชื่อ การศาสนา เป็นต้น และได้ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังรุ่นหลัง ๆ ต่อไปจนถึงปัจจุบัน วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตของบุคคลในสังคมที่ได้สั่งสม เลือกรสร ปรับปรุง แก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม ใช้เป็นแนวทางการอยู่ร่วมกันของสังคม วัฒนธรรมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง สร้างสรรค์ให้เจริญงอกงามโดยสืบทอดจากมรดกวัฒนธรรมในอดีต

หรืออาจจะรับเอาสิ่งที่เผยแพร่จากสังคมอื่น ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม และทำให้สมาชิกยอมรับ เกิดความนิยม และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ จะต้องไม่ทิ้งเอกลักษณ์ประจำชาติของตนไว้เพื่อเป็นศักดิ์ศรีของคนทั้งชาติ นอกจากนี้วัฒนธรรมยังใช้เป็นเครื่องมือในการยึดโยง หล่อหลอมให้คนในชาติมีความรักความสามัคคีต่อกัน ซึ่งเป็นเครื่องมือในการสร้างความมั่นคงของชาติ

ทั้งนี้ จากพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ระบุว่า มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หมายความว่า “ความรู้ การแสดงออก การประพฤติปฏิบัติ หรือทักษะ ทางวัฒนธรรมที่แสดงออกผ่านบุคคล เครื่องมือ หรือวัตถุ ซึ่งบุคคล กลุ่มบุคคล หรือชุมชน ยอมรับและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีการสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งโดยอาจมีการปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนอง ต่อสภาพแวดล้อมของตน”

คำว่า “มรดกทางวัฒนธรรม” จึงได้มีนักวิชาการได้อธิบายถึงความหมาย ไว้ดังนี้

ธนิช เลิศชาญฤทธิ (2554) ได้กล่าวถึงความหมายของมรดกทางวัฒนธรรม โดยสามารถสรุปความได้ว่า มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) เป็นคำศัพท์ที่มาจากประเทศอังกฤษ ในอดีต หมายถึง สิ่งของที่เป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษของแต่ละตระกูล หรือกลุ่มบุคคลหรือสังคม อาจเป็นสมบัติส่วนบุคคลและมีนิยามว่าไม่สมควรดัดแปลงตกแต่เพิ่มเติม หรือไม่ควรนำมาใช้ งานใช้ ประโยชน์ แต่ควรเก็บรักษาไว้เพื่อความภาคภูมิใจ ปัจจุบัน คำว่า “มรดกทางวัฒนธรรม”

มีความหมายกว้างขึ้นในแง่ของการนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง

ไม่จำกัดในวงของกลุ่ มตระกูลหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะและยังเป็นคำที่นิยมใช้

กันมาก โดยเฉพาะประเทศในแถบทวีปยุโรป เอเชียและออสเตรเลีย

ในหลายกรณีก็พบว่ามีการใช้สลับกันไปมา ระหว่างคำว่า “มรดกทางวัฒนธรรม”

กับคำว่า “ทรัพยากรทางวัฒนธรรม” และยังหมายถึง สิ่งของเดียวกันอีกด้วยตัวอย่างเช่น

และบางครั้งก็เป็นทรัพยากร สืบทางวัฒนธรรมด้วย

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม (2562)

ได้กล่าวถึงความหมายของมรดกทางวัฒนธรรมโดยสามารถสรุปความได้ว่า

มรดกภูมิปัญญาวัฒนธรรม หมายถึง การปฏิบัติแสดงออก ความรู้ ทักษะ ตลอดจนเครื่องมือวัตถุ สิ่งประดิษฐ์ และพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านั้น ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Intangible

Cultural Heritage อักษรย่อ ICH

ซึ่งแปลความอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003 ว่า “มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้”

ส่วนพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ให้คำนิยามว่า “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม”

ธนันท์ ปุณวรรณา (2564) ได้กล่าวถึงความหมายของมรดกทางวัฒนธรรม โดยสามารถสรุปความได้ว่า “มรดกทางวัฒนธรรม” หมายถึง

ผลงานที่เกิดจากการสร้างสรรค์การประดิษฐ์

การคิดค้นในสิ่งที่ดีงามทั้งในรูปแบบที่จับต้องได้ (สัมผัสได้) และจับต้องไม่ได้ (สัมผัสไม่ได้)

แล้วเรียนรู้สืบทอด ต่อกันมา รวมถึงสิ่งที่ยังคงเหลือเป็นหลักฐานให้เห็นในปัจจุบัน ได้แก่ งานสถาปัตยกรรมและงานศิลปกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

สถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทยฯ (2542)

ได้กล่าวถึงความหมายของมรดกทางวัฒนธรรม โดยสามารถสรุปความได้ว่า มรดกทางวัฒนธรรม หมายถึง สิ่งของที่เป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษของแต่ละตระกูล หรือ กลุ่มบุคคลหรือสังคม เป็นผลงานที่เกิดจากการสร้างสรรค์ การประดิษฐ์ การคิดค้นใน สิ่งที่ดีงามทั้งในรูปแบบที่จับต้องได้ (สัมผัสได้) และจับต้องไม่ได้ (สัมผัสไม่ได้) แล้วเรียนรู้สืบทอดต่อกันมา

อาจกล่าวได้ว่า มรดกทางวัฒนธรรม คือ

วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และมีคุณค่าในฐานะ

ที่เป็นเครื่องแสดงออกถึงรากฐานและความเป็นมาของชาติบ้านเมืองซึ่งสมควรที่จะช่วยกันดูแลรักษาไว้เพื่อให้เป็นมรดกของคนในชาติใช้ประโยชน์และเพื่อให้คนในโลกได้ชื่นชม

ดังนั้นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมจึงไม่ได้อยู่ที่ลักษณะทางกายภาพเท่านั้น แต่อยู่ที่ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรมนั้นโดยเฉพาะความสัมพันธ์กับชุมชนในแง่ของจิตใจและจิตวิญญาณ ซึ่งสถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทยฯ (2542) ได้มีการระบุลักษณะที่สำคัญของสิ่งซึ่งสมควรได้รับการยกย่องว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมได้ดังนี้ 1) ให้คุณค่าทางประวัติศาสตร์วิชาการ หรือศิลปะและหาได้ยากยิ่ง 2) แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของวิถีชีวิตของกลุ่มชนในสมัยนั้น 3) มีรูปแบบดั้งเดิมสามารถสืบค้นถึงที่มาในอดีตได้ 4) มีลักษณะบ่งบอกถึงชุมชนท้องถิ่น หากไม่มีการอนุรักษ์ไว้จะสูญหายไปในที่สุด

23

ดังนั้นจึงสามารถสรุปความหมายของมรดกทางวัฒนธรรมได้ว่า มรดกทางวัฒนธรรมนั้นเป็นผลงานที่เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ การปฏิบัติแสดงออก ความรู้ ทักษะ ตลอดจนเครื่องมือวัตถุ สิ่งประดิษฐ์ และพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านั้น ซึ่งเป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษของแต่ละตระกูล หรือกลุ่มบุคคลหรือสังคม ทั้งหมดล้วนแล้วเป็นสิ่งที่ดีงามมีทั้งในรูปแบบที่จับต้องได้ (สัมผัสได้) และจับต้องไม่ได้ (สัมผัสไม่ได้) เรียนรู้และสืบทอดต่อกันมาอย่างยาวนาน

2. ประเภทของมรดกทางวัฒนธรรม

ชาคริต สิทธิฤทธิ (2559) และธนันท์ ปุณวรรณา (2564) ได้กล่าวว่า ประเภทของมรดกวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 2 ประเภทสามารถสรุปเป็นแนวทาง ได้ดังนี้

2.1 มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) หมายถึง มรดกทางวัฒนธรรม ที่เป็นรูปธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถจับต้องและมองเห็นได้ อันได้แก่ โบราณวัตถุ โบราณสถาน แหล่ง โบราณคดีงานจิตรกรรม อนุสาวรีย์ สถาปัตยกรรม อาคาร กลุ่มอาคาร ชุมชน ชุมชนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่น ดั้งเดิม พื้นที่ทางประวัติศาสตร์ และโบราณวัตถุ แหล่งภูมิทัศน์วัฒนธรรม และผลงานทางศิลปะแขนงต่าง ๆ โดยยกตัวอย่างมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ดังนี้

2.1.1 โบราณสถาน คือ สิ่งก่อสร้างที่อยู่ติดที่ เคลื่อนย้ายไม่ได้ เช่น เนินดินที่มีหลักฐาน เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ ถ้าหรือเพิงผาที่มนุษย์เคยใช้สอยในอดีต

2.1.2

โบราณวัตถุ

คือ

สิ่งประดิษฐ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติซึ่งสามารถเคลื่อนย้ายได้ เช่น เครื่องมือหิน เครื่องประดับ ฯลฯ

2.1.3 ศิลปวัตถุ คือ สิ่งที่เกิดขึ้นด้วยฝีมืออย่างประณีตและมีคุณค่าสูงในทางศิลปะ เช่น งานศิลปาชีพ ผลงานของศิลปินชั้นครู ฯลฯ

2.1.4 งานจิตรกรรม คือ ผลงานที่ปรากฏอยู่ในโบราณสถาน เช่น ภาพเขียนตามถ้ำและเพิงผา จิตรกรรมฝาผนังตามโบสถ์ วิหาร หอระฆัง หอไตร เจดีย์ ฯลฯ

2.2 มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) หมายถึง มรดกทาง วัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจับต้องหรือแสดงออกมาทางกายภาพ หรือตามกฎหมาย ไทยที่เรียกว่า “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” อันได้แก่ ภาษา ศิลปะการแสดง งานช่างฝีมือดั้งเดิมภูมิปัญญา ความรู้ ความเชื่อ ความสามารถ ขนบธรรมเนียม ประเพณี จารีตที่บุคคลหรือชุมชนได้สร้างสรรคขึ้น และได้ถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งจนถึงปัจจุ 24
ซึ่งสามารถแบ่งมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

2.2.1 ขนบธรรมเนียมประเพณี แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.2.1.1 ประเพณีเฉพาะบุคคล ได้แก่ การเกิด การโกนจุก การหมั้น การแต่งงาน การตาย การบวช การขึ้นบ้านใหม่ การทำบุญอายุ-สะเดาะเคราะห์ การเสียผี

2.2.1.2 ประเพณีส่วนรวม ได้แก่ ประเพณีทางศาสนาต่าง ๆ เช่น ศาสนาพุทธมีประเพณีทำบุญ เข้าพรรษา-ออกพรรษา ทอดกฐิน ประเพณีตรุษ-สงกรานต์ สารท ลอยกระทง ประเพณีรื่นเริงอื่น ๆ ตามเทศกาล เช่น ประเพณีแข่งเรือยาว ประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีแห่ผีตาโชน ประเพณีชักพระ ประเพณี แห่ผ้าขึ้นธาตุ

2.2.2 ภาษาและวรรณกรรม

ภาษาเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเครื่องมือในการสื่อ ความรู้ความเข้าใจในสังคมมนุษย์ มรดกทางภาษาในประเทศไทยที่ยังหลงเหลือทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาค ภาษาเขียนพบหลักฐานอยู่ในจารึก คัมภีร์ใบลาน คัมภีร์อัลกุรอาน หนังสือสมุด ไทย (สมุดข่อย) ใช้อักษรแบบต่าง ๆ เช่น อักษรไทย อักษรขอม อักษรเทวนาครี อักษรมอญโบราณ และอักษร ฯลฯ

2.2.3. มรดกทางศิลปวัฒนธรรมประเภทสร้างความบันเทิงในชุมชน บ้าน หรือ
ในหมู่บ้าน ศิลปะการแสดงของไทยที่เป็นมรดกตกทอดมาตั้งแต่สมัยโบราณ เช่น
การละเล่นเพลงพื้นบ้าน เพลงอีแซว เพลงเหย่ย เพลงปรบไก ฯลฯ

จากแนวคิดข้างต้น

จึงนำมาสรุปเพื่อให้สอดคล้องกับชุมชนบ้านโคกพระที่เป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า
จึงสามารถสรุปประเภทของมรดกทางวัฒนธรรม ได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่
มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ และมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ โดยได้แบ่งย่อย ได้ออกเป็น 7
ด้าน คือ ด้านโบราณสถาน ด้านโบราณวัตถุ ด้านศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ด้านศิลปะการแสดง
ด้านอาหารพื้นบ้าน ด้านประเพณีวัฒนธรรม และด้านความเชื่อ / พิธีกรรม

3. แนวทางการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

(2542)

เสนอแนวทางการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมมิให้เสื่อมคุณค่าลงไป

โดยกำหนดกลยุทธ์การดำเนินการให้ได้ผลทั้งระยะสั้น

และในระยะ 25

ได้สามารถสรุปเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ดังนี้

3.1 การประชาสัมพันธ์ เป็นปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติงานในยุคประชาธิปไตย

ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช

2540

การประชาสัมพันธ์สามารถขยายความรู้และขยายผลการปฏิบัติงาน

ให้ประชาชนส่วนใหญ่รับทราบ

ทำให้เกิดความเข้าใจ

ในวัตถุประสงค์ตรงกัน

ปฏิบัติงานไปในแนวทางเดียวกัน

และถ่ายทอดความรู้

ระหว่างส่วนกลางกับท้องถิ่น

เมื่อประชาชนมีข้อมูลข่าวสารเท่าเทียมกัน

สามารถเรียนรู้และร่วมมือกันอนุรักษ์

และคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมไปในแนวเดียวกันได้

3.2 การสร้างจิตสำนึก เป็นการสร้างจิตสำนึกให้ทั้งเจ้าหน้าที่ ที่เป็นบุคลากรของรัฐ

และประชาชนที่เห็นคุณค่า ของการคุ้มครองทางวัฒนธรรม ให้ดำรงอยู่ ในท้องถิ่นอย่างถาวร

แม้ว่าจะมีการถ่ายเททางวัฒนธรรมบ้างก็ตาม

การปรุงแต่งประเพณีวัฒนธรรม

และการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตจนหายไปจากต้นฉบับนั้น

เป็นการไม่เหมาะสม

นอกจากจะเป็นการพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งต้องสอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจ สังคม และลักษณะทางกายภาพของท้องถิ่น แม้ประชาชนมีจิตสำนึกที่ดีแล้ว ยอมระมัดระวังการปฏิบัติงานที่จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และมรดกทางวัฒนธรรม

3.3 การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นของประชาชนทุกคน ดังนั้น การปฏิบัติการใดๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ประชาชน ในท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ต้องมีส่วนร่วมได้รับรู้ทุกขั้นตอน ในทางปฏิบัติควรมีผู้ทรงคุณวุฒิ ประชาชนและองค์กรพัฒนาเอกชนได้มีส่วนร่วม ทั้งร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมปฏิบัติการด้วย เพื่อให้เกิดความรู้สึกว่าได้เป็นเจ้าของร่วมกันจะได้ช่วยกันดูแลรักษาและคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมต่อไป

3.4 การจัดทำแผนแม่บท การคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่ขนาดใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของรัฐ เอกชน องค์กรเอกชนอิสระ และประชาชนที่ต้องมีการจัดทำแผนแม่บท แผนปฏิบัติการ และแผนการประเมิน เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไปในทิศทางเดียวกันและปฏิบัติงานได้ตามลำดับและขั้นตอนที่ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องได้โดยไม่เกิดการปฏิบัติงานซ้ำซ้อน

3.5 การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม เมื่อพื้นที่การคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม มีสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรงถึงขั้นวิกฤต จำเป็นต้องได้รับการกำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมไว้ก่อน

3.6 การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เมื่อมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไว้แล้ว จึงดำเนินการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมตามหลักขั้นตอน และวิธีการทางวิชาการ โดยอาจดำเนินงานในลักษณะของ

3.6.1 การฟื้นฟูวัฒนธรรม เป็นการนำวัฒนธรรมที่กำลังจะสูญหายหรือเสื่อมสภาพ ทำให้มีความหมายและความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนในชาติ

3.6.2 การถ่ายทอดทางวัฒนธรรมเป็นการนำวัฒนธรรมที่ผ่านการเลือกสรร
กลั่นกรองแล้วนำไปใช้ในกระบวนการใช้การศึกษา อันจะทำให้สมาชิกในสังคมเกิดความเข้าใจ
ตระหนักในคุณค่าและการนำไปปฏิบัติอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับยุคสมัย
การถ่ายทอดวัฒนธรรมอาจดำเนินการไปในรูปแบบที่หลากหลาย อันรวมหมายถึง “การฝึกอบรม”
ซึ่งเป็นการฝึกอบรมเพื่อการเรียนรู้ และการฝึกอบรมเพื่อการอาชีพและการแข่งขัน

3.6.3 การส่งเสริมสนับสนุนทางวัฒนธรรมโดยหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน
ให้การสนับสนุนดำเนินงานวัฒนธรรมในรูปแบบต่าง ๆ
ทั้งในการสนับสนุนงบประมาณและยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรทางวัฒนธรรมที่มีความรู้
ความสามารถ

3.6.4 การสร้างสรรค์วัฒนธรรม
เป็นการกระตุ้นให้บุคลากรทางวัฒนธรรมผู้สร้างสรรค์งานวัฒนธรรม และบุคคลทั่วไป
ได้สร้างสรรค์งานวัฒนธรรมในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานหัตถกรรม หัตถศิลป์ ศิลปะแขนงต่าง
ๆ ทั้งนี้ เพื่อการจรรโลงไว้ซึ่งศิลปะและวัฒนธรรม ประชาชนตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรม
แคตสุนทรีย์ทางศิลปะและวัฒนธรรม สร้างสรรค์งานวัฒนธรรม
ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติให้คงอยู่สืบไป

3.6.5 การพัฒนาเป็นการริเริ่มสร้างสรรค์
และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับยุคสมัย ก่อให้เกิดคุณประโยชน์แก่ชีวิต
สังคม และธรรมชาติ รวมถึงการปรับปรุงและออกกฎหมายระเบียบข้อบังคับ
เพื่อเอื้อต่อการพัฒนาวัฒนธรรม

3.7 การควบคุมสิ่งแวดล้อม พื้นที่คุ้มครองมรดกวัฒนธรรมที่สำคัญ เช่น ถ้ำน้ำตก
โบราณสถาน ย่านเก่าของเมือง อุทยานประวัติศาสตร์ เมืองเก่า ฯลฯ ต้องมีการควบคุมการพัฒนา
โดยใช้กฎหมายกำกับพื้นที่นับตั้งแต่การควบคุมกิจกรรม ขนาดอาคาร ความสูงอาคาร
(บางบริเวณอาจต้องควบคุมรูปร่างอาคารและวัสดุก่อสร้างด้วย) และที่โล่ง
โดยกำหนดขอบเขตที่ต้องควบคุมให้ชัดเจน
ทั้งบริเวณที่ต้องกำหนดการควบคุมอย่างเคร่งครัดและไม่เคร่งครัด

3.8 การพัฒนาบุคลากรของรัฐที่เกี่ยวข้อง

แบ่งการชี้แนะให้บุคลากรในแต่ละเรื่องที่เกี่ยวข้องกับรัฐและอื่น ๆ

การพัฒนาบุคลากรดังกล่าวควรใช้วิธีการอบรมสัมมนา ฝึกงาน หรือกิจกรรมต่าง ๆ

27

ซึ่งจะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน ทำให้มีความเข้าใจไปในแนวทางเดียวกันมากขึ้น

3.9

การเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมต่างประเทศ

สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับต่างประเทศโดยมิให้เกิดการกระทบต่อความมั่นคงของชาติอื่น

สนับสนุนให้มีการศึกษาวัฒนธรรมของชาติ

เพื่อตระหนักถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่าง

ทั้งนี้เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่มีคุณค่าแก่สังคมไทย

และเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ

ในขณะเดียวกันก็เป็นการป้องกันมิให้วัฒนธรรมอื่นเข้ามามีบทบาท

อิทธิพลต่อวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของประเทศอีกด้วย

3.10

การจูงใจให้มีการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์

สาเหตุที่กฎหมายนำมาบังคับใช้ไม่ได้ผลเนื่องจากการปฏิบัติยังขาดมาตรการต่าง ๆ

ที่จะทำให้เจ้าของทรัพย์สินในเขตอนุรักษ์

หลายเขตพัฒนา มีความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ

โดยให้ได้รับผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจโดยตรงและบางส่วน

เป็นผลประโยชน์ทางอ้อม

โดยฝ่ายรัฐบาลท้องถิ่นเป็นผู้จัดในรูปแบบของการจัดการสาธารณูปโภค

และบริการสาธารณะให้สมบูรณ์

ทั้งนี้เพื่อที่จะให้ผู้ที่จะสนใจอยู่อาศัยในเขตอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสามารถอยู่และรักษาสถานภาพ

ของตนได้ มาตรการดังกล่าวมีทั้งการจูงใจ การสนับสนุน การบังคับ และการยินยอม

โดยใช้การจัดการด้านการจัดเก็บภาษีพิเศษ

การเช่าสิทธิในอากาศและที่ดิน

การประเมินราคาทรัพย์สินล่วงหน้าและมาตรการอื่น ๆ

ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ได้อยู่ในเขตอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่รู้สึกเสียเปรียบมากมีเศรษฐกิจที่พอจะอนุรักษ์ทรัพย์

ยสินและสิ่งแวดล้อมได้

และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ฟื้นฟู และสนับสนุนด้านวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบไป

ถ่ายทอด

พัฒนาส่งเสริม

นอกจากนี้แล้ว

โกวิทย์

ละลิต

(2565)

ได้มีการศึกษาวิจัยเรื่อง

การอนุรักษ์และพัฒนาคลังข้อมูลวัฒนธรรมของชุมชนตลาดเก่าอ่างศิลา

ชลบุรี

พบว่า

เมื่อผ่านกาลเวลาจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามการพัฒนาความคิด

และความเชื่อของชุมชนที่เปลี่ยนไป

ส่งผลทำให้จุดมุ่งหมายของกิจกรรมทางวัฒนธรรมเปลี่ยนตามไปด้วย

อีกทั้งการพัฒนามิติทางสังคมต้องการสร้าง

คุณภาพการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น

จึงมีผลทำให้รูปแบบวิถีชีวิตมีการเปลี่ยนไป

ซึ่งเป็นผลกระทบและทำให้เกิดการสูญหายในบางวัฒนธรรม

ดังนั้น

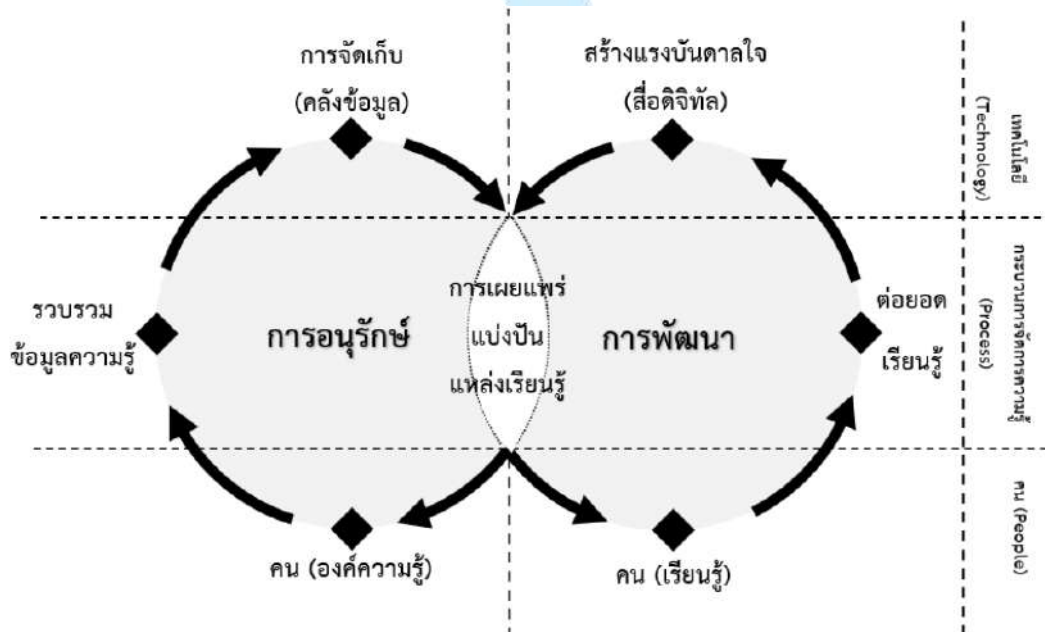
ผู้วิจัยจึงได้นำแนวทางการออกแบบคลังข้อมูลวัฒนธรรมเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาคลังข้อมูลวัฒนธรรมของ

โกวิทย์

ละลิต

(2565)

มาเป็นแนวทางในการช่วยอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 2.1 แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาคลังข้อมูลวัฒนธรรมที่มีผลต่อการเรียนรู้ชุมชน
ที่มา: โกวิท ทะลี (2565)

จากภาพที่ 2.1 แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาคลังข้อมูลวัฒนธรรมที่มีผลต่อการเรียนรู้ เป็นกระบวนการสำคัญของการพัฒนาคลังข้อมูลวัฒนธรรมที่มีผลต่อการเรียนรู้เป็นการจัดการองค์ความรู้ของชุมชนที่สามารถตอบสนองการเรียนรู้สะท้อนให้เห็นคุณค่าวัฒนธรรมของท้องถิ่นและพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้สาธารณะ เพื่อใช้ประโยชน์ในมิติต่าง ๆ โดยแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาคลังข้อมูลวัฒนธรรมมีการจัดการองค์ความรู้ของชุมชน 2 กลุ่ม ได้แก่ รูปแบบการจัดการข้อมูลเชิงอนุรักษ์ และรูปแบบการจัดการข้อมูลเชิงพัฒนา ดังนี้

รูปแบบการจัดการข้อมูลเชิงอนุรักษ์ ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1) ด้านการอนุรักษ์ ให้ความสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่ 1) คน (People) 2) การรวบรวมข้อมูล (Data Compilation) 3) การจัดเก็บ (Data Collection) และ 4) การเผยแพร่ และการแลกเปลี่ยน แบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing)

รูปแบบการจัดการข้อมูลเชิงพัฒนา ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1) คน (People) 29 การต่อยอด จากการเรียนรู้ 3) สร้างแรงบันดาลใจ และ 4) แหล่งเรียนรู้และการแบ่งปัน

ดังนั้น จึงสามารถสรุปแนวทางในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมได้ว่า ในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมนั้น เป็นเรื่องที่คุณคนในสังคมล้วนแต่มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ เพื่อมิให้มรดกทางวัฒนธรรมอันดีงามนั้นมีให้สูญหายไปตามกาลเวลา

บริบทเกี่ยวกับชุมชนบ้านโคกพระ

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง พบว่า ข้อมูลบริบทเกี่ยวกับชุมชนบ้านโคกพระ มีความเป็นมาหมู่บ้าน สภาพทางภูมิศาสตร์ และประชากรในชุมชน ดังนี้(เมตต์ เมตต์การุณจิต, ผู้เรียบเรียง, 2567, น.24, 28)

1. ความเป็นมาหมู่บ้าน

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านโคกพระไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน มีแต่เพียงคำบอกเล่าจากบรรพบุรุษสืบต่อกันมาที่ไม่ค่อยสมบูรณ์นัก และจากการสอบถามผู้อาวุโส ปู่ ย่า ตา ยาย ผู้สูงอายุประมาณ 80 - 90 ปี ได้รับคำตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า “พอเกิดมาก็เห็นหมู่บ้าน เห็นวัด ในสภาพเช่นนี้” ดังนั้นจึงไม่ทราบรายละเอียดว่าหมู่บ้านกิติ วัดกิติ มีความเป็นมาอย่างไร ตั้งแต่เมื่อใด ใครเป็นผู้ก่อตั้งหมู่บ้าน

2. สภาพทางภูมิศาสตร์

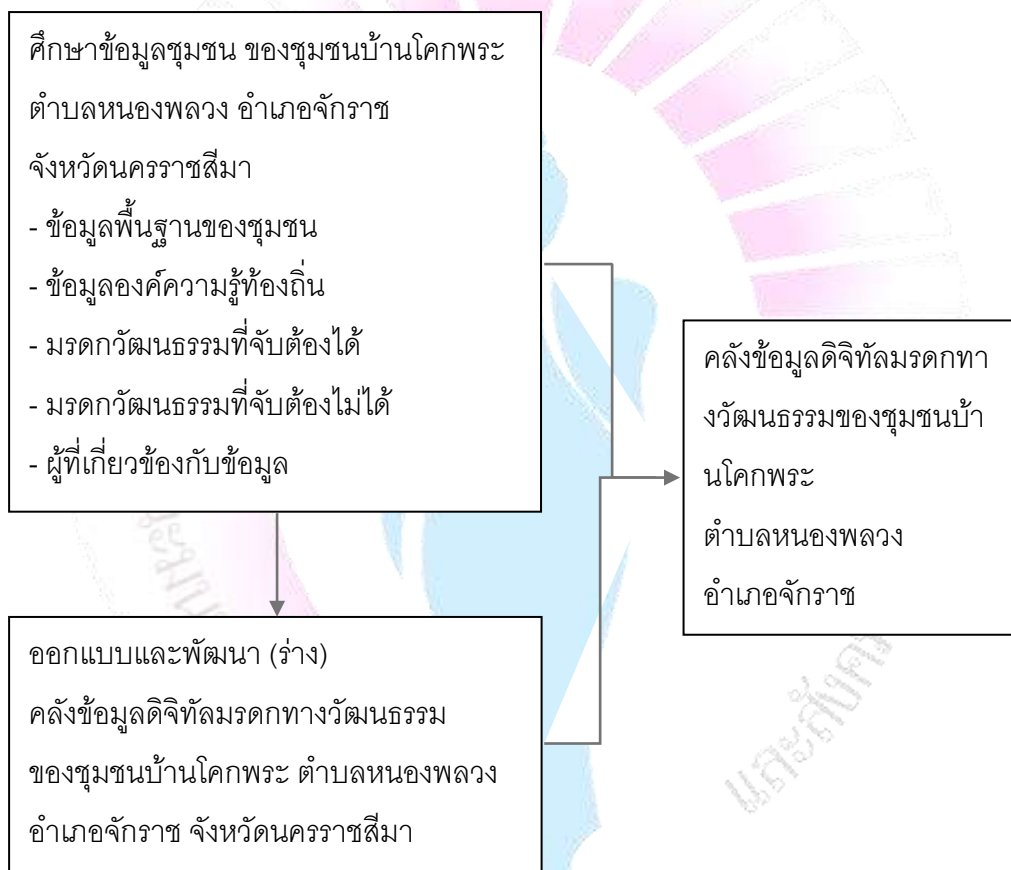
แต่เดิมบริเวณรอบบ้านโคกพระมีสภาพเป็นป่าอุดมสมบูรณ์ ด้วยพรรณไม้ และสัตว์ป่านานชนิดอาศัยอยู่ เช่น หมาจิ้งจอก เสือปลา ชะมด กระต่าย ไก่ป่า หมูป่า งู ช้างป่า นกต่าง ๆ ฯลฯ โดยเฉพาะช้างป่า มีนายคง ผลพิมาย (เสียชีวิต) เป็นหมอช้างในหมู่บ้านโคกพระนำช้างบ้านไปต่อช้างป่าถึงแถบดงอีจาน ช้างป่าที่ได้จะนำมาฝึกเพื่อใช้งาน หมอช้างคนสุดท้ายของหมู่บ้านโคกพระคือ นายเชื่อง ร่มเรือง ปัจจุบันเลิกอาชีพนี้แล้ว

3. ประชากร

ประชากรบ้านโคกพระพื้นเพดั้งเดิมเป็นโคราช ที่มีคนอีสานเรียกว่า “ไทโคราช” หรือไทเบ็ง พูดภาษาโคราชซึ่งเป็นภาษาถิ่นในการสื่อสาร ดังนั้น “อุโบสถ” ชาวบ้านจะเรียกว่า “โบสถ์” ไม่เรียกว่า “สิม” เป็นภาษาอีสาน เนื่องจากแต่เดิมบ้านโคกพระอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอพิมาย ดังนั้นชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นคนพื้นเพมาจากเมืองพิมายจึงพูดภาษาโคราชสำเนียงพิมาย

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาค้างข้อมูลดิจิทัล (สุวดี คุ่มกัน, 2559) หลักการเก็บข้อมูลตาม Dublin Core Metadata ตามแนวคิดของ เทอดศักดิ์ ไม่เท่าทอง (2559) มาปรับใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม การจำแนกประเภทของมรดกทางวัฒนธรรม (ชาคริต สิทธิฤทธิ, 2559; ธนันท์ บุนนวรรณา, 2564) และการศึกษาความต้องการของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยจึงนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังแผนภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เรื่อง การพัฒนาคัดกรองข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม
ของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา
เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
โดยมีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ระเบียบวิธีวิจัย
2. หน่วยวิเคราะห์
3. การเลือกพื้นที่ในการวิจัย
4. วิธีดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mix-method research design) ประกอบด้วยวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative approach) และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative approach) เพื่อเสริมความสมบูรณ์หรือเติมเต็มประเด็นที่แตกต่างของปรากฏการณ์ที่ศึกษา และให้ได้ข้อมูลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งอาจมีจุดเด่นจุดด้อยที่แตกต่างกัน (กมลพิพัฒน์ ชนะสิทธิ์ และประสพชัย พสุนนท์, 2561, น.149 : อโนทัย งามวิชัยกิจ, 2558 : Creswell, 2015) ดังนั้นเพื่อให้เกิดความถูกต้องและสมบูรณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ทั้ง 2 วิธี

หน่วยวิเคราะห์

หน่วยสำหรับการวิเคราะห์ในการวิจัย เป็นหน่วยระดับหมู่บ้าน (Spatial unit) คือ ผู้นำชุมชน ประชากรวัยชาวบ้าน และชาวบ้านในชุมชนบ้านโคกพระ หมู่ 4 และหมู่ 9 ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ การเลือกแบบเจาะจงจากผู้นำชุมชน ประชากรวัยชาวบ้าน และผู้มีองค์ความรู้ในด้านมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านโคกพระ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อเป็นตัวแทนของชุมชนที่สามารถให้ข้อมูลได้

การเลือกพื้นที่ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา เพราะผู้วิจัยได้เล็งเห็นปัญหาในการจัดเก็บเกี่ยวกับเรื่องมรดกทางวัฒนธรรมในชุมชนบ้านโคกพระ พบว่ายังขาดการจัดเก็บรักษามรดกทางวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ซึ่งเมื่อกาลเวลาผ่านไปอาจเสี่ยงต่อการหายสาบสูญได้ ดังนั้นผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ชุมชน จึงพัฒนาโครงการวิจัยเรื่องนี้ขึ้นและเลือกพื้นที่นี้ เพื่อจัดทำคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ให้เกิดเป็นแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชนและความต้องการของชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

1. ระยะที่ 1

ศึกษาข้อมูลเพื่อนำมาจัดการข้อมูลชุมชนมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา

เป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ข้อมูลองค์ความรู้ท้องถิ่นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลชุมชนมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และชาวบ้านในชุมชนบ้านโคกพระ หมู่ 4 และหมู่ 9 ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 1,259 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพลวง, 2563)

1.2 ผู้ให้ข้อมูล ในศึกษาข้อมูลเพื่อนำมาจัดการข้อมูลชุมชนมรดกทางวัฒนธรรม คือ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้านในชุมชนบ้านโคกพระ หมู่ 4 และหมู่ 9

และตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 17 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่ได้รับการยกย่องในด้านนี้จากคนในชุมชน และเป็นผู้มีประสบการณ์ รวมถึงการให้ความยินยอมในการเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกับผู้เข้าร่วมจะต้องเป็นคนที่มีความสามารถในการตอบคำถามเชิงคุณภาพได้ (ชาย โพธิ์สิตา, 2554; ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และสุภาพ ฉัตรภรณ์, 2555; Creswell, 2015) เพื่อเป็นตัวแทนของชุมชน ที่สามารถให้ข้อมูลได้

33

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ (Interview Form) มีรายละเอียดดังนี้

1.3.1 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1.3.1.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน

อีกทั้งหลักการ แนวคิดทฤษฎี วรรณกรรม และผลงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่กำลังศึกษา เพื่อใช้ในการกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะในงานวิจัย

ซึ่งเป็นแนวทางในการออกแบบเครื่องมือใช้เป็นข้อคำถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

จากนั้นกำหนดเนื้อหาตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์

1.3.1.2 จัดทำแบบสัมภาษณ์ ตามกรอบแนวคิดการวิจัย และครอบคลุม

นิยามศัพท์เฉพาะ นำมาใช้ในการเก็บข้อมูลกับผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ชาวบ้านในชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อตอบแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับข้อมูลวัตถุประสงค์ของเก่า แบ่งเป็น 2 ตอน แต่ละตอน ประกอบด้วยประเด็นคำถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) สอบถามเกี่ยวกับ ชื่อ-สกุล อายุ อาชีพ หมายเลขโทรศัพท์/ไอดีไลน์ การอาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้ ตั้งแต่เกิดหรือย้ายเข้ามา ที่อยู่ปัจจุบัน รวมจำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 ประเด็นในการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์เกี่ยวกับ

ข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรม ของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช

จังหวัดนครราชสีมา

โดยได้มีการแบ่งคำถามในการสัมภาษณ์ตามประเภทของมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช ทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ ด้านโบราณสถาน ด้านโบราณวัตถุ ด้านศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ด้านศิลปะการแสดง ด้านอาหารพื้นบ้าน ด้านประเพณีวัฒนธรรม 34 ด้านความเชื่อ / พิธีกรรม

1.3.1.3 การทดสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบ คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ การทดสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยผู้วิจัยนำ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นใหม่ นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item Objective Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ดังนี้ เมื่อเห็นว่าข้อคำถามสอดคล้องให้คะแนนเป็น +1 เมื่อไม่แน่ใจในข้อคำถาม ให้คะแนนเป็น 0 และเมื่อเห็นว่าไม่มีความสอดคล้องในข้อคำถาม ให้คะแนน เป็น -1 เกณฑ์การตัดสินในการประเมินให้ใช้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่ามีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ และสามารถนำไปใช้วัดตัวแปรที่ต้องการศึกษาได้ ผลการประเมิน IOC จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดที่ ได้รับการพิจารณาแบบสัมภาษณ์เป็นรายข้อ พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามมีค่า 0.67-1.00 แสดงว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์นี้ได้ จากนั้นนำไปแก้ไขปรับปรุงให้มีความเหมาะสมและครอบคลุม ก่อนที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้านในชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มร่วมด้วย เพื่อรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง กับผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้านในชุมชน บ้านโคกพระ คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 17 คน โดยมีการประสานเพื่อนัดหมายเวลาล่วงหน้า มีการเก็บข้อมูลโดยละเอียดด้วยการบันทึกเสียงและจดบันทึก

ทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมในชุมชน

เพื่อศึกษาความต้องการในการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูล ข้อมูลที่ได้จะนำมาวิเคราะห์เนื้อหา

ตรวจสอบความถูกต้อง

และจัดหมวดหมู่ข้อมูล

เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเรื่องราวเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมในชุมชนบ้านโคกพระ

2. ระยะที่ 2 พัฒนาค้างข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านโคกพระ

ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา

ในการพัฒนาค้างข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านโคกพระ

ตำบลหนองพลวงอำเภอจักราช

จังหวัดนครราชสีมา

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

โดยนำผลการวิจัยจากระยะที่ 1 มาทำการพัฒนาในรูปแบบคลังข้อมูลดิจิทัล มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี ด้านการจัดการข้อมูลชุมชน ด้านวัฒนธรรม ด้านการพัฒนาชุมชน ด้านการศึกษา และด้านการบริหารองค์กรส่วนท้องถิ่น โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนสภาพจริงของการพัฒนาค้างข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมจากการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโคกพระ

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 2 ส่วน มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1

แบบประเมินคุณภาพ

ผู้วิจัยได้จัดทำแบบประเมินคุณภาพคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านโคกพระ

ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เพื่อสอบถามว่าในการพัฒนาค้างข้อมูลดิจิทัลฯ มีความเหมาะสมหรือควรปรับปรุงในด้านใด เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปพัฒนาข้อคำถาม จึงแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการออกแบบ ด้านเนื้อหา ด้านการค้นหาข้อมูล และด้านการใช้งาน รวมจำนวน 14 ข้อ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินในครั้งนี้ไปวิเคราะห์และปรับปรุงคลังข้อมูลดิจิทัลจากนั้น

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity)

โดยผู้วิจัยนำแบบประเมินที่สร้างขึ้นใหม่ พิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสมของการใช้ภาษา ครอบคลุมเนื้อหาเชิงทฤษฎี นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

เพื่อประเมินและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแบบประเมินให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item Objective Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ดังนี้ เมื่อเห็นว่าข้อคำถามสอดคล้องให้คะแนนเป็น +1 เมื่อไม่แน่ใจในข้อคำถาม ให้คะแนนเป็น 0 และเมื่อเห็นว่าไม่มีความสอดคล้องในข้อคำถาม ให้คะแนน เป็น -1 เกณฑ์การตัดสินในการประเมินให้ใช้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่ามีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ และสามารถนำไปใช้วัดตัวแปรที่ต้องการศึกษาได้ ผลการประเมิน IOC จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดที่ได้รับการพิจารณาแบบประเมินเป็นรายข้อ พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามมีค่า 0.67-1.00 แสดงว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยแบบประเมินนี้ได้ จากนั้นนำไปแก้ไขปรับปรุงให้มีความเหมาะสมและครอบคลุม ก่อนที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.2

คลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม

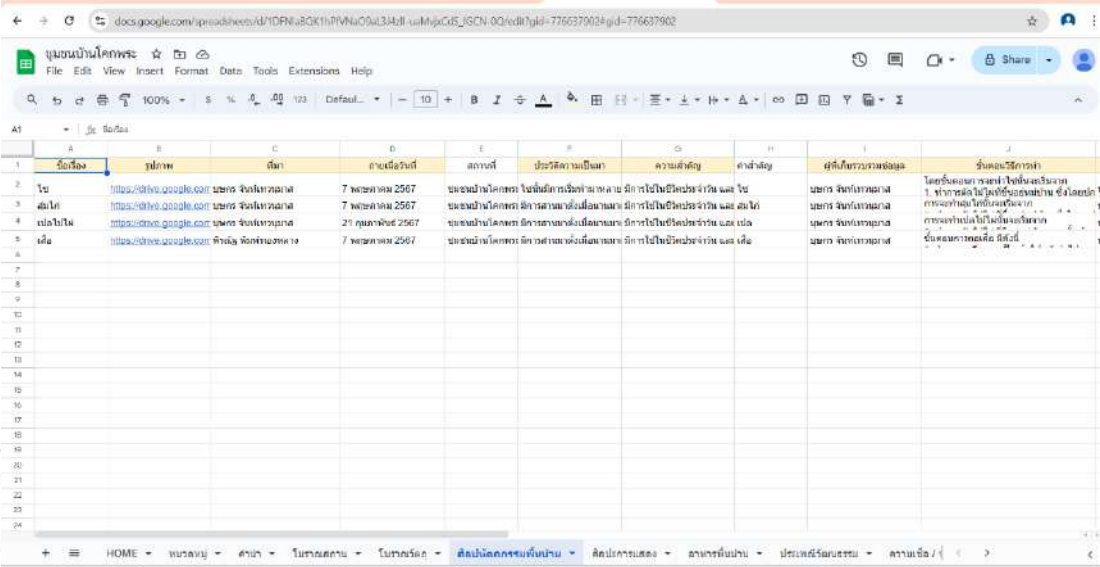
ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

โดยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 และศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแนวทางในการออกแบบคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม ด้วยโปรแกรม Glide apps ที่สามารถรวบรวมข้อมูลผ่าน Google sheet ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ ด้านโบราณสถาน ด้านโบราณวัตถุ ด้านศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ด้านศิลปะการแสดง ด้านอาหารพื้นบ้าน ด้านประเพณีวัฒนธรรม ด้านความเชื่อ / พิธีกรรม ให้ออกมาในรูปแบบเว็บไซต์ <https://s-app-qgwa.glide.page/dl/d0a5f4> และแอปพลิเคชัน สามารถปรับเนื้อหาเพิ่มเติมได้ โดยมีกระบวนการในการพัฒนาค้นข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม ของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

2.2.2.1 การเตรียมข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ลงใน

Google sheet โดยได้มีการ Add sheet ในส่วนแรกจะเป็น หน้า Home หมวดหมู่ และตามด้วยประเภทของมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านโคกพระ โดยได้กำหนดหัวข้อในการเก็บรวมไว้ดังนี้ คือ ชื่อเรื่อง รูปภาพ ที่มา ถ่ายวันที่ สถานที่ ประวัติความเป็นมา ความสำคัญ คำสำคัญ ผู้ที่เก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนวิธีการทำ และผู้ที่มีบทบาทต่อการอนุรักษ์ สืบสานและถ่ายทอด

ภาพที่ 3.1

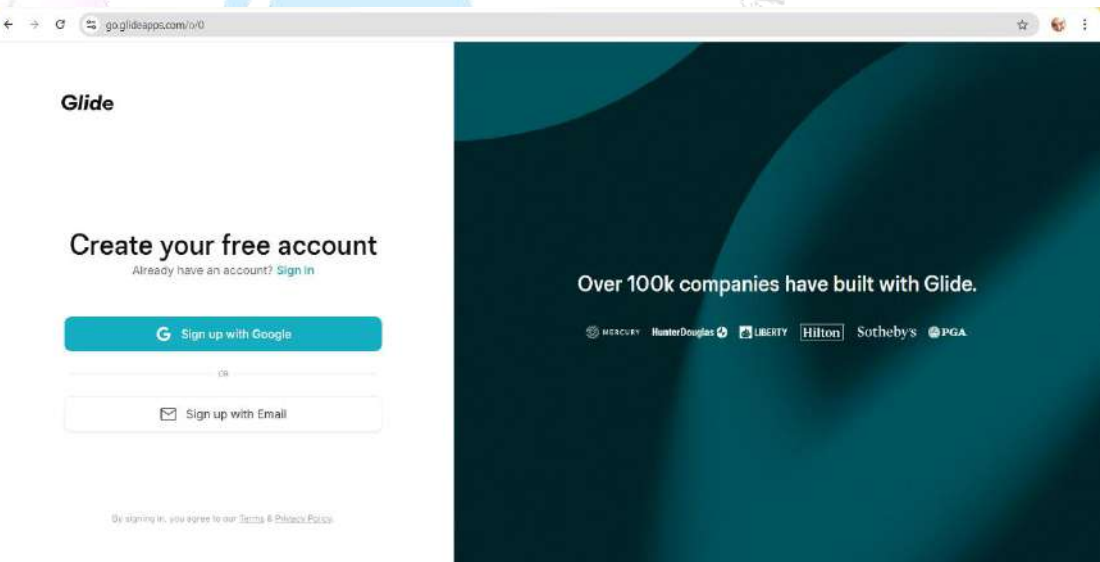

การเตรียมข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลลงใน Google sheet

2.2.2.2 จัดทำคลังข้อมูลดิจิทัล โดยเข้าไปที่เว็บไซต์ Glide app

จากนั้นทำการ Sing up with Google

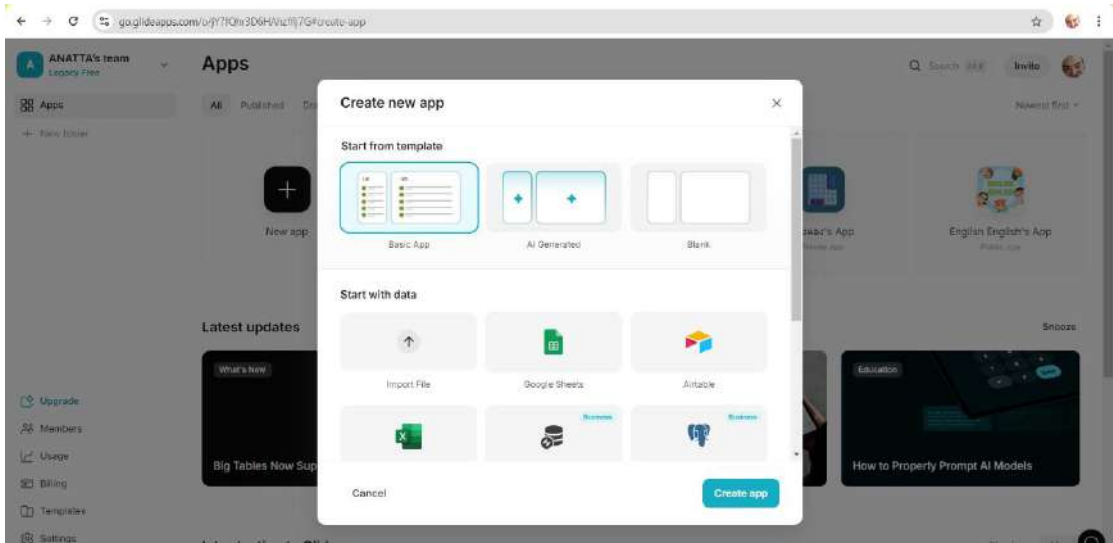
ภาพที่ 3.2

แสดงหน้าจอโปรแกรม Glide app ที่ใช้การสร้างคลังข้อมูลดิจิทัล

2.2.2.3 กดที่ปุ่ม New app จะแถบหน้า Create a new app ให้เลือก

Google sheet ที่ได้ทำการใส่ข้อมูลที่ได้ทำการเตรียมไว้แล้ว จากนั้นกดปุ่ม Continue

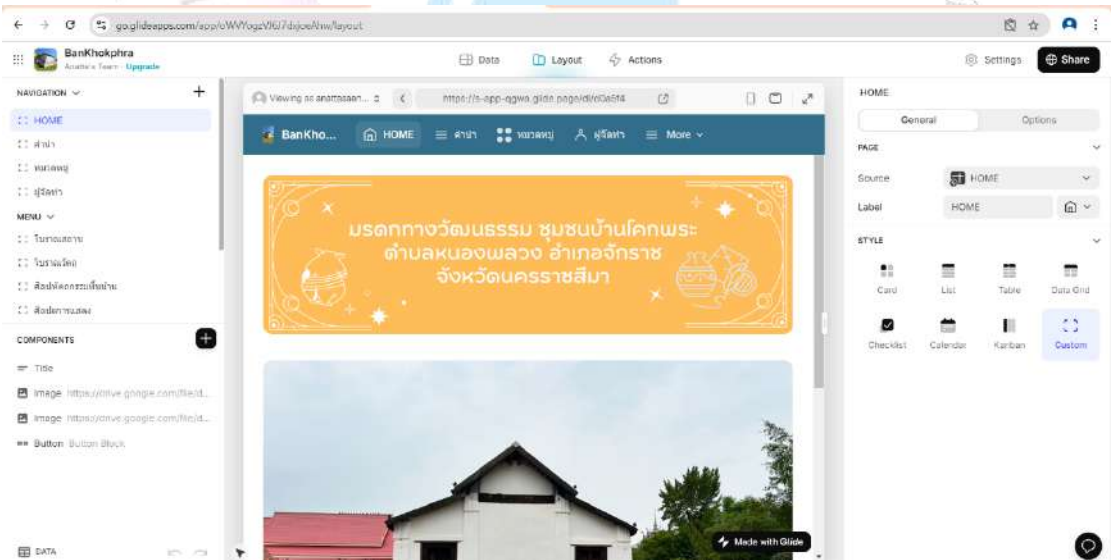

ภาพที่ 3.3 แสดงการสร้างชิ้นงานในการสร้างคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม ด้วยโปรแกรม

Glide App

2.2.2.4

ทำการออกแบบและเลือกปุ่มลิงก์ตามที่ต้องการนำเสนอในโปรแกรม

ภาพที่ 3.4 หน้าโปรแกรม Glide App ที่ทำการออกแบบและใส่รายละเอียด

รายละเอียดและขั้นตอนการออกแบบคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม ดังนี้

1) เมื่อเข้ามาครั้งแรกจะเจอหน้าจอร่างเปล่า
สังเกตตรงข้อความข้างบนหัวหน้าจอแสดงจะขึ้นคำว่า Things ต้องการให้แสดงข้อความใหม่
ถ้าหากต้องการแสดงก็ให้เขียนข้อความตรงช่องทางด้านขวามือตรงช่อง Label

2) ไปกดปุ่ม List ด้านซ้ายมือ สังเกตฝั่งขวามือ Style คลิกไปที่
Details รายละเอียด จากนั้นมุมด้านซ้ายมือจะขึ้นรายละเอียด Title name, Action text, E-mail
ตรงนี้เราไม่ต้องการให้คลิก กากบาทลบออกให้หมด เหลือแค่ Screen เมื่อไปที่ Screen แล้ว
กดเครื่องหมายบวก แล้วเลือกหัวข้อ Media กดไปคำว่า image กำหนดค่าฝั่งขวามือตรง From
URL เลือกตรงที่ @Owner สามเหลี่ยมสีดำ ไปตรงเมนูคำว่า Upload image เลือก Upload
จากนั้นเลือกภาพหน้าปกที่สร้างไว้จากโปรแกรม Canva ที่ออกแบบไว้มา
จากนั้นก็ไปด้านขวากำหนด Design ส่วน Image height เลือกภาพที่ได้ทำการออกแบบไว้

3) จะทำการเพิ่มปุ่ม Next เพื่อเข้าสู่หน้าถัดไป โดยไปที่ Screen
กดเครื่องหมายบวก แล้วเลือก Buttons แล้วคลิกเราจะได้ปุ่มขึ้นมา
จากนั้นข้อความบนปุ่มจะต้องแก้ไขไปที่ด้านขวาตรงคำว่า Design เมนู Title กรอกรายละเอียด
คำว่า "Next" จากนั้นทำการลิงก์ไปที่หน้าต่าง ๆ ได้โดยไปตรงที่คำว่า Action จากนั้นเลือกไปที่
Navigation แล้วเลือก go to tap ในที่นี้จะไปที่หน้าคำนำ ให้ไปเลือก Buttons
แล้วคลิกเราจะได้ปุ่มขึ้นมา จากนั้นข้อความบนปุ่มจะต้องแก้ไขไปที่ด้านขวาตรงคำว่า Design เมนู
Title กรอกรายละเอียดคำว่า "Next" จากนั้นทำการลิงก์ไปที่หน้าต่าง ๆ ได้โดยไปตรงที่คำว่า
Action จากนั้นเลือกไปที่ Navigation แล้วเลือก go to tap ในที่นี้จะไปที่หน้า หมวดหมู่

4) จากนั้นกดที่ Image
ทำการอัปโหลดรูปภาพแต่ละหมวดหมู่ของมรดกทางวัฒนธรรม แล้วทำการเลือกที่ Buttons
จากนั้นข้อความบนปุ่มจะต้องแก้ไขไปที่ด้านขวาตรงคำว่า Design เมนู Title กรอกรายละเอียด
ซึ่งคือหมวดหมู่ของมรดกทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านโบราณสถาน ด้านโบราณวัตถุ
ด้านศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ด้านศิลปะการแสดง ด้านอาหารพื้นบ้าน ด้านประเพณีวัฒนธรรม
และด้านความเชื่อ / พิธีกรรม จากนั้นทำการลิงก์ไปที่หน้าต่าง ๆ ได้โดยไปตรงที่คำว่า Action
จากนั้นเลือกไปที่ Navigation แล้วเลือก go to tap ในที่นี้จะไปที่หน้า ต้องการ ทำจนครบทั้ง 7 ด้าน

5) ให้เลือกกดที่ Image
 ทำการอัปโหลดรูปภาพแต่ละหมวดหมู่ของมรดกทางวัฒนธรรม
 และกรอกข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมตามหัวข้อที่ได้กำหนดไว้ แล้วทำการเลือกที่ Buttons
 จากนั้นข้อความบนปุ่มจะต้องแก้ไขไปที่ด้านขวาตรงคำว่า Design เมนู Title
 กรอกรายละเอียดคำว่า “Back” จากนั้นทำการลิงก์ไปที่หน้าต่าง ๆ ได้โดยไปตรงที่คำว่า Action
 จากนั้นเลือกไปที่ Navigation แล้วเลือก go to tap ในที่นี้จะไปที่หน้า หมวดหมู่
 ทำซ้ำแบบเดิมจนครบ 7 หมวดหมู่

6) อัปโหลดวิดีโอ บางหมวดหมู่จะมีการเพิ่มคลิปวิดีโออย่าง เช่น
 ในหมวดหมู่ด้านศิลปะการแสดง ฯลฯ จึงให้จำเป็นต้องทำการอัปโหลดคลิปในช่อง You tube ก่อน
 จากนั้นกดเพิ่มแถบเมนูที่ตรงแถบ COMPONENT ทำการ Insert โดยเลือกไปที่ Video จากนั้น
 Copy link แล้วมาใส่เพื่อทำการแนบคลิปวิดีโอ ไปที่ App info แล้วทำการอัปโหลด Icon เนื่องจาก
 Glide App สามารถเป็น Application ดังนั้นเมื่อติดตั้งแล้วก็จะปรากฏเป็นหน้า Application
 ทำการคลิก Upload เลือกภาพที่ต้องการ

7) ตั้งค่าพร้อมใช้งาน ให้ไปที่ Privacy ตั้งค่าเข้าใช้งานแบบ Public
 เพื่อเป็นการใช้งาน

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินที่สร้างขึ้นและคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านโคกพระ กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี ได้แก่ ด้านการพัฒนาชุมชน ด้านการจัดการข้อมูลชุมชน ด้านการศึกษา ด้านวัฒนธรรม และด้านการบริหารองค์กรส่วนท้องถิ่น โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนสภาพจริงของการพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมจากการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโคกพระ

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
 นำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินคุณภาพของคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ไปวิเคราะห์ความสอดคล้องและเหมาะสมของคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม

ด้วยสถิติพรรณนาหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีหลักเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น.121)

4.51-5.00	หมายถึง	ระดับคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51-4.50	หมายถึง	ระดับคุณภาพอยู่ในระดับมาก
2.51-3.50	หมายถึง	ระดับคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง
1.51-2.50	หมายถึง	ระดับคุณภาพอยู่ในระดับน้อย
1.00-1.50	หมายถึง	ระดับคุณภาพอยู่ในระดับน้อยที่สุด

40

จากนั้น นำผลวิเคราะห์ที่ได้ ไปปรับปรุงคุณภาพคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ให้มีประสิทธิภาพ เหมาะสม และน่าสนใจยิ่งขึ้น

ดังนั้น จากวิธีดำเนินการวิจัยทั้ง 2 ระยะ สามารถสรุปเป็นความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ วิธีการวิจัย เครื่องมือ/การวิเคราะห์ผล ประชากร/กลุ่มตัวอย่างและผลลัพธ์ของการดำเนินการวิจัย ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 สรุปขั้นตอนการวิจัยตามระยะการดำเนินการวิจัย

วิธีการวิจัย	เครื่องมือ/ การวิเคราะห์ผล	ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	ผลลัพธ์ของ การดำเนินการวิ จัย
ระยะที่ 1	-	ผู้นำชุมชน	ใช้การวิเคราะห์เ
ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ	สังเคราะห์เอกสาร	ปราชญ์ชาวบ้านชาวบ้านในช	เนื้อหา
เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน	และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ชุมชนบ้านโคกพระ หมู่ 4,9	และจัดหมวดหมู่
านของชุมชน	ข้อง	และตัวแทนหน่วยงาน	ข้อมูล
ข้อมูลองค์ความรู้ท้องถิ่น	- แบบสัมภาษณ์	ที่เกี่ยวข้องในตำบลหนองพลว	
ถิ่น	เชิงลึก	ง อำเภอจักราช	
มรดกทางวัฒนธรรม	- สันทนากลุ่ม	จังหวัดนครราชสีมา จำนวน	

ที่จับต้องได้	17 คน
มรดกทางวัฒนธรรม	โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง
ที่จับต้องไม่ได้	จากผู้ที่ได้รับการยกย่องในด้าน
ผู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล	นี้จากคนในชุมชน และเป็นผู้มีประสบการณ์ รวมถึงการให้ความยินยอมใน การเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมด้วย เพื่อเป็นตัวแทนของชุมชน ที่สามารถให้ข้อมูลได้

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

วิธีการวิจัย	เครื่องมือ/ การวิเคราะห์ผล	ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	ผลลัพธ์ของ การดำเนินการวิจัย
ระยะที่ 2	-	ผู้ทรงคุณวุฒิ ในการประเมิน	สถิติพรรณนาหาค่า
ใช้วิธีวิจัยเชิงประมาถ เพื่อออกแบบคลังข้อมูล ดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม	แบบประเมินประสิทธิ ภาพ	คุณภาพของคลังข้อมูลดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรมที่ พัฒนาขึ้น จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ อย่างน้อย 5 ปี	ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
และประเมินประสิทธิ ภาพ		ด้านการจัดการข้อมูลชุมชน	รฐาน

ด้านวัฒนธรรม

ด้านการพัฒนาชุมชน

ด้านการศึกษา

และด้านการบริหารองค์กรส่วน

ท้องถิ่น

โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ส

ะท้อนสภาพจริงของการพัฒนา

ภาคตั้งข้อมูลดิจิทัลมรดกทาง

วัฒนธรรม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม
ของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา
มุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับการจัดการข้อมูลชุมชนด้านมรดกทางวัฒนธรรม
ตามวงจรชีวิตของข้อมูลชุมชน และพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม
โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสานวิธี แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วยหัวข้อ

1. ผลการศึกษาข้อมูลชุมชนเรื่องมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา

2. ผลการประเมินคุณภาพภาพของการพัฒนาคัดลอกข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา

ผลการศึกษาข้อมูลชุมชนเรื่องมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา

จากการลงพื้นที่ภาคสนามรวบรวมข้อมูลเรื่องมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา จากผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนบ้านโคกพระ จำนวน 17 คน ที่ให้ข้อมูลและสามารถนำข้อมูลมาเผยแพร่ได้ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมทั้งการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสาร [เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง](#) ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ สรุปเนื้อหาประเด็นในการสัมภาษณ์ มีการแบ่งคำถามในการสัมภาษณ์ตามประเภทของมรดกทางวัฒนธรรมแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช มีทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ ด้านโบราณสถาน ด้านโบราณวัตถุ ด้านศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ด้านศิลปะการแสดง ด้านอาหารพื้นบ้าน ด้านประเพณีวัฒนธรรม ด้านความเชื่อ / พิธีกรรม สรุปเป็นด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ด้านโบราณสถาน

พบว่า ชุมชนบ้านโคกพระ มีโบราณสถาน คือ อุโบสถเก่าวัดโคกพระ โดยมีประวัติความเป็นมาว่า อุโบสถเก่าวัดโคกพระ ต.หนองพลวง อ.จักราช จ.นครราชสีมา ก่อด้วยอิฐโบราณและศิลาแลง มีกระเบื้องมุงหลังคา และกำแพงเรือนแก้วล้อมรอบ มีทางเข้าทั้ง 4 ทิศ (เหนือ ใต้ ตะวันออก และตะวันตก) ไม่มีประตูด้านหลังซึ่งเป็นลักษณะของ อุโบสถเก่าในสมัยรัตนโกสินทร์

เสาคูโบสถ์มีขนาดค่อนข้างใหญ่และมีสถาปัตยกรรมบัวหงายรอบเสาด้านบนทุกต้น

โบสถ์วัดโคกพระเป็นโบสถ์วัดเก่าแก่โบราณ ซึ่งสันนิษฐานว่าก่อตั้งมาตั้งแต่กรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อประมาณ 200 กว่าปีที่แล้ว และไม่ทราบที่มาแน่ชัด โบสถ์วัดโคกพระได้ทำการบูรณะมาทั้งหมด 3 ครั้งด้วยกัน ซึ่งโบสถ์วัดโคกพระนั้น ได้ขึ้นทะเบียนกรมศิลปากร เพื่อจะเก็บดูแลรักษามรดกของไทย และการบูรณะครั้งที่ 3 ได้เกิดขึ้นเมื่อ 2-3 ปีที่แล้ว

ซึ่งกรมศิลปากรได้มาซ่อมแซมหลังคา และพื้นที่ชำรุดของตัวโบสถ์
 โบสถ์วัดโคกพระนั้นมีความสำคัญกับคนในชุมชนโคกพระในพิธีสำคัญต่าง ๆ ของศาสนาพุทธ
 ประเพณีทอดเสาโบสถ์วัดโคกพระนั้นเป็นประเพณีเพื่อเสริมความสิริมงคล
 ซึ่งเสาโบสถ์วัดโคกพระนั้นมี 8 เหลี่ยม ซึ่งก็คือมรรค 8
 สิ่งมงคลที่สำคัญในโบสถ์วัดโคกพระก็คือพระพุทธรูปเก่าแก่
 การจะเข้ามากราบไหว้ที่โบสถ์โคกพระนั้น ควรจะถอดรองเท้าทุกครั้ง
 เมื่อเข้ามาในโบสถ์วัดโคกพระ
 ในด้านความสำคัญต่อชุมชนถือเป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนในชุมชน
 มีการใช้เพื่อประกอบงานพิธีกรรมต่าง ๆ ตามวัฒนธรรม ประเพณี มีทั้งการบวช
 การทำบุญในวาระต่าง ๆ ตลอดจนพิธีกรรมเกี่ยวกับความตาย หรือการละเล่นงาน
 ดังนั้นจึงมีความสำคัญอย่างมากกับผู้คนในชุมชน ทั้งนี้
 ผู้ที่มีบทบาทในการอนุรักษ์และสืบสานต่อ นั้น คือ เหล่าผู้คนในชุมชนที่พักอาศัยอยู่ภายในชุมชน
 ส่วนมากจะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ เพราะทุกคนต่างมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์
 ครั้งนี้เพื่อให้วัฒนธรรมอันดียังคงสืบสานไปโดยไม่สูญหายสาบสูญ

ภาพที่ 4.1 อุโบสถเก่าวัดโคกพระ

ที่มา: ถ่ายโดยบุษกร จันท์เทวณูมาส เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2567 ณ วัดโคกพระ

2. ด้านโบราณวัตถุ

พบว่า ภายในชุมชนมีโบราณวัตถุที่สำคัญ ได้แก่ พระพุทธรูปโบราณ เป็นพระประธานปัจจุบันที่ประดิษฐานในอุโบสถแทนองค์เดิม เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย รูปแบบอย่างพระพุทธรชินราช ประดิษฐานในซุ้มเรือนแก้วบนฐานชุกชี ประทับ ขัดสมาธิราบ พระหัตถ์ขวาวางคว่ำบนขงฆ์ (แข็ง) พระหัตถ์ซ้ายวางหงายบนพระเพลา (ตัก) พระพักตร์รูปไข่ พระนาสิก (จมูก) โด่ง พระขนง (คิ้ว) โกง พระเนตรเหลือบลงต่ำ พระกรรณ (หู) ยาว ขมวดพระเกศาแหลมเล็กไม่มีพระเมาฬี (ผมจุก) ทรงครอบจีวรห่มเฉียง สังฆาฏิเป็นแผ่นแบนพาดอยู่บนพระอังสา (บ่า) ซ้าย ยาวจดพระนาภี (สะดือ) พระอุระ (อก) กว้าง ชั้นพระองค์คอด ประทับบนปัทมาสน์ (ฐานบัว) มีผ้าทิพย์ที่กึ่งกลาง หน้าตัดกว้าง 37 เซนติเมตร องค์พระสูง 82.5 เซนติเมตร ฐานสูง 33.5 เซนติเมตร ส่วนองค์จริงจะจัดเก็บไว้ที่อาคารไม้ชั้น 2 เพื่อป้องกันการสูญหาย ทั้งนี้มีความสำคัญต่อชุมชน พุทธรูปนั้นเปรียบเสมือนที่ยึดเหนี่ยว ถือเป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คนภายในชุมชน

โดยหากมีเรื่องที่ทำให้ไม่สบายใจผู้คนในชุมชนก็จะมากกราบไหว้สักการบูชาเพื่อขอพร ผู้ที่มีบทบาทในการอนุรักษ์และสืบสานต่อนั้น คือ เจ้าอาวาสวัดโคกพระและชาวบ้านในชุมชน ที่ช่วยกันอนุรักษ์ ปกป้องรักษาให้อยู่กับชุมชนต่อไป

ก. พระประธานในอุโบสถ

ข. พระพุทธรูปโบราณ

ภาพที่ 4.2 พระพุทธรูปโบราณของวัดโคกพระ

ที่มา: ถ่ายโดยบุษกร จันท์เทวณูมาศ เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2567 ณ วัดโคกพระ

3. ด้านศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

พบว่า ภายในชุมชนได้ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่หลากหลาย โดยศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีความโดดเด่น ได้แก่ ไซ สุ่มไก่ เปลไม้ไผ่ และเสื่อกก มีประวัติความเป็นมาของศิลปหัตถกรรมพื้นในชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา นั้น เป็นองค์ความรู้ที่มีการตกทอดสืบสานต่อกันมาให้แก่ลูกหลาน ซึ่งมีการใช้ในกิจวัตรประจำวัน และยังสร้างอาชีพให้ผู้คนในชุมชนอีกด้วย ผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการอนุรักษ์ การสืบทอดและถ่ายทอดได้ คือ นายอ่อน วัชรพงษ์ อายุ 79 ปี โดยนายอ่อน วัชระ ได้อธิบายถึงขั้นตอนวิธีการประดิษฐ์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านต่าง ๆ ไว้ดังนี้

ไซ “เริ่มจากการตัดไม้ไผ่ที่ขึ้นอยู่หมู่บ้าน ซึ่งโดยปกตินั้นการจะตัดไซจะใช้ไม้ประมาณ 300 ถึง 400 เส้น จากนั้นนำไปเหลาเพื่อให้ความเรียบง่ายต่อการถัก เมื่อได้ไม้แล้วจะนำเสื่อก หรือที่เรียกกันว่าเชือกทำการทาวางโครงของไซ

โดยการถักไซจะเริ่มจากถักส่วนกลางก่อนแล้วค่อยเริ่มถักไล่ไปยังส่วนของปลายไซ”

สุ่มไก่ “การจะทำสุ่มไก่นั้นจะเริ่มจาก ทำการตัดไม้ไผ่ที่ขึ้นอยู่หมู่บ้าน ซึ่งในการถักสุ่มไก่นั้นจะมีการใช้ไม้ประมาณ 22 เส้น เมื่อเราได้ไม้แล้วจะเริ่มถักจากส่วนบนลงไปยังส่วนล่าง โดยใช้วิธีการถักแบบขัดกันตลอดจนถักเสร็จสิ้น”

เปลไม้ไผ่ “การจะทำเปลไม้ไผ่นั้นจะเริ่มจาก ทำการตัดไม้ไผ่ที่มีอยู่หมู่บ้าน จากนั้นทำการตัดเป็นเส้นและใช้มีดทำการลบคมของไม้ไผ่ให้เกิดความเรียบและง่ายต่อการถัก เมื่อทำการฝนแล้วเรียบไม้แล้วเรียบร้อยก็จะเริ่มการขึ้นโครงของตัวเปลด้วยไม้ไผ่ก่อน จากนั้นก็จะเริ่มถักโดยใช้วิธีการถักแบบขัดกันตลอดจนเสร็จ”

เสื่อกก “เริ่มจากการนำกกมารีดออกเป็นเส้นไปแล้วนำไปตากแดด ประมาณ 1 อาทิตย์ เมื่อกกแห้งแล้วนำมาข้อมสีตามต้องการ โดยสมัยก่อนมีการใช้วิธีการข้อมสีที่ได้จากธรรมชาติ แต่ในปัจจุบันนั้นสีที่ได้จากธรรมชาตินั้นผลิตออกมาได้ จะได้เปลี่ยนมาใช้สีที่สังเคราะห์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแทน นำเชือกในลอนหรือปอกระสอบซึ่งที่ทอเสื่อให้เป็นเส้นตามกึ่งและพิม จากนั้นจึงเริ่มนำกกสอดเข้ากับไม้สอดเพื่อที่จะสอดเข้ากับกึ่งที่ทอเสื่อ เมื่อสอดกกเข้าไปแล้วผลักพิมเข้าหาตัวเอง ให้กกแน่นติดกันเป็นลายต่าง ๆ”

ก. สัมภาษณ์นายอ้อน วัชรพงษ์

ข. ตัวอย่างผลงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

ภาพที่ 4.3 ตัวอย่างผลงานศิลปหัตถกรรมของชุมชนบ้านโคกพระ

ที่มา: ถ่ายโดยเกียรติศักดิ์ ชันโอ เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2567 ณ วัดโคกพระ

46

4. ด้านศิลปะการแสดง

ในชุมชนบ้านโคกพระมีศิลปะการแสดงที่โดดเด่น คือ การตีโทน จากการสัมภาษณ์ประชาชนชาวบ้านถึงความเป็นมาของศิลปะการแสดงรำโทน โดยได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาไว้ดังนี้

“ เริ่มตีมาตั้งแต่ปู่ย่าตายายแล้ว ปู่ย่าตายายเป็นพาดี่ แล้วก็อาศัยจำ จะตีเล่นในช่วงสงกรานต์

สมัยแต่ก่อนแต่ละหมู่บ้านจะมีการเล่นสงกรานต์โดยการรำโทนแต่ละหมู่บ้าน

นอกจากกิจกรรมต่าง ๆ ก็จะมีเล่นซี้บ่า ชักเย่อ สมัยแต่ก่อนหนุ่ม ๆ

จะไปเที่ยวแต่ละหมู่บ้านเพื่อจีบสาว

นอกจากเล่นในวันสงกรานต์แล้วยังใช้ในการบวงสรวงศาลตาปู่ เล่นในเดือน 3 เล่นที่หน้าศาลตาปู่

คนตีก็ตี คนรำก็รำ คนเข้าก็เข้า และใช้ประกอบพิธีกรรมเป็นผีนางดั่ง ผีนางไทร ผีนางกะโหลก

โทนก็จะเก็บไว้บ้านใครบ้านมัน สมัยก่อนมีของกลางของหมู่บ้าน อาจจะเป็นเงินส่วนกลางที่ซื้อมา

ใครเป็นคนพาทาก็เป็นคนเก็บไว้แต่ถือว่าเป็นของส่วนรวม”

เป็นการเล่นเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน รักษาขนบธรรมเนียมประเพณี

และความสามัคคีแก่ผู้คนในชุมชน ผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการอนุรักษ์ การสืบทอดและถ่ายทอดได้

มี 9 ท่าน ได้แก่ 1) นายเวียน ไฉวกลาง 2) นางยวน บ่อพิมาย 3) นางเปลื้อง ช่วงพิมาย 4) นางเรือง

ลอยพิมาย 5) นางปลิ้น ตุ่มทองกลาง 6) นางนัน รักดี 7) นางบาง นางกระโทก 8) นางสมหมาย

รุ่งพิมาย และ 9) นางอุ่ม นิยมการ

การตีโทนในชุมชนบ้านโคกพระ ส่วนใหญ่จะนิยมตีเพื่อประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ในวันสงกรานต์ ประกอบศิลปะการแสดงผีนางด้ง ซึ่งจังหวะในการตีจะเป็นจังหวะรำโทน คือ ป๊ะ โทน ป๊ะ โทน ป๊ะ โทน โทน

ก. การแสดงรำโทน

ข. กลุ่มผู้ตีโทน

ภาพที่ 4.4 การสาธิตการแสดงรำโทนของชุมชนบ้านโคกพระ

ที่มา: ถ่ายโดยศรุตยา ธีระวัฒน์กิตติ เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2567 ณ วัดโคกพระ

5. ด้านอาหารพื้นบ้าน

ในชุมชนบ้านโคกพระ มีอาหารพื้นบ้านที่ขึ้นชื่อ ได้แก่ แกงบอน แกงซี่เหล็ก แกงหัวตาล ขนมตาล ขนมตดหมา จากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านถึงความเป็นมาของอาหารพื้นบ้าน โดยได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาไว้ดังนี้

“แกงบอน แกงซี่เหล็ก แกงหัวตาล ขนมตาล ขนมตดหมา

มีการทำอาหารและส่งต่อกันมาอย่างยาวนานจากรุ่นสู่รุ่น

ซึ่งเกิดจากการนำเอาวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นมารังสรรค์ขึ้น

ในชุมชนบ้านโคกพระนั้นมีวัตถุดิบที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นต้นบอน ใบซี่เหล็ก ฯลฯ

ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก ชาวบ้านจึงเห็นความถึงคุณค่าและประโยชน์

จึงเกิดการนำเอาวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นมารังสรรค์”

มีความสำคัญคือเป็นทั้งแหล่งสร้างเสริมรายได้ให้กับคนในชุมชน

ในการผลิตและออกจัดจำหน่ายในพื้นที่ชุมชนและตลาด

อีกทั้งเป็นเอกลักษณ์ในเชิงวัฒนธรรมภูมิปัญญาชาวบ้านในการต่อยอดวัตถุดิบในท้องถิ่นให้เกิดเป็น

อาหารและขนมเลิศรส

เมื่อถึงเวลางานบุญประเพณีของชุมชนชาวบ้านชุมชนบ้านโคกพระจะร่วมด้วยช่วยกันทำออกมา เพื่อจัดเลี้ยงและประกอบงานบุญประเพณี

เป็นการสร้างความสามัคคีการมีส่วนร่วมร่วมกันให้กับชุมชนบ้านโคกพระ

ผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการอนุรักษ์ การสืบทอดและถ่ายทอดอาหารพื้นบ้าน มี 3 ท่าน ได้แก่ 1) นางปรี ช่างงาน 2) นางวารุณี ปิพิมาย และ 3) นางพรพรรณ สุขมะดัน โดยทั้ง 3 ท่านได้อธิบายขั้นตอนวิธีการทำอาหารและขนมพื้นบ้าน ไว้ดังนี้

แกงบอน วัตถุประสงค์ในการทำแกงบอน ประกอบไปด้วย ปลาทู พริกแกง มะขามเปียก น้ำปลาร้า น้ำตาล น้ำปลา บอน ขั้นตอนวิธีการทำ โดยเริ่มต้นจากการต้มน้ำเปล่าให้เดือด เมื่อน้ำเดือดได้ที่แล้วจึงใส่พริกแกงแล้วคนให้เป็นเนื้อเดียวกัน จากนั้นใส่ปลาทูและใส่บอนที่ผ่านการล้างอย่างสะอาดลงไปในหม้อแล้วทำการใส่น้ำปลาร้าเพื่อให้แกงไม่เกิดการควาขึ้น จากนั้นจึงใส่น้ำตาลและมะขามเปียก

ภาพที่ 4.5 แกงบอน

ที่มา: ถ่ายโดยสุนารี ศรีสงคราม เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2567 ณ วัดโคกพระ

แกงซี่เหล็ก วัตถุประสงค์ในการทำแกงซี่เหล็ก ประกอบไปด้วย กะทิ พริกแกง หมูสามชั้น ไบซี่เหล็ก น้ำใบหญ้านาง น้ำปลาร้า เกลือ และน้ำตาล วิธีการทำ ดังนี้ 1) เริ่มต้นจากการต้มกะทิให้เดือดแล้วทำการใส่พริกแกง จากนั้นทำการเคี่ยวกะทิกับพริกแกงให้เป็นเนื้อเดียวกัน 2) เมื่อเป็นเนื้อเดียวกันแล้วจากนั้นใส่หมูสามชั้น และไบซี่เหล็ก 3) จากนั้นเมื่อหมูสามชั้นเริ่มสุกบางส่วน ตั่วน้ำกะทิและพริกแกงใส่ทำการเคี่ยวตอนแรกเริ่มทำการชิมเข้าไปในเนื้อหมูสามชั้นแล้ว ก็จะเริ่มทำการเติมน้ำกะทิที่เหลืออยู่ลงไป และทำการใส่น้ำใบหญ้านาง 4) แล้วทำการใส่น้ำปลาร้า

เกลือและน้ำตาล ตามลำดับ เพื่อเพิ่มความกลมกล่อมให้แก่ตัวแกงซี่เหล็ก 5)
 ทำการคนและต้มให้ตัวเกลือและน้ำตาลให้เกิดการละลาย ก็จะพร้อมรับประทาน

ภาพที่ 4.6 แกงซี่เหล็ก

ที่มา: ถ่ายโดยสุนารี ศรีสงคราม เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2567 ณ วัดโคกพระ

แกงหัวตาล วัตถุประสงค์ในการทำแกงหัวตาล ประกอบไปด้วย หัวตาล พริกแกง ปลาทุ
 ไบส้มซ่า ปลาร้า น้ำตาล และผงชูรส วิธีการทำ ดังนี้ 1)
 นำเอาหัวตาลฝานบางแล้วแช่น้ำมะขามเปียกหรือต้มกับน้ำเกลือจนเดือด
 พอเย็นแล้วให้ขยำเหน้าทิ้ง นำไปผึ่งจนกระทั่งแห้งแล้วล้างน้ำให้สะอาด 2)
 ต้มหม้อด้วยไฟกลางต้มน้ำเปล่าให้เดือด แล้วนำพริกแกงลงไปเคี่ยวให้เป็นเนื้อเดียวกัน 3)
 ใส่หัวตาล ปลาทุ ไบส้มซ่า ปลาร้า น้ำตาล และผงชูรสตามลำดับ
 เมื่อเคี่ยวจนได้ที่แล้วจึงทำการใส่แป้งข้าวธรรม เพื่อให้เปิดความเข้มข้นของตัวเอง

ภาพที่ 4.7 แกงหัวตาล

ที่มา: ถ่ายโดยสุนารี ศรีสงคราม เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2567 ณ วัดโคกพระ

ขนมตาล วัตถุประสงค์ในการทำขนมตาล ประกอบด้วย 1) เนื้อลูกตาลสุก 2) แป้งข้าวเจ้า 3)
 น้ำตาล 4) เกลือ 5) น้ำกะทิ 6) มะพร้าวขูด โดยมีอุปกรณ์สำหรับทำขนมตาล ได้แก่ ใบบองไม้กัลด
 ซึ่งและเตาสำหรับนึ่ง ภาชนะกรอง และผสมวัตถุดิบ ขั้นตอนวิธีการทำ ดังนี้

1)

นำเอาลูกตาลสุกมาขูดเอาแต่เนื้อด้วยที่กรองในชุมชนจะใช้เป็นไม้ไผ่สานมีช่องให้เนื้อลูกตาลสุกผ่านลงไป เมื่อได้เนื้อลูกตาลสุกแล้วนำไปใส่ผ้าขาวบาง นำไปโยงห้อยเอาไว้ 1 คืน เพื่อให้เหลือเฉพาะเนื้อตาลสุก

2)

ละลายน้ำตาลทรายในกะทิให้เข้ากันแล้วใส่เนื้อลูกตาลลงไป คนให้เข้ากันเติมแป้งลงไป คนให้เข้ากันจนเหนียว

3)

ตั้งเตาและใส่น้ำลงในชั่งนึ่ง ขูดมะพร้าวและคลุกเกลือกเตรียมเอาไว้

4)

ตักส่วนผสมลงในใบตองโรยด้วยมะพร้าวคลุกเกลือกที่เตรียมเอาไว้ ทำการห่อกลัดด้วยไม้กลัด แล้วนำไปนึ่งประมาณ 40 นาที

5)

ยกออกจากเตา พร้อมเสิร์ฟ (ขนมตาลของชุมชนบ้านโคกพระนั้นยังคงอนุรักษ์ความเป็นท้องถิ่นจะไม่ใส่ผงฟู จึงทำให้มีรสสัมผัสที่นุ่มเป็นเอกลักษณ์)

ภาพที่ 4.8 ขนมตาล

ที่มา: ถ่ายโดยเกียรติศักดิ์ ชันโอ เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2567 ณ วัดโคกพระ

ขนมตดหมา

เป็นขนมจากไม้จากต้นตดหมาตดหมู

หรือชื่อทางการแพทย์แผนไทยเรียกว่าต้นกระพังโหม

ชุมชนบ้านโคกพระ

วัตถุดิบในการทำขนมตดหมา ประกอบด้วย เกร็ดตดหมา แป้งข้าวเจ้า น้ำตาล เกลือ น้ำกะทิ

และมะพร้าวชูด อุปกรณ์สำหรับทำขนมตดหมา ได้แก่ ใบตอง ไม้กั๊ดสำหรับ
ซึ่งและเตาสำหรับนั่ง ภาชนะกรองและผสมวัตถุดิบ มีขั้นตอนการทำดังนี้

- 1) จะเริ่มจากการนำเอาเครื่องตดหมาที่ได้จากการชูด มาล้างทำความสะอาด หั่นเป็นชิ้น
- 2) จากนั้นนำไปปั่นหรือตำให้ละเอียดผสมน้ำจากนั้นนำมากรองด้วยผ้าขาวบางเอาเฉพาะน้ำเครื่องตดหมา
- 3) ละลายน้ำตาลทรายในกะทิให้เข้ากันแล้วใส่น้ำเครื่องตดหมาผสมลงไป คนให้เข้ากันเต็มแป้งลงไป คนให้เข้ากันจนเนียน
- 4) ตั้งเตาและใส่น้ำลงในชั่งนี้ ชูดมะพร้าวและคลุกเกลือเตรียมเอาไว้
- 5) เริ่มตักส่วนผสมลงในใบตองโรยด้วยมะพร้าวคลุกเกลือที่เตรียมเอาไว้ ทำการห่อกั๊ดด้วยไม้กั๊ด นึ่งประมาณ 40 นาที
- 6) ยกออกจากเตา พร้อมเสิร์ฟ

ภาพที่ 4.9 ขนมตดหมา

ที่มา: ถ่ายโดยบุษกร จันท์เทวนุมาส เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2567 ณ วัดโคกพระ

6. ด้านประเพณีและวัฒนธรรม

ในชุมชนบ้านโคกพระมีประเพณีและวัฒนธรรมประเพณีแข่งเรือ และประเพณีผีนางตั้งจากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านถึงความเป็นมาของประเพณีและวัฒนธรรม โดยได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาไว้ดังนี้

ประเพณีแข่งเรือ

“ ประเพณีการแข่งเรือของบ้านโคกพระ มีมาเมื่อไหร่ไม่มีใครรู้ได้
คนรุ่นพ่อรุ่นแม่บอกว่า เกิดมาก็เห็นการแข่งเรือ หนึ่งพ่อของนางทุเรียน เคยเล่าให้ฟังว่า

แต่ก่อนการแข่งขันเรือพาย ไม่มีรูปแบบและหลักเกณฑ์ที่แน่นอน การแข่งขันมีวัตถุประสงค์
เพื่อความสนุกสนาน ความสมัครสมานสามัคคี

และได้ร่วมกันตั้งกติกายาตราทำบุญในวันออกพรรษาเป็นวันสำคัญ

การแข่งขันเรือจะกระทำกันในวันออกพรรษาของทุกปีเพราะมีน้ำหลากเอ่อล้นริมฝั่งแม่น้ำมูล

ซึ่งชาวบ้านโคกพระนิยมสร้างบ้านเรือนอยู่ใกล้ใกล้กับริมแม่น้ำมูล

ดังนั้นเมื่อถึงวันออกพรรษาชาวบ้านก็จะพากันไปทำบุญตักบาตรที่วัด

ส่วนคณะกรรมการการแข่งขันเรือก็จะไปเตรียมสนามแข่งเรือเอาไว้รอ

สายสายหน่อยชาวบ้านก็จะไปร่วมการแข่งขันเรือบริเวณท่าพระแม่แม่น้ำมูล

นอกจากชาวบ้านโคกพระแล้วยังมีหมู่บ้านใกล้เคียง นำขบวนเรือมาร่วมแข่งขันด้วย

เช่น บ้านมะค่า บ้านป่ารัง บ้านตะกุดขี้เหล็ก บ้านโนนมันเทศ บ้านสามแค บ้านนายดี เป็นต้น

แต่น้ำหมู่บ้านจะจัดตั้งขบวนเรือมาอย่างสวยงาม พร้อมด้วยเครื่องดนตรีไทย มี ปี่ กลอง ฉิ่ง ฉาบ

ร้องรำทำเพลงกันอย่างสนุกสนาน ในขบวนเรือก็จะมีเรือจำลอง แต่งเป็นเรือพระเวสสันดร

ตอนชูชก

ค้นหาซาลีเที่ยวออกขอลาน เรือจำลองก็จะพายไปตามริมฝั่งให้ชาวบ้าน

ที่มาร่วมชมการแข่งขันเรือได้ทำบุญ แล้วก็รวบรวมเงินเหล่านี้ไปถวายวัด

การแข่งขันเรือบ้านโคกพระเมื่อก่อนนั้นได้เปิดกว้างให้หมู่บ้านต่าง ๆ ได้เข้ามาแข่งเรือ

ด้วยความสนุกสนาน

สามัคคี

แต่ปัจจุบันเมื่อเข้าสู่การดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองพลวง

ผู้ที่มีสิทธิ์เข้าร่วมการแข่งขัน

ก็จะเป็นชาวบ้านตำบลหนองพลวงเท่านั้น

ประเพณีการแข่งขันเรือบ้านโคกพระ

ยังคงรักษาจุดประสงค์ดั้งเดิมของบรรพบุรุษเอาไว้ได้จนถึงปัจจุบัน”

ภาพที่ 4.10 การแข่งเรือของชุมชนบ้านโคกพระ

ที่มา: ถ่ายโดยบุษกร จันท์เทวณูมาส เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2567 ณ แม่น้ำมูล ตำบลหนองพลวง

ผีนางดั่ง

จากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านถึงความเป็นมาของประเพณีและวัฒนธรรม

52

โดยได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของประเพณีวัฒนธรรมผีนางดั่ง ไว้ดังนี้

“ผีนางดั่งเป็นการแสดงพื้นบ้าน ที่นิยมเล่นช่วงสงกรานต์ วันที่ 13, 14, 15 เมษายน เล่นตั้งแต่ปุ๋ยาตายาย แต่ก่อนมีร่างทรง ปัจจุบันทำแค่เป็นพิธีเพื่อให้เกิดความสนุก รักษาขนบธรรมเนียมประเพณี เคารพปุ๋ยาตายาย เกี่ยวกับความเชื่อ เวลาเล่นผีนางกระด้าง คือนั่งสมาธิ ทำใจนิ่ง ๆ เดี่ยวบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว หรือญาติของคนทรงจะมาเข้าเอง เวลาเล่นกันดั่งกัน เช่น วันนี้เล่นนางดั่ง เมื่อได้ยินเสียงโชนชาวบ้านก็จะมาดู ซึ่งเป็นการละเล่นพื้นบ้าน”

ผีนางดั่ง

เป็นการเล่นเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน

รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและความสามัคคีแก่ผู้คนในชุมชน

รวมถึงเป็นการแสดงถึงความเคารพแก่บรรพบุรุษ

และยังเป็นการช่วยให้ผู้คนในชุมชนได้มาร่วมกันตักบาตรทำบุญในวันสำคัญอีกด้วย

ผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการอนุรักษ์ การสืบทอดและถ่ายทอด ได้แก่

- 1) นายเวียน ไฉวกลาง อายุ 77 ปี หมู่ 4
- 2) นางยวล บ่อพิมาย อายุ 87 ปี หมู่ 4
- 3) นางเปลื้อง ช่วงพิมาย อายุ 61 ปี หมู่ 9
- 4) นางเลื่อง ลอยพิมาย อายุ 74 ปี
- 5) นางปลิ้น ตุ่มทองกลาง อายุ 66 ปี หมู่ 9
- 6) นางนันทน์ รักดี อายุ 78 ปี หมู่ 4
- 7) นายดุสิต ไร่ช้าง อายุ 69 ปี หมู่ 4
- 8) นางบาง นงกระโทก อายุ 59 ปี หมู่ 11
- 9) นางสมหมาย รุ่งพิมาย อายุ 72 ปี หมู่ 13

วิธีการแสดงจะเริ่มจากการเตรียมอุปกรณ์ก่อน ประกอบด้วย คนตีโชน คนดู ร่างทรง (ไม่จำกัด นั่งได้หลายคน) ผ้าขาว ฐูปเทียน กรวย ไล่ชั้น หมากพลู เมื่อเตรียมของเสร็จสิ้นแล้ว

ก็จะเริ่มทำพิธีโดยการปูเสื่อแล้วนำร่างทรง 2 คนมานั่งจับกระดิ่ง จากนั้นครูก็จะทำพิธีด้วยการร้องเพลงเรียกผีนางดั่งแล้วนำผ้าค้อย ๆ คลุมคน โทนก็จะทำการตีประกอบจังหวะไปด้วย เมื่อคลุมเสร็จแล้วร่างทรงก็จะทำการโยกกระดิ่งไปทางซ้ายและขวาสลับกันกันเป็นพิธี

ภาพที่ 4.11 การสาธิตการเล่นผีนางดั่งของชุมชนบ้านโคกพระ
ที่มา: ถ่ายโดยบุษกร จันท์เทวณูมาศ เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2567 ณ วัดโคกพระ

53

7. ด้านความเชื่อ / พิธีกรรม

ชุมชนมีความเชื่อในเรื่องของการเลี้ยงศาลตาปู่ และความเชื่อในการกอดเส่า มีประวัติความเป็นมา ดังนี้

การเลี้ยงศาลตาปู่

เป็นความเชื่อของผู้คนในชุมชนซึ่งมีมาตั้งแต่ช้านาน

โดยเชื่อว่าศาลตาปู่เป็นศาลของบรรพบุรุษที่อยู่ในชุมชนที่ได้มีการเสียชีวิตไปแล้ว

ชาวบ้านจะนิยมเตรียมอาหารหวานมาพร้อมพิธีเลี้ยงศาลตาปู่ เช่น วันขึ้นเดือน 3

คนในชุมชนเชื่อว่า หากเลี้ยงท่านดี ท่านจะช่วยดูแลปกป้องรักษาให้ผู้คนชุมชนนั้นอยู่เย็นเป็นสุข

จากร้ายกลายเป็นดี โดยผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการอนุรักษ์ การสืบทอดและถ่ายทอด คือ นางนัน

รักดี

จากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านถึงความเชื่อด้านความเชื่อ

และพิธีกรรมโดยได้กล่าวถึงขั้นตอนการเลี้ยงศาลตาปู่ ไว้ดังนี้

“เริ่มจากการเตรียมเครื่องเช่นไหว้ คือ อาหารที่จะทำการไหว้อย่างหัวหมู ไก่

หรืออาจจะนำอย่างอื่นมาไหว้ด้วยความสมัครใจของชาวบ้าน

ชั้นธนู

กรวย

โดยมีการวางเรียงลำดับดังนี้

เริ่มจาก

หัวหมู

ไก่

แอลกอฮอล์

ซึ่งแอลกอฮอล์จะทำการข้างอยู่ข้างหัวหมูกับไก่

โดยของจะหันเข้าทางศาล

เมื่อเตรียมของเสร็จแล้วครูก็จะเริ่มทำการขับร้องเพลงเพื่อบอกกล่าวแก่ศาลตาปู่ จากนั้นชาวบ้านในชุมชนก็จะเริ่มจุดธูปเพื่อกล่าวขอพรให้แก่ครอบครัวและชุมชน”

ก. ศาลตาปู่ของชุมชน

ข. ตัวอย่างเครื่องเซ่นไหว้

ภาพที่ 4.12 การเลี้ยงศาลตาปู่ของชุมชนบ้านโคกพระ

ที่มา: ถ่ายโดยบุษกร จันท์เทวนุมาส เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2567 ณ หมู่ 4 บ้านโคกพระ

การกอดเส้า

มีการเล่าว่า

วิญญาณบรรพบุรุษที่อยู่ในอุโบสถ

อยากให้อุบลหกลานมาใกล้ชิดโดยการกอดเส้าอุโบสถ

หากคนใดได้กอดเส้าและตั้งจิตอธิษฐานขอพรในสิ่งใดจะประสบผลสำเร็จ เช่นอธิษฐานให้สอบได้ ให้ได้เลื่อนตำแหน่ง ให้พบเจอสิ่งที่รัก หรือของที่หายไป เป็นต้น ซึ่งหลายคนก็เล่าต่อ ๆ กันมา โดยไม่ทราบแน่ชัดว่าความเชื่อเรื่องกอดเส้าเกิดขึ้นและมีมาตั้งแต่เมื่อใด

จากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านถึงความเชื่อความเป็นมาของด้านความเชื่อ และพิธีกรรมโดยได้กล่าวถึงวิธีการกอดเส้า ไว้ดังนี้

“การกอดเส้าจะกอดเส้าต้นใดก็ได้

แต่ต้องเป็นเส้าภายในอุโบสถเท่านั้น

ขั้นแรกให้นั่งคุกเข่าพนมมือที่เส้าต้นที่จะกอด

กล่าวนะโม

3

จบ

แล้วตั้งจิตสงบนิ่งอธิษฐานในสิ่งที่ต้องการจากนั้นให้อุบลขึ้นกอดเส้าและอธิษฐานในสิ่งที่ต้องการอีกครั้ง โดยใช้เวลาตามแต่จะเห็นเหมาะสม

จากนั้นนั่งคุกเข่าพนมมือตรงเส้า

เป็นอันเสร็จพิธีกอดเส้า”

ภาพที่ 4.13 การถอดเสาโบสถ์วัดโคกพระ

ที่มา: ถ่ายโดยอนัตตา แสงศิรินาวิณ เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2567 ณ วัดโคกพระ

**ผลการประเมินคุณภาพภาพของการพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม
ของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา**

การประเมินประสิทธิภาพของคลังสารสนเทศดิจิทัลสำหรับงานวิจัยนี้

ใช้วิธีการให้ผู้ประเมิน

ทดลองใช้คลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมที่พัฒนาขึ้นโดยเป็นผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด จำนวน 5
คน

ประเมินประสิทธิภาพของคลังสารสนเทศดิจิทัลสำหรับงานวิจัย
โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและนำเสนอในรูปแบบตาราง ซึ่งสรุปได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน
บ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ด้านการออกแบบ

ประสิทธิภาพการทำงาน ของระบบ	ระดับคุณภาพ	ค่าเฉลี่ย S.D. แปลผล ย
--------------------------------	-------------	---------------------------

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ด้านการออกแบบ								
1. ความสวยงามและความน่าสนใจของคลังข้อมูลดิจิทัล	4 (80.0)	-	1 (20.0)	-	-	4.60	0.89	มากที่สุด
2. การเลือกใช้ภาพมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	2 (40.0)	3 (60.0)	0	0	0	4.40	0.54	มาก
3. ความเหมาะสมของการจัดวางตัวอักษรหรือข้อความ	2 (40.0)	3 (60.0)	0	0	0	4.40	0.54	มาก
4. ขนาดของตัวอักษรที่ใช้ อ่านง่ายและชัดเจน	3 (60.0)	2 (40.0)	0	0	0	4.60	0.54	มากที่สุด
ภาพรวม						4.50	0.60	มาก

จากตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา *ด้านการออกแบบ* พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความสวยงามและความน่าสนใจของคลังข้อมูลดิจิทัล และขนาดของตัวอักษรที่ใช้ อ่านง่ายและชัดเจน อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 เท่ากัน รองลงมาคือ การเลือกใช้ภาพมีความสอดคล้องกับเนื้อหา และความเหมาะสมของการจัดวางตัวอักษรหรือข้อความ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 แสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน บ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ด้านเนื้อหา

ประสิทธิภาพ การทำงานของระบบ	ระดับคุณภาพ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ด้านเนื้อหา								
1. เนื้อหามีความเหมาะสมและน่าสนใจ	3 (60.0)	1 (20.0)	1 (20.0)	0	0	4.40	0.80	มาก
2. เนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด	4 (80.0)	1 (20.0)	0	0	0	4.40	0.40	มาก
3. เนื้อหาทั้งภาพมีความสอดคล้องกันและใช้ภาษาถูกต้องตามหลักไวยากรณ์	3 (60.0)	2 (40.0)	0	0	0	4.60	0.49	มากที่สุด
4. สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ได้หลายระดับ	2 (40.0)	2 (40.0)	1 (20.0)	0	0	4.20	0.75	มาก
ภาพรวม						4.40	0.88	มาก

จากตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ด้านเนื้อหา พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.88 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

เนื้อหาเกี่ยวกับภาพมีความสอดคล้องกันและใช้ภาษาถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 รองลงมา คือ เนื้อหามีความเหมาะสมและน่าสนใจ เนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 เท่ากัน น้อยที่สุด คือ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ได้หลายระดับ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน บ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ด้านการค้นหาข้อมูล

ประสิทธิภาพ การทำงานของระบบ	ระดับคุณภาพ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ด้านการค้นหาข้อมูล								
ความถูกต้องของผลลัพธ์	4 (80.0)	0	1 (20.0)	0	0	4.60	0.80	มากที่สุด
ความสะดวกในการค้นหาข้อมูล	2 (40.0)	3 (60.0)	0	0	0	4.40	0.49	มากที่สุด
ความรวดเร็วในการค้นหาข้อมูล	3 (60.0)	2 (40.0)	0	0	0	4.60	0.49	มากที่สุด
ภาพรวม						4.53	0.63	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ด้านการค้นหาข้อมูลพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.63

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความถูกต้องของผลลัพธ์ และความเร็วในการค้นหาข้อมูล อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 เท่ากัน รองลงมาคือ ความสะดวกในการค้นหาข้อมูล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 แสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน บ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ด้านการใช้งาน

ประสิทธิภาพการทำงานของระบบ	ระดับคุณภาพ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด ด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ด้านการใช้งาน								
มีความเสถียรในการใช้งานของคลังข้อมูลดิจิทัล	3 (60.0)	2 (40.0)	0	0	0	4.60	0.49	มากที่สุด
มีระบบการใช้งานที่ง่ายไม่ซับซ้อน	3 (60.0)	2 (40.0)	0	0	0	4.60	0.49	มากที่สุด
สามารถนำไปใช้งานได้ละเอียดเกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้งาน	4 (80.0)	1 (20.0)	0	0	0	4.80	0.40	มากที่สุด
ภาพรวม						4.66	0.88	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ด้านการใช้งาน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.88

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สามารถนำไปใช้งานได้และเกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้งาน
อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 รองลงมาคือ
มีความเสถียรในการใช้งานของคลังข้อมูลดิจิทัล และมีระบบการใช้งานที่ง่าย ไม่ซับซ้อน
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 เท่ากัน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลชุมชนเรื่องมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา และ 2) เพื่อพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม ของบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mix-method research design) ประกอบด้วยวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative approach) และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative approach) เพื่อเสริมความสมบูรณ์หรือเติมเต็มประเด็นที่แตกต่างของปรากฏการณ์ที่ศึกษา และให้ได้ข้อมูลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งอาจมีจุดเด่นจุดด้อยที่แตกต่างกัน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ โดยผ่านการตรวจสอบคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เลือกรกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ การเลือกแบบเจาะจงจากผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน และผู้มีความรู้ในด้านมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านโคกพระ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อเป็นตัวแทนของชุมชนที่สามารถให้ข้อมูลได้ และ 2) แบบประเมินประสิทธิภาพของคลังข้อมูลดิจิทัล โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี ด้านการจัดการข้อมูลชุมชน ด้านวัฒนธรรม ด้านการพัฒนาชุมชน ด้านการศึกษา และด้านการบริหารองค์กรส่วนท้องถิ่น โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ข้อมูลองค์ความรู้ท้องถิ่น
มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้
ผู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล

พบว่า ข้อมูลด้านมรดกทางวัฒนธรรมในชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา เป็นที่เป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ดังนี้

1.1. มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้

1.1.1 ด้านโบราณสถาน ที่พบได้แก่ อุโบสถเก่าวัดโคกพระ

1.1.2 ด้านโบราณวัตถุ ที่พบได้แก่ พระพุทธรูปโบราณ

1.2 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

1.2.1 ด้านศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ที่พบได้แก่ ไซ สุ่มไก่ เปลไม้ไผ่ เสื่อกก

1.2.2 ด้านศิลปะการแสดง ที่พบได้แก่ การตีโทน

1.2.3 ด้านอาหารพื้นบ้าน ที่พบได้แก่ แกงบอน แกงขี้เหล็ก แกงหัวตาล ขนมหวด

ขนมตดหมา

1.2.4 ด้านประเพณีวัฒนธรรม ที่พบได้แก่ ประเพณีการแข่งขันเรือ

การละเล่นพื้นนางตั้ง

1.2.5 ด้านความเชื่อ / พิธีกรรม ที่พบได้แก่ การเลี้ยงศาลตาปู่ การกรวดเส้า

2.

ผลการประเมินประสิทธิภาพคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมชุมชนบ้านโคกพระตำบลหนองพลวง อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา

แบบประเมินประสิทธิภาพการพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา ด้านการออกแบบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.60) ด้านเนื้อหา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.88) ด้านการค้นหาข้อมูล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.63) และด้านการใช้งาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}\bar{x} = 4.66$, S.D. = 0.88)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ผลการศึกษาข้อมูลชุมชนเรื่องมรดกทางวัฒนธรรม และการพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม ของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลชุมชนบ้านโคกพระเรื่องมรดกทางวัฒนธรรม

จากผลสรุปการวิจัยที่พบว่า ข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรม ชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา พบ 2 กลุ่ม คือ มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ได้แก่ 1) โบราณสถาน อุโบสถเก่าวัดโคกพระ 2) โบราณวัตถุ พระพุทธรูปโบราณ และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ได้แก่ 1) ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำไซ สุ่มไก่ เปลไม้ไผ่ เสือกก 2) ศิลปะการแสดงการตีโทน 3) อาหารพื้นบ้าน แกงบอน แกงขี้เหล็ก แกงหัวตาล ขนมตาล ขนมตดหมา 4) ประเพณีวัฒนธรรม การแข่งเรือ การละเล่นผีนางดั่ง 5) ความเชื่อ / พิธีกรรม การเลี้ยงศาลตาปู่ และการกรวดเส้า ถือเป็นชุมชนที่มีมรดกทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและมีคุณค่า

แต่เนื่องจากมรดกทางวัฒนธรรมทั้งที่เป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ และมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ มีลักษณะที่ร่วมกัน ไม่สามารถแบ่งแยกเนื้อหากันได้ชัดเจนเด็ดขาด มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เช่น สภาพหรือลักษณะของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ การบริจาจากชุมชนหรือชาวบ้าน เจตนาหรือความสนใจของแต่ละวัด บุคลากรที่ดูแล จัดการข้อมูล เป็นต้น (ชาคริต สิริพิสุทธิ์, 2559) จึงยังขาดการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อการค้นหาและการอนุรักษ์ มีเพียงการบันทึกคำบอกเล่าจากตัวแทนชุมชนบางกลุ่ม และข้อสันนิษฐานเรื่องราวที่สืบทอดกันมาในชุมชนว่ามีมรดกทางวัฒนธรรมใดบ้าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิพัทธ์ เมฆรา, นครินทร์ น้ำใจดี, กัลยาณี สายสุขและณัฐธิยา วัฒนศิริศาสตร์ (2564) ที่ศึกษาเรื่อง มรดกทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาศักยภาพชุมชนสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เทศบาลตำบลแม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย พบว่า ลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านมรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่เทศบาลตำบลแม่จัน ทั้งนี้หากในอนาคตมีการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของตำบล ก็ย่อมส่งผลต่อคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมที่จะเกิดขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พฤติยาพร มณีรัตน์ และ ประสพชัย พสุนนท์ (2565) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยด้านคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวในชุมชนย่านเมืองเก่าจังหวัดภูเก็ต พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีมรดกทางวัฒนธรรมและมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ การดำรงชีวิต เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ควรค่าแก่การอนุรักษ์ การเรียนรู้วัฒนธรรมร่วมกับคนในท้องถิ่น

2. การพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านโคกพระ

จากผลการประเมินประสิทธิภาพคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมชุมชนบ้านโคกพระ

ะตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา พบว่าด้านการออกแบบ ด้านเนื้อหา
ด้านการค้นหาข้อมูล และด้านการใช้งาน อยู่ในระดับมากขึ้นไปนั้น
ที่ได้ดำเนินการนั้นอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลจริง ความต้องการที่เกิดจากผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง
รวมทั้งมีหลักการดำเนินงานที่เหมาะสม เช่น การพัฒนาให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลที่เหมาะสม
การพัฒนาดูแลรักษาหรือการจัดการเนื้อหาที่มีคุณภาพ
รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวกรวดเร็ว
ดำเนินการพัฒนาภายใต้การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ได้ต้นแบบ (Prototype)
ที่มีความเหมาะสมและมีคุณภาพ สอดคล้องงานวิจัยของ ลักษณะนันท์ พลอยวัฒนาวงศ์ (2559)
ที่ได้พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดสุพรรณบุรี
พบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อการใช้งานระบบพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงมาก
ตรงตามความต้องการของผู้ใช้
โดยระบบสามารถสนับสนุนการจัดการมรดกภูมิปัญญาวัฒนธรรมได้ นอกจากนี้ จากงานวิจัยของ
โกวิทย์ ละลิ (2565) เรื่อง การอนุรักษ์และพัฒนาคลังข้อมูลวัฒนธรรมของชุมชนตลาดเก่าอ่างศิลา
ชลบุรี พบว่า
ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบและคุณสมบัติคลังข้อมูลวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมของชุมชน
ตลาดเก่าอ่างศิลา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1)
ปัจจัยด้านแหล่งรวมองค์ความรู้ทางภูมิปัญญาของชุมชน 2)
ปัจจัยด้านกระบวนการจัดการองค์ความรู้ 3) ปัจจัยด้านการจัดเก็บและเผยแพร่
ยังเป็นแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาคลังข้อมูลวัฒนธรรมที่มีผลต่อการเรียนรู้
เป็นกระบวนการสำคัญของการพัฒนาคลังข้อมูลวัฒนธรรมที่มีผลต่อการเรียนรู้เป็นการจัดการอง
ค์ความรู้ของชุมชน
ที่สามารถตอบสนองต่อการเรียนรู้สะท้อนให้เห็นคุณค่าวัฒนธรรมของท้องถิ่นและพัฒนาเป็นแหล่งกา
รเรียนรู้สาธารณะ เพื่อใช้ประโยชน์ในมิติต่าง ๆ ได้ในอนาคต ดังที่ ณัฐนันท์ จิรภิกขุ (2563)
ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง
การพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดลำพูนเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์
พบว่า ข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดลำพูนที่สำรวจพบในพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน วัด โรงเรียน

และสถานที่จัดแสดงส่วนบุคคล จำนวน 30 แห่ง
 ได้มีการรวบรวมและนำเสนอไว้ในรูปแบบการจัดแสดงเป็นส่วนใหญ่
 มีเป็นส่วนน้อยมากที่จัดทำในรูปแบบดิจิทัล
 การพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลจึงสามารถใช้ในการจูงใจให้ซื้อหาสินค้าและบริการที่แสดงถึงคุณค่าของประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดลำพูนได้
 ดังนั้น การพัฒนาคลังข้อมูลนี้ไม่เพียงแต่เป็นวิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรมให้ยั่งยืน
 และสร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชน แต่ยังเป็นต้นแบบให้แก่ชุมชนอื่น ๆ
 ที่ต้องการรักษาและเผยแพร่มรดกของตนในยุคดิจิทัลอีกด้วย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยและการนำไปใช้ประโยชน์

จากการศึกษาข้อมูลชุมชนเรื่องมรดกทางวัฒนธรรม
 และการพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม ของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง
 อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา นั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังนี้

63

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 เจริงวิชาการ ควรนำแนวทางการศึกษาข้อมูลชุมชนเรื่องมรดกทางวัฒนธรรม
 และการพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม ของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง
 อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา
 ไปใช้เป็นแนวทางสำหรับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและขยายผลไปยังพื้นที่ชุมชนอื่น
 และส่งเสริมให้โรงเรียน หน่วยงานท้องถิ่น
 สถาบันการศึกษาใช้คลังข้อมูลดิจิทัลนี้เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม
 เพื่อให้มีการนำความรู้ไปใช้อย่างแพร่หลายในชุมชน

1.2

เชิงสาธารณะ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถบูรณาการร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมให้คนในชุมชนได้เข้ามา
 ร่วมกันในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากคลังข้อมูล ตระหนักถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม
 อีกทั้งส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนได้

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ในการจัดการและส่งเสริมการเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อให้ชุมชนสามารถมีบทบาทในฐานะผู้อนุรักษ์และเผยแพร่ข้อมูลวัฒนธรรมของชุมชนได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1

ควรศึกษาและเรียนรู้การใช้เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาค้างข้อมูลดิจิทัลอย่างละเอียด เพื่อให้เข้าใจความแตกต่างและข้อจำกัดของแต่ละซอฟต์แวร์ รวมถึงศึกษารูปแบบรายงานที่เหมาะสมต่อประเด็นที่ต้องการวิเคราะห์ เพื่อให้สามารถพัฒนาระบบที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อผู้ใช้งาน

2.2

ควรศึกษาเพื่อพัฒนาค้างข้อมูลดิจิทัลประเภทอื่นนอกเหนือจากมรดกทางวัฒนธรรม เช่น การจัดทำจดหมายเหตุส่วนบุคคล สถานที่หรือเหตุการณ์สำคัญ เป็นต้น

2.3

ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบของการอนุรักษ์และเผยแพร่ข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมที่มีต่อเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน เช่น การสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

กมลพิพัฒน์ ชนะสิทธิ์ และประสพชัย พสุนนท์. (2561). การสุ่มตัวอย่างและการผสานข้อมูลตามแบบแผนการวิจัยแบบผสมวิธี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 12(29), น.147-158.

กรมศิลปากร, กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์. (2563).

ทำไมต้องรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม.

สืบค้นเมื่อ 19 มกราคม 2567, จาก <https://www.finearts.go.th/promotion/view/7333>

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2562). *มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม*

ฉบับเยาวชน. กรุงเทพฯ: องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

กันต์ดิศ รติศักดิ์สุนทร. (2563). *การสร้างและพัฒนาเว็บไซต์ด้วย WordPress*. สืบค้นเมื่อวันที่ 27

มีนาคม 2567, จาก <https://e-research.siam.edu/wp-content/uploads/2021/10/engineering-computer-engineering-2020-coop-WordPress-WebsiteDevelopment.pdf>

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2559). *การวิเคราะห์สถิติ : สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 16).

กรุงเทพฯ: ภาควิชาสถิติคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โกวิทย์ ทะลิ. (2565). การอนุรักษ์และพัฒนาคลังข้อมูลวัฒนธรรมของชุมชนตลาดเก่าอ่างศิลาชลบุรี. *วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล*, 34(1), หน้า 114-129.

สืบค้นเมื่อ

19 มกราคม 2567, จาก <https://opacimages.lib.kmitl.ac.th/medias/j00019260/โกวิทย์>

[%20ทะล.pdf](#)

ชาคริต สิทธิฤทธิ. (2559). *จับต้องได้-จับต้องไม่ได้:*

ความไม่หลากหลายในความหลากหลายของมรดก

ทางวัฒนธรรม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 8(2), น.141-160.

ชาย โพธิ์สิตา. (2554). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.

ณัฐธิดา บุตรพรม. (2559). ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support System) บทที่ 2: คลังข้อมูล (Data warehouse). สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2567, จาก https://nattidablog.files.wordpress.com/2016/02/dss_ch3-2558.pdf

ณัฐนนท์ จิรภิกขุณิมิต. (2563). การพัฒนาค้นข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดลำพูนเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

ทินกรณ์ หาญดำรง. (2557). การพัฒนาระบบคลังข้อมูลดิจิทัลด้วย Drupal ในงานวิจัยคณะแพทยศาสตร์

มหาวิทยาลัยนเรศวร. สืบค้นเมื่อ 27 มีนาคม 2567, จาก

<https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/>

[bitstream/123456789/3928/1/Fulltext.pdf](https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3928/1/Fulltext.pdf)

เทอดศักดิ์ ไม่เท่าทอง. (2559). ดับลินคอร์เมทาดาทา:

เค้าร่างเมทาดาทาสำหรับการบรรยายวัตถุ

ดิจิทัล. สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2567, จาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/tla-research/article/download/59203/53307/151867>

ธนันท์ บุนนวรรณา. (2564). การจัดการมรดกทางวัฒนธรรม. สืบค้นเมื่อ 19 มกราคม 2567, จาก

https://1tambon.kku.ac.th/files/km_items/files/65/1.2_การจัดการมรดกทางวัฒนธรรม

[_Word.pdf?1619490936](https://1tambon.kku.ac.th/files/km_items/files/65/1.2_การจัดการมรดกทางวัฒนธรรม_Word.pdf?1619490936)

ธนิช เลิศชาญฤทธิ. (2554). การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ :

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

น้ำทิพย์ วิภาวิน, อารีย์ ธิญิกิจจานุกิจ, จีรวรรณ ศรีวงษ์, พงศ์ธวัช ชีพพิมลชัย, นีลวัฒน์ อินทร์รักษา และ

ชาติวี วงษ์แก้ว. (2564).

คู่มือมาตรฐานการจัดการข้อมูลผลการวิจัยในคลังสารสนเทศดิจิทัล.

สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2567, จาก [https://tcts.nrct.go.th/wp-content/uploads/2023](https://tcts.nrct.go.th/wp-content/uploads/2023/04/CTS_Handbook2564คู่มือมาตรฐานการจัดการคุณภาพข้อมูล.pdf)

[/04/CTS_Handbook2564คู่มือมาตรฐานการจัดการคุณภาพข้อมูล.pdf](https://tcts.nrct.go.th/wp-content/uploads/2023/04/CTS_Handbook2564คู่มือมาตรฐานการจัดการคุณภาพข้อมูล.pdf)

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ผ่องพรรณ ตริยมงคลกุล และสุภาพ นัฏราภรณ์. (2555). การออกแบบการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 7).

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559. (2559, 11 กุมภาพันธ์).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 133 ตอนที่ 19 ก. หน้า 1-9. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2567, จาก <https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2559/A/019/1.PDF>

พุดธิยาพร มณีรัตน์ และ ประสพชัย พสุนนท์. (2565).

ปัจจัยด้านคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อ

ประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวในชุมชนย่านเมืองเก่าจังหวัดภูเก็ต.

วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 5(2), น. 687-703.

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. กองนโยบายและแผน. (2566).

แผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ

นครราชสีมา (พ.ศ. 2566-2570) ฉบับปรับปรุงเดือนสิงหาคม 2566. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม

2567, จาก <http://plan.nrru.ac.th/wp-content/uploads/2023/09/yut-66-70August66.pdf>

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. (2566).

แผนยุทธศาสตร์

ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570). สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2567, จาก https://human.nrru.ac.th/show_pagesr.php?pages=fe9fc289c3ff0af142b6d3bead98a923

เมตต์ เมตต์การุณจิต, ผู้เรียบเรียง. (2567). วัดโคกพระ. นครราชสีมา: โรงพิมพ์ยืนพยัคฆ์ชัดเจน.

ลักษณะพื้นที่ พลอยวัฒนาวงศ์. (2559).

ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่น

จังหวัดสุพรรณบุรี (รายงานการวิจัย). สุพรรณบุรี:

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.

วนิดา อินทรอำนาจ. (2560). พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559.

สืบค้นเมื่อ 19 มกราคม 2567, จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=1761

วิวัฒน์ มีสุวรรณ. (2557). การพัฒนาเว็บไซต์ด้วย Weebly. สืบค้นเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2567, จาก

<https://www.academia.edu/24527536/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B>

ศศิพัชร์ เมฆรา, นครินทร์ น่าใจดี, กัลยาณี สายสุขและณัฐธิยา วัฒนศิริศาสตร์. (2564).

มรดกทาง

วัฒนธรรมกับการพัฒนาศักยภาพชุมชนสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เทศบาลตำบลแม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย. *The Journal of Law, Public Administration and Social Science*, 5(2), น. 183-195.

ศิริพล แสณบุญส่ง. (2559). การพัฒนาเว็บไซต์คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ด้วยระบบบริหารจัดการเนื้อหาบนเว็บไซต์. สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2567, จาก

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JournalGradVRU/article/view/64519/52918>

ศิริเพ็ญ อึ้งสิทธิพูนพร. (2563). คลังข้อมูลดิจิทัลของกลุ่มชาติพันธุ์: ส่งเสริม การปกป้อง

และดำรง

รักษาความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 19 มกราคม 2567, จาก <https://lc.mahidol.ac.th/sdgs/SDGs11-R01.htm>

ศุภย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (2562). พื้นฐานการจัดการข้อมูลชุมชน. สืบค้นเมื่อ

19 มกราคม 2567, จาก <https://communityarchive.sac.or.th/media-document/64>

_____. (2563). คลังข้อมูลชุมชน: “จุดเริ่มต้น” ของการ “จัดเก็บ-จัดการ-ใช้ประโยชน์”

จากข้อมูล

ชุมชน. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2567, จาก <https://communityarchive.sac.or.th/blog/>

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย. (2563).

การจัดทำคลังข้อมูลดิจิทัลด้านภาษาและวัฒนธรรม

ของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์.

สิทธิศักดิ์ รุ่งเจริญสุขศรี. (2564). รู้จักชุมชนผ่านข้อมูลชุมชนโดยรวม. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม

2567, จาก <https://www.sac.or.th/portal/th/article/detail/286>

สุนีย์ พงษ์พินิจภิญโญ. (2544). คลังข้อมูล Data Warehouse โครงการเครือข่ายสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษาทบวงมหาวิทยาลัย. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2567, จาก http://www.thaicyberu.go.th/officialTCU/main/2543_09_DatabaseSystem/publichtml/lesson15/index.htm

สุวดี คุ่มกัน. (2559). การพัฒนาระบบคลังข้อมูลดิจิทัลของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอ่างทอง (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2556). ระบบค้นหาคำศัพท์ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยฯ 67

พ.ศ. 2554. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2567, จาก <https://dictionary.orst.go.th/>

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพลวง. (2563). จำนวนประชากร และพื้นที่ตำบลหนองพลวง.

สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2567, จาก http://nongphluang.go.th/index.php?op=dynamiccontent_detail&dynamiccontent_id=92988&id=12704

Ashikuzzaman, M. (2014). *Digital Archives*. Retrieved January 21, 2024, from <https://www.lisedunetwork.com/digital-archives-concepts-meaning/>

Creswell, J. W. (2015). *A Concise Introduction to Mixed Methods Research*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Smith, J. A. (2020). Digital repositories: A comprehensive guide to their benefits and challenges. *Information Management Journal*, 15(2), pp. 45-60.

White, E. (2018). Collaborative research and digital repositories: A new paradigm. *Global Research Journal*, 14(5), pp. 255-270.

ภาคผนวก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง การพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านโคกพระ
ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ของนางสาวอนัดดา แสงศิรินาวิน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. วัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 นี้ เพื่อศึกษาข้อมูลชุมชนเรื่องมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะนำไปวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำไปพัฒนาเป็นคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน บ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ในระยะที่ 2 เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนต่อไป
3. เนื้อหาของการสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้
 - 3.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล
 - 3.2 ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรม ของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

1.1

ชื่อ.....นามสกุล.....

1.2 อายุ.....ปี

1.3

อาชีพหลัก.....อาชีพรอง.....

1.4

หมายเลขโทรศัพท์/ไอดีไลน์.....

1.5 การอาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้

→ อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้ตั้งแต่เกิด

→ ย้ายเข้ามาอยู่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้ รวม.....ปี

1.6 ที่อยู่ปัจจุบัน

.....

1.7 บทบาทหน้าที่ในชุมชน (เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. อาสาสมัครชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน

ฯลฯ)

.....

ส่วนที่ 2 ประเด็นในการสัมภาษณ์

ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรม ของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา

โดยได้มีการแบ่งคำถามในการสัมภาษณ์ตามประเภทของมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภोजักราช ทั้งหมด 7 ด้าน

ด้านที่ 1 โบราณสถาน

1.1 ในชุมชนมีโบราณสถานใดบ้าง

1.2 โบราณสถานมีประวัติความเป็นมาอย่างไร

1.3 มีความสำคัญต่อชุมชนอย่างไร

1.4 ใครคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการอนุรักษ์ การสืบสานและถ่ายทอด

1.5 ชุมชนของท่านมีแหล่งที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้านโบราณสถานนี้หรือไม่ ถ้ามี มีการจัดเก็บรวบรวมไว้ที่ใด หรือถ้าไม่มีจะมีวิธีการจัดเก็บข้อมูลอย่างไร

ด้านที่ 2 โบราณวัตถุ

2.1 ในชุมชนมีโบราณวัตถุใดบ้าง

2.2 โบราณวัตถุนี้มีประวัติความเป็นมาอย่างไร

2.3 มีความสำคัญต่อชุมชนอย่างไร

2.4 ใครคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการอนุรักษ์ การสืบสานและถ่ายทอด

2.5 ชุมชนของท่านมีแหล่งที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้านโบราณวัตถุนี้หรือไม่ ถ้ามีมีการจัดเก็บรวบรวมไว้ที่ใดหรือถ้าไม่มี จะมีวิธีการจัดเก็บข้อมูลอย่างไร

ด้านที่ 3 ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

3.1 ในชุมชนมีศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านใดบ้าง

3.2 ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านนี้มีประวัติความเป็นมาอย่างไร

3.3 มีความสำคัญต่อชุมชนอย่างไร

3.4 ใครคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการอนุรักษ์ การสืบสานและถ่ายทอด

3.5 ชุมชนของท่านมีแหล่งที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้านศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านหรือไม่ ถ้ามี มีการจัดเก็บรวบรวมไว้ที่ใด หรือถ้าไม่มี จะมีวิธีการจัดเก็บข้อมูลอย่างไร

3.6 มีขั้นตอนหรือวิธีการทำอย่างไร

ด้านที่ 4 ศิลปะการแสดง

4.1 ในชุมชนมีศิลปะการแสดงแบบใดบ้าง

4.2 ศิลปะการแสดงนี้มีประวัติความเป็นมาอย่างไร

4.3 มีความสำคัญต่อชุมชนอย่างไร

4.4 ใครคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการอนุรักษ์ การสืบสานและถ่ายทอด

4.5 ชุมชนของท่านมีแหล่งที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้านศิลปะการแสดงนี้หรือไม่ ถ้ามี มีการจัดเก็บรวบรวมไว้ที่ใด หรือถ้าไม่มี จะมีวิธีการจัดเก็บข้อมูลอย่างไร

4.6 มีขั้นตอนวิธีการแสดงอย่างไร

ด้านที่ 5 อาหารพื้นบ้าน

5.1 ในชุมชนมีอาหารที่ขึ้นชื่อใดบ้าง

5.2 อาหารพื้นบ้านนี้มีประวัติความเป็นมาอย่างไร

5.3 มีความสำคัญต่อชุมชนอย่างไร

5.4 ใครคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการอนุรักษ์ การสืบสานและถ่ายทอด

5.5 ชุมชนของท่านมีแหล่งที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้านอาหารพื้นบ้านนี้หรือไม่ ถ้ามี มีการจัดเก็บรวบรวมไว้ที่ใด หรือถ้าไม่มี จะมีวิธีการจัดเก็บข้อมูลอย่างไร

5.6 มีขั้นตอนหรือวิธีการทำอย่างไร

ด้านที่ 6 ประเพณีวัฒนธรรม

6.1 ในชุมชนมีประเพณีวัฒนธรรมใดบ้าง

6.2 ประเพณีวัฒนธรรมนี้มีประวัติความเป็นมาอย่างไร

6.3 มีความสำคัญต่อชุมชนอย่างไร

6.4 ใครคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการอนุรักษ์ การสืบสานและถ่ายทอด

6.5 ชุมชนของท่านมีแหล่งที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้านประเพณีวัฒนธรรมนี้หรือไม่ ถ้ามี มีการจัดเก็บรวบรวมไว้ที่ใด หรือถ้าไม่มี จะมีวิธีการจัดเก็บข้อมูลอย่างไร

7.6 มีขั้นตอนหรือวิธีการทำอย่างไร

ด้านที่ 7 ความเชื่อ / พิธีกรรม

7.1 ในชุมชนมีความเชื่อหรือพิธีกรรมใดบ้าง

7.2 ความเชื่อหรือพิธีกรรมนี้มีประวัติความเป็นมาอย่างไร

7.3 มีความสำคัญต่อชุมชนอย่างไร

7.4 ใครคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการอนุรักษ์ การสืบสานและถ่ายทอด

7.5 ชุมชนของท่านมีแหล่งที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้านความเชื่อหรือพิธีกรรมนี้หรือไม่ ถ้ามี มีการจัดเก็บรวบรวมไว้ที่ใด หรือถ้าไม่มี จะมีวิธีการจัดเก็บข้อมูลอย่างไร

7.6 มีขั้นตอนหรือวิธีการทำอย่างไร

(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

คำชี้แจง

แบบประเมินนี้ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยสำหรับอาจารย์และนักศึกษา ในการสร้างองค์ความรู้หรือนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ประจำปีงบประมาณ 2567 เรื่อง “การพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม ของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา” ของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร จันทร์เทวนุมาส, อาจารย์พิมพ์ประภัทร ทำสวน และนักศึกษาประกอบด้วย นางสาวอนัตตา แสงศิรินาวิน, นางสาวศรุตยา ธีระวัฒนะกิตติ, นางสาวสุนารี ศรีสงคราม และนายเกียรติศักดิ์ ชันโอ

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลชุมชน เรื่องมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านโคกพระ และนำมาพัฒนาเป็นคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านโคกพระ ผู้วิจัยจึงจัดทำ “คลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านโคกพระ”

ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคุณภาพของสื่อว่าอยู่ระดับใดโปรดทำเครื่องหมาย

ลงในช่องระดับคุณภาพที่ตรงกับการประเมินของท่าน ตามเกณฑ์คุณภาพดังนี้

- 5 หมายถึง คุณภาพอยู่ในระดับดีมาก
- 4 หมายถึง คุณภาพอยู่ในระดับดี
- 3 หมายถึง คุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง คุณภาพอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง คุณภาพอยู่ในระดับน้อยที่สุด

QR code คลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านโคกพระ

ตอนที่ 1

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของบ้าน โศกพระ

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนนที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

รายการแบบประเมิน	ระดับคุณภาพ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
1. ด้านการออกแบบ						
1.1 ความสวยงามและความน่าสนใจของคลังข้อมูลดิจิทัล						
1.2 การเลือกใช้ภาพมีความสอดคล้องกับเนื้อหา						
1.3 ความเหมาะสมของการจัดวางตัวอักษรหรือข้อความ						
1.4 ขนาดของตัวอักษรที่ใช้ อ่านง่ายและชัดเจน						
2. ด้านเนื้อหา						
2.1 เนื้อหา มีความเหมาะสมและน่าสนใจ						
2.2 เนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด						
2.3 เนื้อหากับภาพมีความสอดคล้องกันและใช้ภาษาถูกต้องตามหลักไวยากรณ์						
2.4 สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ได้หลายระดับ						
3. ด้านการค้นหาข้อมูล						
3.1 ความถูกต้องของผลลัพธ์						
3.2 ความสะดวกในการค้นหาข้อมูล						
3.4 ความรวดเร็วในการค้นหาข้อมูล						

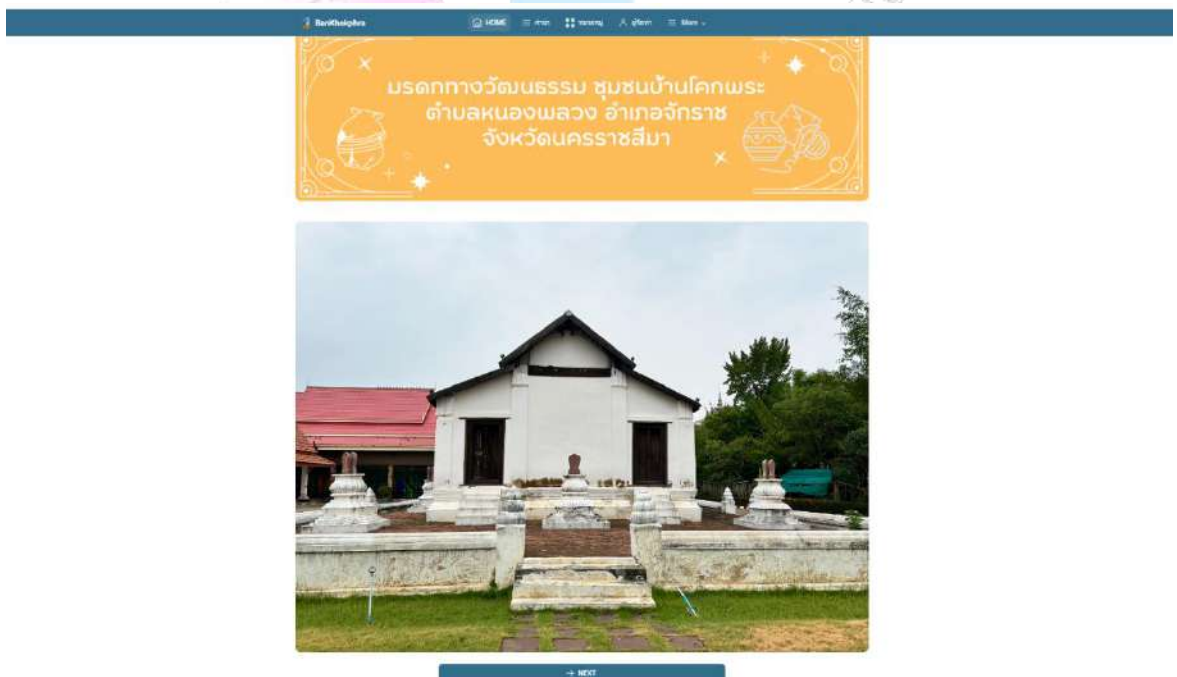
4. ด้านการใช้งาน						
4.1						
มีความเสถียรภาพในการใช้งานของคลังข้อมูลดิจิทัล						
4.2						
มีระบบการใช้งานที่ง่าย ไม่ซับซ้อน						
4.3						
สามารถนำไปใช้งานได้และเกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้งาน						

ภาคผนวก ข
ตัวอย่างคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านโคกพระ
ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา

ตัวอย่างคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านโคกพระ
ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา

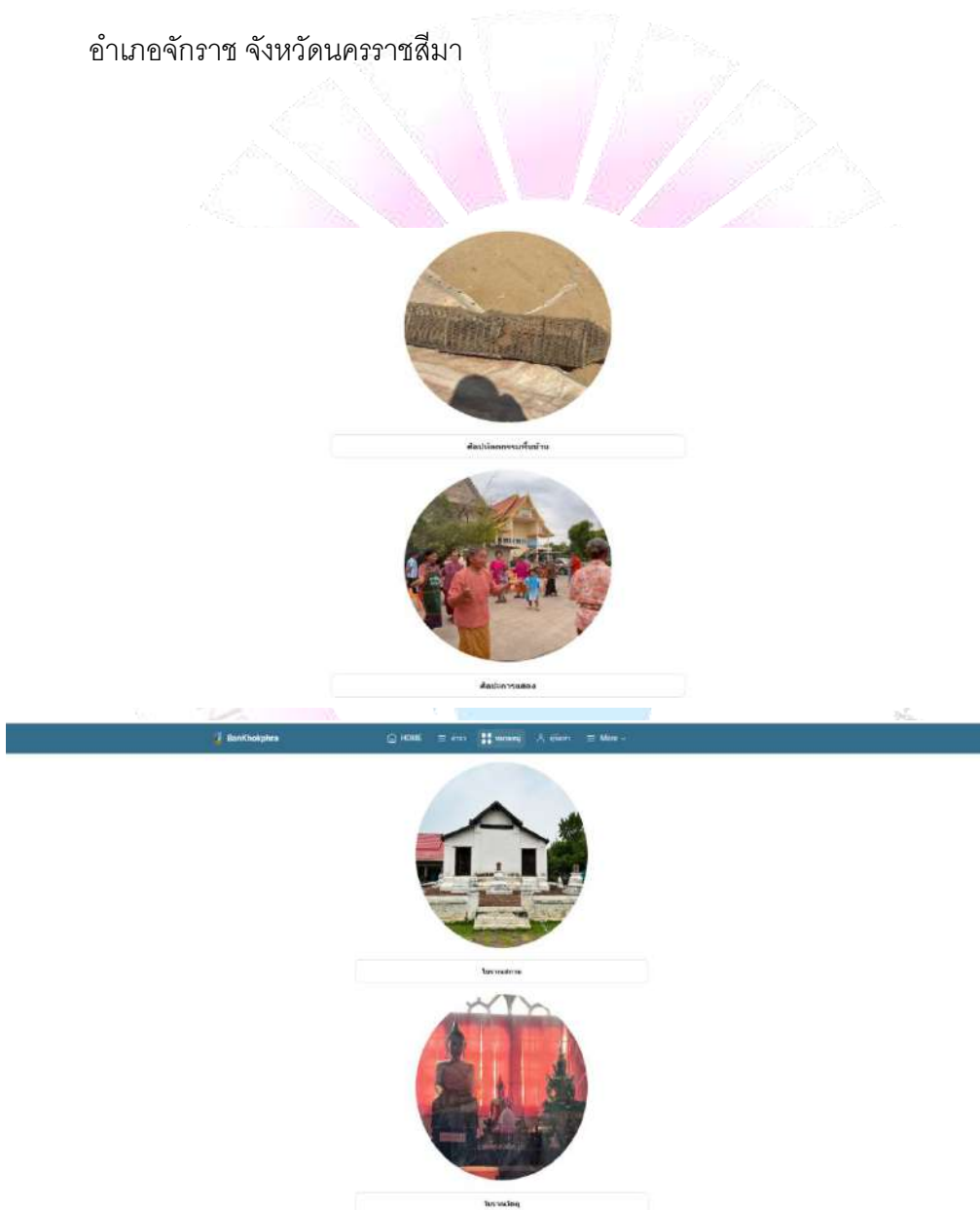
QR code คลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านโคกพระ

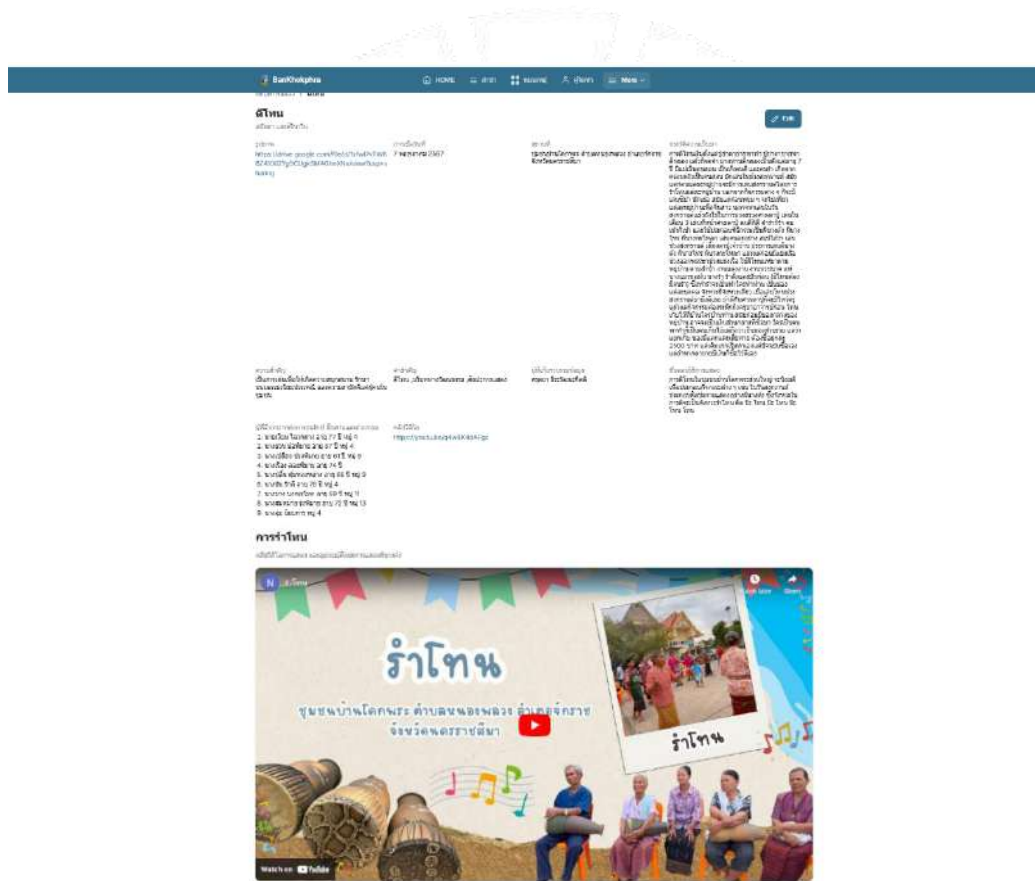
ภาพที่ 1 หน้าแรกของคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง

82

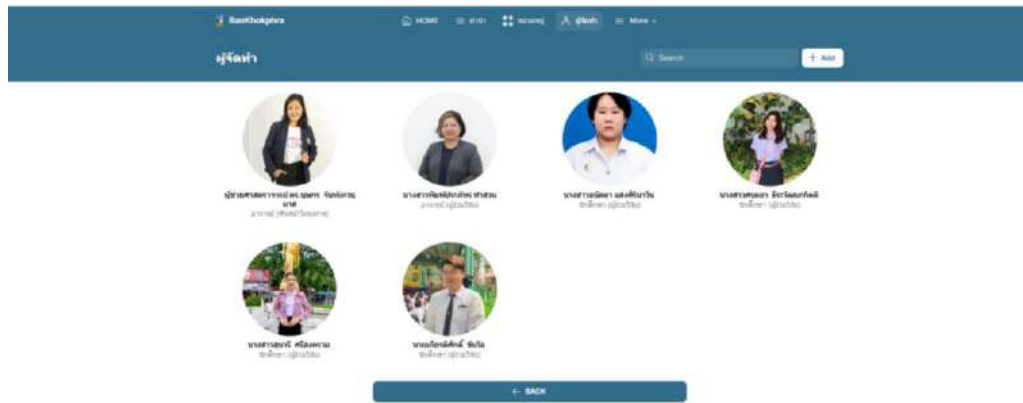
อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา

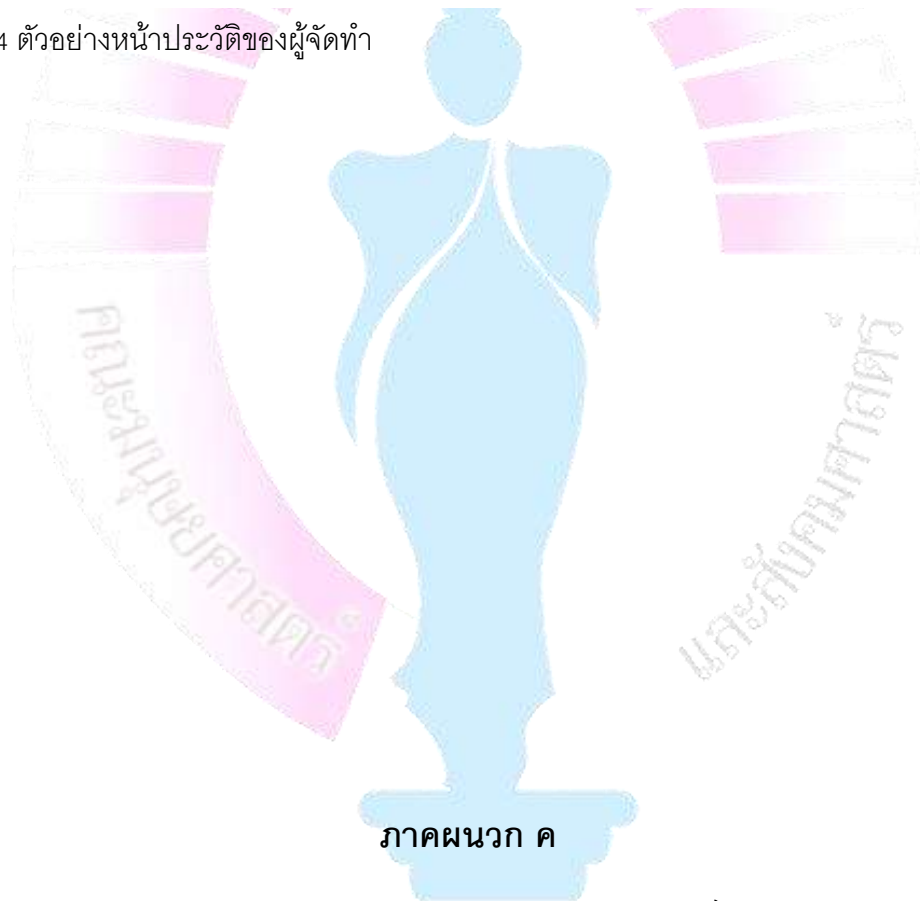
ภาพที่ 2 หน้าแสดงหมวดหมู่คลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมชุมชนบ้านโคกพระ

ภาพที่ 3 ตัวอย่างรายละเอียดข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมชุมชนบ้านโคกพระ

ภาพที่ 4 ตัวอย่างหน้าประวัติของผู้จัดทำ

ตัวอย่างหนังสือขอความอนุเคราะห์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สภาวิชาชีพวิศวกรรมเทคนิคศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ โทร. 044-009009 ต่อ 3671.....

ที่ วันที่ 3 เมษายน 2567

เรื่องขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย.....

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทิพย์วาริ สมนอก

เนื่องด้วยนางสาวอนัตตา แสงศิรินาวิน รหัสนักศึกษา 6440305107 นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ได้จัดทำโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม ของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา

ทั้งนี้การจัดทำวิจัยเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิจัยแล้ว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัย ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็น เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา ดังกล่าว สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร จันทร์เทวณาส)

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ

ส่วนราชการ, สาขาวิชา

ที่

เรื่อง ...ขอความอนุเคราะห์เป็น

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์

เนื่องด้วยนาง

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต ค

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบล

ทั้งนี้การจัดท

และได้ความเห็นชอบเบื้องต้น

ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัย ได้โปรดพิ

ดังกล่าว สำหรับรายละเอียดอื่น

จึงเรียนมา

ส่วนราชการ สาขาวิชา

ที่

เรื่อง ...ขอความอนุเคราะห์ให้

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศศิ

เนื่องด้วยนาง

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต ค

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบล

ทั้งนี้การจัด

และได้ความเห็นชอบเบื้องต้น

ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัย ได้โปรด

ดังกล่าว สำหรับรายละเอียดอื่น

จึงเรียนมา

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลและผู้เชี่ยวชาญประเมินประสิทธิภาพของคลังข้อมูลดิจิทัล

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลชุมชนเรื่องมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านโคกพระ

1. นายถวิล บาทขุนทด
2. นางกาญจนา บาทขุนทด
3. นายอ้อน วัชรพงษ์
4. นางปรี ช่วยงาน
5. นางวารุณี บีพิมาย
6. นางพรพรรณ สุขมะดัน
7. นายดุสิต ไข่ช้าง
8. นางสมเจตน์ ไกรกลาง
9. นางเวียน ไฉวกกลาง
10. นางยวล บ่อพิมาย
11. นางเปลื้อง ช่วงพิมาย
12. นางเลื่อง ลอยพิมาย
13. นางปลื้ม ตุ่มทองกลาง
14. นางนันทน์ รักดี
15. นางบาง นงกระโทก
16. นางสมหมาย รุ่งพิมาย

และสถาบันศาสตร์

17. นางอุ่ม นิยมการ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินประสิทธิภาพของคลังข้อมูลดิจิทัล

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์โรชา อินทรกำแหง ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการข้อมูลชุมชน
2. นายถวิล บาทขุนทด รองนายกเทศมนตรีตำบลจักราช และประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอจักราช ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพร ฉิมพลี ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ฝ่ายพัฒนาท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาชุมชน
4. นายชินกร เกษศิริ ผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนบ้านโคกพระ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา
5. นางศิริพร มุลทองกลาง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหนองพลวง ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารองค์กรส่วนท้องถิ่น

ภาพการลงพื้นที่ดำเนินการวิจัย

91

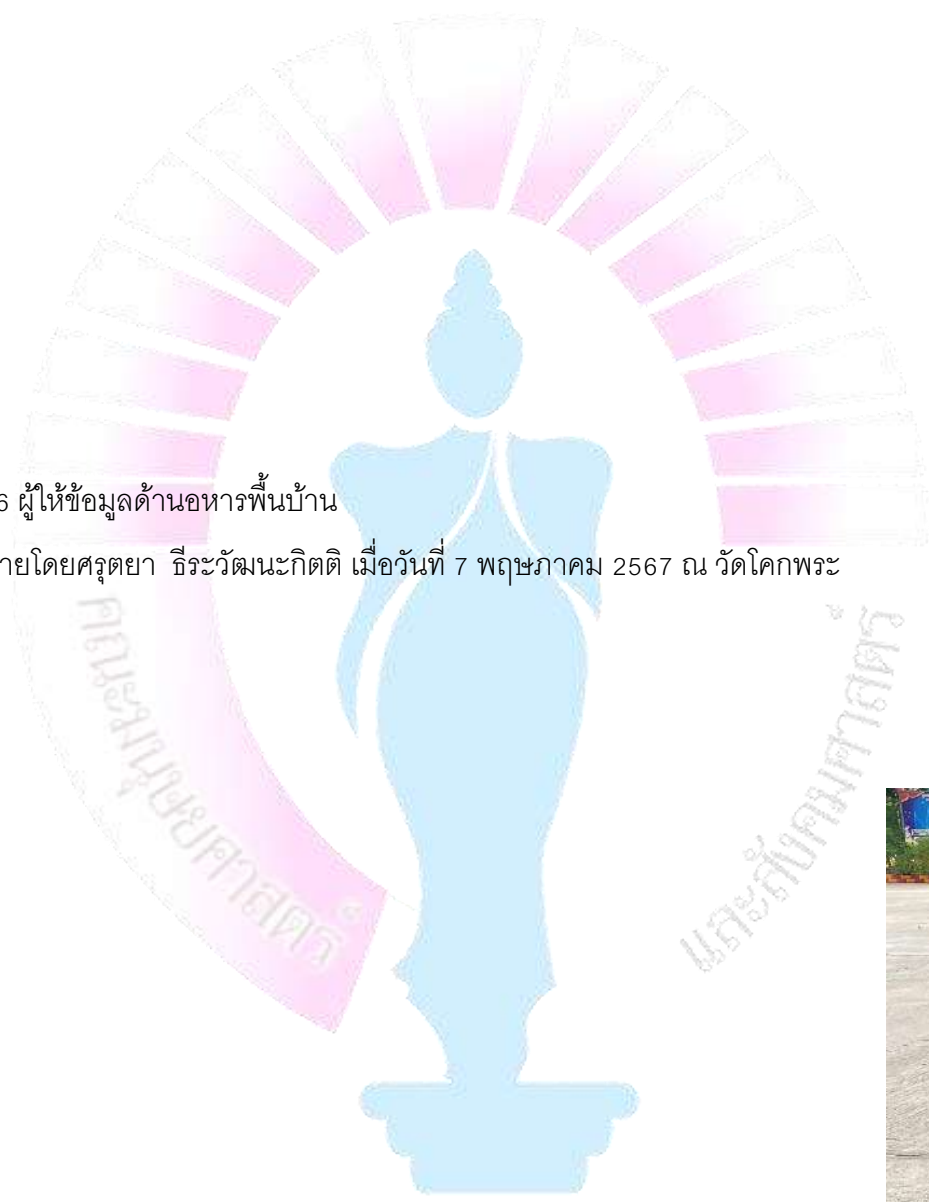
ภาพที่ 5 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ที่มา: ถ่ายโดยศรุตยา ธีระวัฒน์เกิติ เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2567 ณ วัดโคกพระ

ภาพที่ 6 ผู้ให้ข้อมูลด้านอาหารพื้นบ้าน

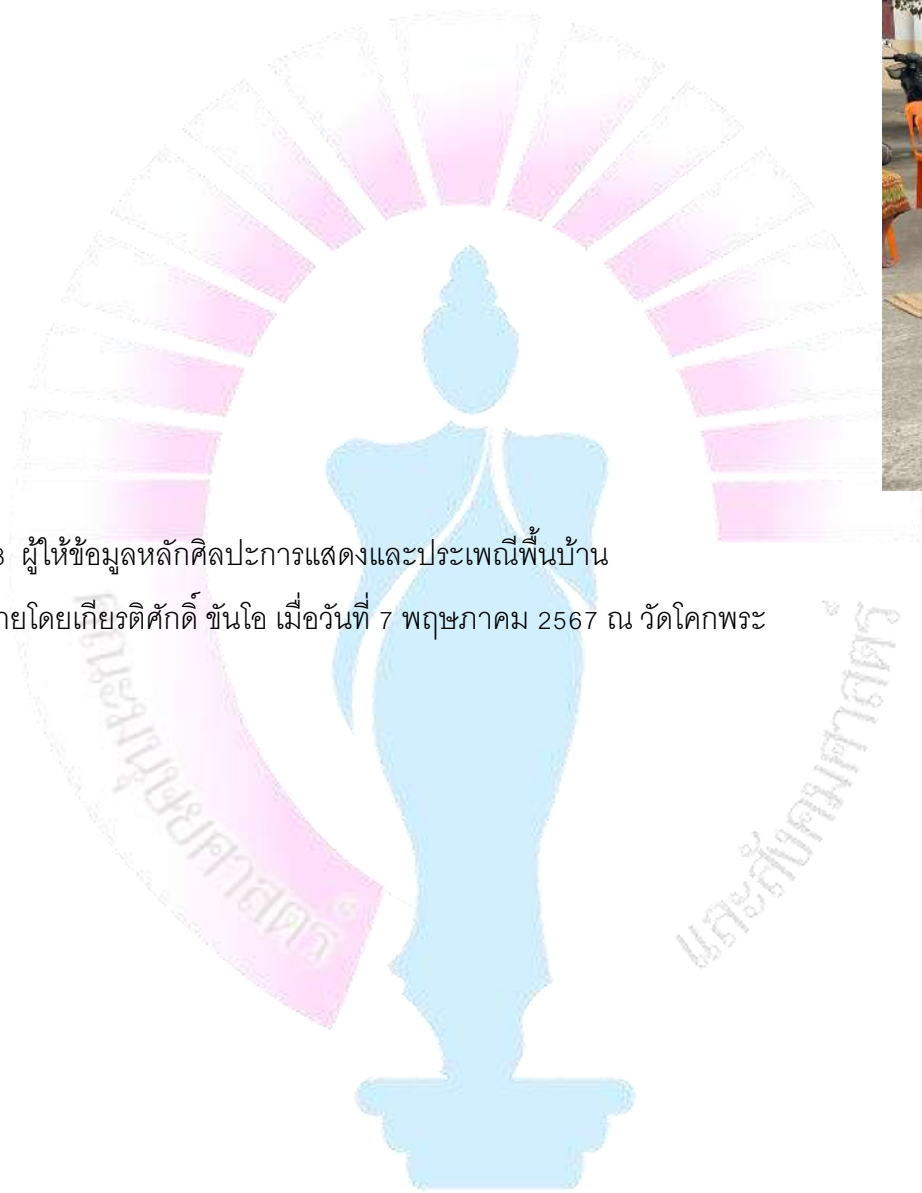
ที่มา: ถ่ายโดยศรุตยา ชีระวัฒนะกิตติ เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2567 ณ วัดโคกพระ

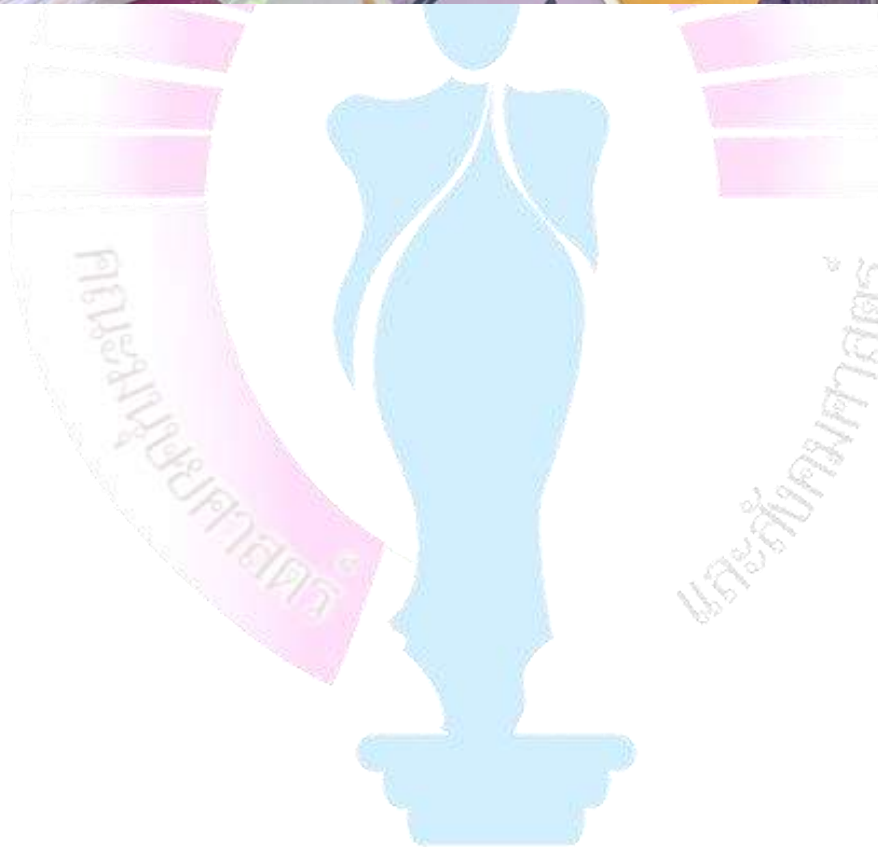

ภาพที่ 7 ผู้ให้ข้อมูลหลักด้านศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน
ที่มา: ถ่ายโดยเกียรติศักดิ์ ชันโอ เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2567 ณ วัดโคกพระ

ภาพที่ 8 ผู้ให้ข้อมูลหลักศิลปะการแสดงและประเพณีพื้นบ้าน
ที่มา: ถ่ายโดยเกียรติศักดิ์ ชันโอ เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2567 ณ วัดโคกพระ

ภาพที่ 9 ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาประเมินคลังข้อมูลดิจิทัลฯ
ที่มา: ถ่ายโดยบุษกร จันท์เทวณูมาส เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2567 ณ โรงเรียนบ้านโคกพระ

ภาพที่ 10 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารองค์กรท้องถิ่นประเมินคลังข้อมูลดิจิทัลฯ

ที่มา: ถ่ายโดยเกียรติศักดิ์ ชันโอ เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2567 ณ

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพลวง

อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา

97

ส่วน ข ประวัติคณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร จันท์เทวณูมาส
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Asst. Prof. Dr.Bussakorn Chantewanumas
หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน
2. ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และการจัดการแหล่งเรียนรู้
3. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก
ติดต่อได้ที่ สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และการจัดการแหล่งเรียนรู้
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
โทรศัพท์ 044-009009 ต่อ 3672 : มือถือ 086-2546679 โทรสาร 044-256103
ที่อยู่ e-mail : bussakorn.c@nrru.ac.th
4. ประวัติการศึกษา
พ.ศ. 2547 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี
ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.)
สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
(เกียรตินิยมอันดับ 2) สถาบันราชภัฏนครราชสีมา
พ.ศ. 2551 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท
ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
พ.ศ. 2562 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

5. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชา
บริการสารสนเทศ การจัดการสารสนเทศ การจัดการแหล่งเรียนรู้
6. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ
โดยระบุ

สถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย
หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละผลงานวิจัย

6.1 ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย: ชื่อแผนงานวิจัย --ไม่มี--

6.2 หัวหน้าโครงการวิจัย: 3 โครงการ

6.3 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว: ชื่อผลงานวิจัย ปีที่พิมพ์ การเผยแพร่ และแหล่งทุน

6.3.1 หัวข้อวิจัยเรื่อง: รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนแบบมีส่วนร่วม
ของ

บ้านโนนคอย ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา (หัวหน้าโครงการวิจัย)

ปีที่พิมพ์ : 2564

การเผยแพร่:

บุษกร จันท์เทวณูมาส และสุวภัทร ทำสวน. (2564).

สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

ครัวชุมชนแบบมีส่วนร่วม ของบ้านโนนคอย ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัด
นครราชสีมา.

ในการประชุมวิชาการบริหารการพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร

ระดับชาติ ครั้งที่ 5 “Citizen Engagement :

พลังภาคประชาชนสู่การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

วันที่ 7 มกราคม 2564” (หน้า 721-735). บุรีรัมย์: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

_____. (2564). รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนแบบมีส่วนร่วม ของบ้านโนนคอย

ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา (รายงานการวิจัย). นครราชสีมา:

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. สืบค้นเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2567, จาก

<http://www.webfoma.arc.nrru.ac.th/IWEBFORM/ICCommand/isearch/iattm2>.

[asp?fst=1&dsn=iwebform&ifmid=0020000402001002%2F670730%2D00043](http://www.webfoma.arc.nrru.ac.th/IWEBFORM/ICCommand/isearch/iattm2.asp?fst=1&dsn=iwebform&ifmid=0020000402001002%2F670730%2D00043)

_____. (2566). รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนแบบมีส่วนร่วมของบ้านโนนคอย
ตำบล

หนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า
สาขามนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์, 10(1), น. 15-28. (TCI ฐาน 2)

แหล่งทุน: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

6.3.2 หัวข้อวิจัยเรื่อง: การจัดการความรู้ เรื่อง การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชน
แบบมีส่วนร่วม เสริมสร้างความมั่นคงทางอาหาร พัฒนาเศรษฐกิจฐานราก
และวิถีชาวบ้านพึ่งพาตนเอง (หัวหน้าโครงการวิจัย)

ปีที่พิมพ์ : 2566

การเผยแพร่: ในฐานข้อมูลงานวิจัย

บนเว็บไซต์ของสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

และตีพิมพ์บทความลงในวารสาร

บุษกร จันท์เทวณูมาส และทิพย์วารี สงนอก. (2567). การจัดการความรู้ เรื่อง
การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

ครัวชุมชนแบบมีส่วนร่วมเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหาร

พัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและวิถี

ชาวบ้านพึ่งพาตนเอง. วารสารสารสนเทศ, 23(1), น. 1-15. (TCI ฐาน 2)

แหล่งทุน: ได้รับทุนอุดหนุนการทำกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการทำวิจัย
และนวัตกรรม โครงการจัดการความรู้การวิจัยเพื่อการใช้ประโยชน์เชิงความมั่นคง
จากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปีงบประมาณ 2565

99

6.3.3 หัวข้อวิจัยเรื่อง: โครงการพัฒนาโมเดลแก๊จน (OPERATING MODEL)

ด้วย

เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน
จังหวัดนครราชสีมา (ผู้ร่วมวิจัย)

ปีที่พิมพ์ : --2566--

การเผยแพร่: --กำลังดำเนินการ--

แหล่งทุน: หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

6.4 งานวิจัยที่กำลังทำ: ชื่อข้อเสนอการวิจัย แหล่งทุน

และสถานภาพในการทำวิจัยว่าได้ทำการวิจัยลุล่วงแล้วประมาณร้อยละเท่าใด

6.4.1 หัวข้อวิจัยเรื่อง: โครงการพัฒนาและยกระดับโมเดลแก๊จน (Practical Poverty Alleviation Model) ด้วยตลาดนำ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเสริม

เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก ชุมชนชนพื้นถิ่นเองอย่างยั่งยืน จังหวัดนครราชสีมา (ผู้ร่วมวิจัย)

ปีที่พิมพ์: --กำลังดำเนินการ--

การเผยแพร่: --กำลังดำเนินการ--

แหล่งทุน: หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

6.4.2 หัวข้อวิจัยเรื่อง: การพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านโคกพระ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา (หัวหน้าโครงการวิจัย)

ปีที่พิมพ์: 2568

การเผยแพร่: --กำลังดำเนินการ--

แหล่งทุน: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

นครราชสีมา

ผู้ร่วมโครงการวิจัย

1. ชื่อ - สกุล (ภาษาไทย) นางสาวพิมพ์ประภัทร ทำสวน
เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน
ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำหลักสูตร ศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และการจัดการแห่งเรียนรู้
2. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)
หลักสูตรสารสนเทศศาสตร์และการจัดการแห่งเรียนรู้
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
โทรศัพท์ 044 009 009 ต่อ 3672 โทรสาร 044 256103
e-mail: pimprapat.t@nrru.ac.th
3. ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2548 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี

บริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.) การเงิน มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2554 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) การจัดการสารสนเทศ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

4. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)

สาขาการตลาดสารสนเทศ

การรู้สารสนเทศ

5. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

โดยระบุ

สถานภาพในการทำวิจัยว่าเป็นหัวหน้าโครงการวิจัย

หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย

เป็นต้น

5.1 หัวหน้าโครงการวิจัย : ชื่อโครงการวิจัย

-

การเปรียบเทียบการเรียนระหว่างวิธีสอนด้วยการจัดบันทึกแบบคอร์เนลล์แบบปกติ
ในรายวิชา 218252 การตลาดสารสนเทศของนักศึกษาชั้นปีที่ 3
โปรแกรมวิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. (2560)

-

การศึกษาแนวทางการออกแบบหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาสารสนเทศ
ศาสตร์และนวัตกรรมความรู้ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2565)
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (2564)

- การพัฒนามาตรฐานหนังสือแบบเสมือนผ่านการกระจายเสียงเผยแพร่ในรูปแบบ
พอดแคสต์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษา
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (2566)

5.2 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว : ชื่อผลงานวิจัย ปีที่พิมพ์ การเผยแพร่ และแหล่งทุน

-

การเปรียบเทียบการเรียนระหว่างวิธีสอนด้วยการจัดบันทึกแบบคอร์เนลล์แบบปกติ

ในรายวิชา 218252 การตลาดสารสนเทศของนักศึกษาชั้นปีที่ 3

โปรแกรมวิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. (2560)

เผยแพร่ในการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7

“มหาวิทยาลัยเพื่อรับใช้สังคมพลังขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ยุค 4.0.”: (น.206-216). นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. วันที่ 6-7 กรกฎาคม 2560.

- การศึกษาแนวทางการออกแบบหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศ

ศาสตร์และนวัตกรรมความรู้ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2565)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (2564)

เผยแพร่ใน วารสารสารสนเทศ, 20(2), น.80-95.

- งานวิจัยการพัฒนากลุ่มอ่านหนังสือแบบเสมือนผ่านการกระจายเสียงเผยแพร่

ในรูปแบบพอดแคสต์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (2566)

แหล่งทุน:

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ปีงบประมาณ 2565

5.3 งานวิจัยที่กำลังทำ : ชื่อข้อเสนอการวิจัย แหล่งทุน

และสถานภาพในการทำวิจัยว่าได้

ทำการวิจัยลุล่วงแล้วประมาณร้อยละเท่าใด

ชื่อข้อเสนอการวิจัย: การใช้กลุ่มอ่านหนังสือแบบเสมือนเพื่อส่งเสริม

ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

สถานภาพในการทำวิจัย: ร้อยละ 90

ผู้ร่วมโครงการวิจัย

- ชื่อ - สกุล (ภาษาไทย) นางสาว อนัตตา แสงศิรินาวิน

เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน

- ตำแหน่งปัจจุบัน นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

3. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)
2377 ซอย10 ถนนสีปศิริ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000
เบอร์โทรศัพท์ 083-7415428 E-mail: 6440305107@nrru.ac.th
4. ประวัติการศึกษา
กำลังศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาสารสนเทศศาสตร์และ
บรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

102

ผู้ร่วมโครงการวิจัย

1. ชื่อ - สกุล (ภาษาไทย) นางสาว ศรุตยา วีระวัฒน์กิตติ
เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน
2. ตำแหน่งปัจจุบัน นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
3. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)
หอพักหญิงเพิ่มพูนทรัพย์ 2 เลขที่ 89 ซอย 3/1 สุรนารายณ์ จังหวัดนครราชสีมา
30000
เบอร์โทรศัพท์ 083-421663 E-mail: 6440301128@nrru.ac.th
5. ประวัติการศึกษา
กำลังศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
คณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ผู้ร่วมโครงการวิจัย

1. ชื่อ - สกุล (ภาษาไทย) นางสาว สุณารี ศรีสงคราม
เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน
2. ตำแหน่งปัจจุบัน นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
3. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

หอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เลขที่ 340 ถนนสุรนารายณ์
ตำบลโนน

เมือง อําเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000

เบอร์โทรศัพท์ 065-2622914 E-mail: 6440111214@nrru.ac.th

4. ประวัติการศึกษา

กำลังศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ผู้ร่วมโครงการวิจัย

1. ชื่อ - สกุล (ภาษาไทย) นายเกียรติศักดิ์ ชันโอ
เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน
2. ตำแหน่งปัจจุบัน นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
3. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร
และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)
บ้านเลขที่ 27 หมู่ที่ 2 ตำบลโนนแดง อําเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา 30360
เบอร์โทรศัพท์ 099-0791055 E-mail: 6440111217@nrru.ac.th
4. ประวัติการศึกษา
กำลังศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา